

**UCHWAŁA NR XXVIII/342/2020
RADY MIEJSKIEJ W NOWYM TOMYŚLU**

z dnia 25 listopada 2020 r.

w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta i Gminy Nowy Tomyśl 2020 - 2023”

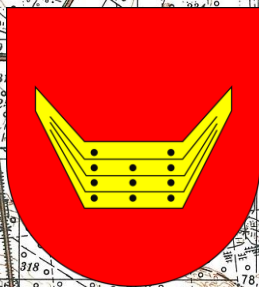
Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 9) i art. 18 ust. 2 pkt 15) ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 713) oraz art. 87 ust. 1, ust. 2, ust. 3 i ust. 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 282 ze zm.), uchwala się co następuje:

§ 1. Przyjąć do realizacji „Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta i Gminy Nowy Tomyśl 2020 - 2023” stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Nowego Tomyśla.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA I GMINY NOWY TOMYŚL 2020 - 2023

NOWY TOMYŚL
Boruja Koscielna
LIPIEC 2019 r.

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	3
2. CEL I PRZEDMIOT OPRACOWANIA	3
3. PODSTAWA PRAWNA I FORMALNA OPRACOWANIA	4
4. UWARUNKOWANIA PRAWNE OCHRONY I OPIEKI NAD ZABYTKAMI W POLSCE	5
5. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	9
5.1 Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami	9
5.2 Powiązania z dokumentami opracowanymi na poziomie województwa i powiatu	13
6. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	21
6.1 Powiązania z dokumentami opracowanymi na poziomie gminy	21
6.1.1 Dokumenty o charakterze strategicznym	21
6.1.2 Dokumenty związane z polityką i planowaniem przestrzennym	22
6.1.3 Dokumenty inne	29
6.2 Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa kulturowego gminy	30
6.2.1 Zarys historii obszaru gminy	30
6.2.2 Środowisko kulturowe	32
6.2.3 Zabytki nieruchome	33
6.2.4 Zabytki ruchome	65
6.2.5 Zabytki archeologiczne	66
6.2.5.1. Potencjalne zagrożenia dla stanowisk archeologicznych	68
6.3 Zabytki objęte prawnymi formami ochrony	69
6.4 Zabytki w gminnej ewidencji zabytków	71
7. CELE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	72
8. KIERUNKI DZIAŁAŃ DLA REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	74
8.1 Terminarz realizacji zadań i potencjalne źródła finansowania	76
9. INSTRUMENTY REALIZACJI PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	79
10. MONITORING REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	81
11. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	81
12. REALIZACJA I FINANSOWANIE PRZEZ MIASTO I GMINĘ ZADAŃ Z ZAKRESU OCHRONY ZABYTKÓW	90
Załącznik Nr 1. Wykaz zabytków nieruchomych	91
Załącznik Nr 2. Wykaz stanowisk archeologicznych	115

1. WSTĘP

Dziedzictwo kulturowe to dorobek materialny i duchowy poprzednich pokoleń, to również dorobek naszych czasów. Najczęściej utożsamiamy dziedzictwo kulturowe z archeologią, architekturą i sztuką. Również dawne formy gospodarowania oraz wiele innych przejawów życia i rozwoju społeczności to elementy, które tworzą naszą kulturę.

Pamiętać zatem musimy o bogactwie źródeł informacji o życiu i działalności naszych przodków oraz potrzebie ich zachowania dla przyszłych pokoleń. Świadomość potrzeby ratowania i ochrony zabytków jest coraz powszechniejsza wśród mieszkańców gminy. Dbanie o należyty stan i atrakcyjny wygląd naszych zabytków, aby nie były kojarzone z obiektami o złym stanie technicznym, nieremontowanymi od lat czy wręcz z ruinami jest naszym obywatelskim obowiązkiem. Rewitalizacja poszczególnych obiektów, jak również całych zespołów zabudowy jest szansą na ich uratowanie. Stworzenie Programu Opieki nad Zabytkami jest więc koniecznością przewidzianą nie tylko ustawą, ale i potrzebą społeczną. Jest również ważnym czynnikiem w upowszechnianiu wiedzy o historii gminy oraz formą pomocy dla właścicieli zabytków w dbaniu o ich dobrą kondycję. Gmina nigdy nie będzie atrakcyjna dla turysty, jeżeli jej zabytki będą zaniedbane, niewłaściwie promowane czy eksponowane. To urok zadbanych zabytków, ulicznych zaułków, placyków i parków tworzy niepowtarzalny charakter danego miejsca do którego z chęcią powraca turysta.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami miasta i gminy Nowy Tomyśl na lata 2020-2023 jest dokumentem o charakterze uzupełniającym w stosunku do innych aktów planowania w gminie (miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego). Program nie stanowi aktu prawa miejscowego lecz jest dokumentem polityki administracyjnej w zakresie podejmowanych działań dotyczących inicjowania, wspierania i koordynowania prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego.

Program Opieki nad Zabytkami stanowi również podstawę współpracy pomiędzy samorządem gminy, właścicielami zabytków i Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Współpraca ta rozwijana w kolejnych latach powinna przynieść, nie tylko lokalnej społeczności, wymierne korzyści – zachowanie naszego dorobku kulturowego.

2. CEL I PRZEDMIOT OPRACOWANIA

Przedmiotem opracowania jest **Gminny Program Opieki nad Zabytkami miasta i gminy Nowy Tomyśl na lata 2020-2023** zwany dalej Programem. Program sporządzony został na okres czterech lat, jednak określone w nim priorytety realizowane będą w dłuższej perspektywie.

Celem Programu jest określenie i realizacja zadań z zakresu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na terenie miasta i gminy Nowy Tomyśl, zmierzających do poprawy stanu zachowania środowiska kulturowego. Środowisko kulturowe gminy stanowi istotny czynnik kształtujący tożsamość

lokalną, decyduje o atrakcyjności turystycznej gminy oraz wpływa na jej rozwój społeczno - gospodarczy.

Program służy podejmowaniu przez samorząd gminy planowych działań dotyczących inicjowania, wspierania, koordynowania prac związanych z ochroną zabytków oraz promowania i upowszechniania dziedzictwa kulturowego.

Oczekiwanym efektem realizacji Programu będzie poprawa stanu środowiska kulturowego oraz wykorzystanie walorów historycznych dla rozwoju przedsiębiorczości oraz aktywny udział mieszkańców gminy w działaniach na rzecz zachowania i ochrony dziedzictwa kulturowego.

3. PODSTAWA PRAWNA I FORMALNA OPRACOWANIA

Podstawą prawną opracowania niniejszego Programu jest Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity Dz.U. z 2020 r., poz.282 ze zm.).

Zgodnie z art. 21 w/w ustawy *„Ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy”*.

Gminna Ewidencja Zabytków miasta i gminy Nowy Tomyśl po pozytywnym zaopiniowaniu przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu (pismo znak Po - WA.5124.1193.1.2018 z dnia 18.05.2018 r. oraz pismo znak Po-WD.5140.7519.8.2018 z dnia 27.02.2019 r.) została przyjęta Zarządzeniem Nr 74/2019 Burmistrza Nowego Tomysła z dnia 2 kwietnia 2019 r.

Zgodnie z art. 87 pkt 1 w/w ustawy burmistrz sporządza na okres 4 lat gminny program opieki nad zabytkami. Program po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków przyjmuje rada miejska. Art. 87 pkt 2 w/w ustawy określa cele sporządzanego programu, są to w szczególności:

- *włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;*
- *uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;*
- *zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;*
- *wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;*
- *podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;*
- *określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;*
- *podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.*

Burmistrz co 2 lata sporządza sprawozdanie z realizacji programu opieki nad zabytkami, które przedstawia radzie miejskiej.

4. UWARUNKOWANIA PRAWNE OCHRONY I OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Obowiązujące uregulowania prawne dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami w Polsce określone zostały w następujących aktach prawnych:

1. **Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej** (Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 02 kwietnia 1997 r. uchwalona przez Zgromadzenie Narodowe w dniu 02 kwietnia 1997 r., przyjęta przez Naród w referendum konstytucyjnym w dniu 25 maja 1997 r., podpisana przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 16 lipca 1997 r. – Dz.U. z 1997 r., Nr 78, poz. 483 z późn. zm.) Konstytucja RP określa ochronę zabytków jako obowiązek państwa i każdego obywatela.

Obowiązki państwa określone zostały w :

- w art. 5, który stanowi „*Rzeczpospolita Polska (...) strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju*”.
- w art. 6 ust. 1, który stanowi „*Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju*”.

Obowiązki obywatela określone zostały w art. 86, który mówi „*Każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie. Zasady tej odpowiedzialności określa ustawa*”.

2. **Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami** (tekst jednolity Dz.U. z 2020 r., poz. 282 ze zm.)

Ustawa ta określa między innymi przedmiot, zakres i formy ochrony zabytków oraz opieki nad zabytkami. W art. 3 definiuje wśród wielu innych, następujące użyte w ustawie określenia, które oznaczają:

- **zabytek** - *nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową;*
- **zabytek archeologiczny** – *zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem;*
- **historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny** – *przestrzenne założenie miejskie lub wiejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic lub sieci dróg;*
- **krajobraz kulturowy** – *przestrzeń historycznie ukształtowaną w wyniku działalności człowieka, zawierającą wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze.*

W świetle przepisów art. 4 w/w ustawy ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- 1) *zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;*
- 2) *zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;*
- 3) *udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;*
- 4) *przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;*
- 5) *kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;*
- 6) *uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.*

Opieka nad zabytkami sprawowana jest przez jego właściciela lub posiadacza i zgodnie z art. 5 ustawy polega w szczególności na zapewnieniu warunków:

- 1) *naukowego badania i dokumentowania zabytku;*
- 2) *prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;*
- 3) *zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;*
- 4) *korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;*
- 5) *popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.*

Ustawa precyzuje również w art. 6 przedmiot ochrony i opieki, której podlegają bez względu na stan zachowania:

- 1) *zabytki nieruchome będące, w szczególności krajobrazami kulturowymi, układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi, dziełami architektury i budownictwa, dziełami budownictwa obronnego, obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi, cmentarzami, parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni, miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;*
- 2) *zabytki ruchome będące, w szczególności dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej, kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje, numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami, wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego, materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach, instrumentami muzycznymi, wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi, przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;*

- 3) *zabytki archeologiczne będące, w szczególności: pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa, cmentarzyskami, kurhanami, reliktnami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.*

Ustawa określa również w art. 7 formy ochrony zabytków, którymi są:

- 1) *wpis do rejestru zabytków;*
- 1a) *wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa;*
- 2) *uznanie za pomnik historii;*
- 3) *utworzenie parku kulturowego;*
- 4) *ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.*

Zgodnie z cytowaną Ustawą ochrona zabytków należy do zadań i kompetencji organów administracji publicznej oraz właściciela lub posiadacza zabytku. Podział zadań i kompetencji wskazuje na prymat administracji państwowej, w której gestii pozostaje prowadzenie rejestru zabytków oraz wojewódzkiej ewidencji zabytków, wydawanie decyzji o wpisie i wykreśleniu z rejestru zabytków, uzgadnianie decyzji administracyjnych. Objęcie ochroną prawną najcenniejszych obszarów i obiektów zabytkowych poprzez uznanie za pomnik historii należy do wyłącznej kompetencji Prezydenta RP.

Samorząd gminny jako jednostka samorządu terytorialnego ma określone i przewidziane ustawą zadania do realizacji i kompetencje w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami, należące do nich:

- konieczność uwzględnienia ochrony zabytków i opieki nad zabytkami przy sporządzaniu i aktualizacji strategii rozwoju gminy, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy (art.18 i art.19),
- prowadzenie gminnej ewidencji zabytków (art. 22 pkt 4),
- sporządzenie gminnego programu opieki nad zabytkami (art. 87),
- możliwość utworzenia parku kulturowego w celu ochrony krajobrazu kulturowego (art. 16).

Jednocześnie, jako właściciel zabytków ma również wskazane ustawą obowiązki. Wskazane one zostały w artykułach: 5, 25, 26, 27, 28, 30, 31, 36, 71, 72 omawianej ustawy.

2.1. Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Dz.U. z 2004 r., Nr 212, poz. 2153).

Rozporządzenie określa rodzaj przedsięwzięć oraz sposób ich realizacji zapewniających ochronę zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych. Organizację i sposób ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych zabytków planuje się w jednostkach organizacyjnych posiadających zabytki oraz

na poszczególnych stopniach administracji w sporządzanych dokumentach jakim są między innymi gminne plany ochrony zabytków.

Zgodnie z §4 ust. 2 w/w rozporządzenia:

„Gminny plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych opracowuje (...) burmistrz; plan ten podlega uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków oraz właściwym terenowym organem obrony cywilnej na obszarze powiatu”

W §5 ust. 1 w/w rozporządzenie stanowi:

„Plany ochrony zabytków są integralną częścią planów obrony cywilnej i podlegają corocznej aktualizacji w terminie do 31 marca każdego roku, wg stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedniego roku”.

3. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz.U. z 2020 r., poz.713)

Ustawa między innymi określa zakres działania i zadania gminy. W art. 7 ust.1 pkt 9 stanowi:

„Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy kultury, w tym (...) ochrony zabytków i opieki nad zabytkami”.

Zasady ochrony zabytków znajdujących się w muzeach i w bibliotekach zostały określone w:

- **Ustawie z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach** (tekst jednolity Dz.U. z 2020 r., poz. 902),
- **Ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach** (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r., poz. 1479).

Ochronę materiałów archiwalnych regulują przepisy:

- **Ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach** (tekst jednolity Dz.U. z 2020 r., poz. 164).

Ponadto inne uregulowania prawne dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, znajdują się w wielu obowiązujących ustawach. Należą do nich:

- **Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym** (tekst jednolity Dz.U. z 2020 r., poz. 293 ze zm.)
- **Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane** (tekst jednolity Dz.U. z 2020 r., poz. 1333),
- **Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska** (tekst jednolity Dz.U. z 2020 r., poz. 1219),
- **Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody** (tekst jednolity Dz.U. z 2020 r., poz. 55),
- **Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami** (tekst jednolity Dz.U. z 2020 r., poz. 65 z późn. zm.),
- **Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej** (tekst jednolity Dz.U. z 2020 r., poz. 194),
- **Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie** (teks jednolity Dz.U. z 2020 r., Nr 234, poz. 1057).

5. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

5.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami określone zostały w następujących dokumentach sporządzanych na poziomie krajowym:

1. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020.
2. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.
3. Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019 - 2022 (projekt).
4. Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004 - 2013 oraz Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2020.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020 przyjęta Uchwałą Nr 61 Rady Ministrów z dnia 26 marca 2013 r. (M.P. z 2013 r., poz. 378) jest jednym z dokumentów strategicznych służących zarządzaniu rozwojem kraju. Działania w nim wskazane mają wspierać zaangażowanie obywatelskie, zachęcać do współpracy oraz wzmacniać kreatywność Polaków.

Jako cel główny Strategia określa „**Wzmocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno – gospodarczym Polski**”. Dla realizacji tego celu określone zostały cztery cele szczegółowe oraz przypisane im priorytety strategii i kierunki działań, między innymi:

Cel szczegółowy 4 - Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego, realizowany przez priorytety strategii:

4.1. Wzmocnienie roli kultury w budowaniu spójności społecznej

Kierunki działania:

4.1.1. Tworzenie warunków wzmacniania tożsamości i uczestnictwa w kulturze na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym.

W realizacji tego zadania kluczową rolę odgrywają przede wszystkim działania służące: wspieraniu rozwoju zasobów kultury, ułatwieniu dostępu do zasobów kultury, wspieraniu uczestnictwa w kulturze, wspieraniu wytwarzania nowych i reinterpretowania zasobów kultury oraz wzorów partycypacji w kulturze, zachowaniu i popularyzacji dziedzictwa niematerialnego.

4.1.2. Ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego i krajobrazu.

Ochrona dziedzictwa, jako ważnego zasobu kulturowego, wymaga zintegrowanego podejścia do zagadnienia krajobrazu kulturowego. O skuteczności zachowania dziedzictwa decyduje nie tylko forma ochrony, ale także funkcja użytkowa zabytkowych obiektów i ich otoczenia. Aktywizacja społeczności lokalnych wokół zintegrowanej ochrony zasobów kulturowych

i środowiska przyrodniczego może prowadzić do wzmacniania więzi między mieszkańcami oraz zwiększania ich kreatywności i przedsiębiorczości.

4.2. Wzmocnienie znaczenia kultury w rozwoju społeczno-gospodarczym

Kierunki działania:

4.2.1. Rozwijanie współpracy między instytucjami kultury, oświaty, nauki i organizacjami społecznymi oraz podmiotami prywatnymi.

Dla zwiększenia udziału kultury w życiu społecznym, a także gospodarczym, nieodzowne jest wspieranie jej obecności w przestrzeniach publicznych. Instytucje kultury stanowią i współtworzą istotny zasób kulturowy.

4.2.2. Rozwój infrastruktury kultury i zwiększenie efektywności działania instytucji kultury i państwowych jednostek budżetowych działających w obszarze kultury.

Instytucje kultury dysponują znacznym zasobem dziedzictwa materialnego, a także odgrywają niezwykle istotną rolę w upowszechnianiu wartości kulturowych i aktywizowaniu zgromadzonych w kulturze potencjałów.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 przyjęta Uchwałą Nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r. (M.P. z 2012 r., poz. 252) wskazuje następujący cel strategiczny polityki przestrzennego zagospodarowania kraju:

„Efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia ogólnych celów rozwojowych – konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie”.

Osiąganie tego celu musi się odbywać z zachowaniem spójności przyrodniczo - kulturowej służącej realizacji konstytucyjnej zasady zrównoważonego rozwoju. Dla realizacji celu strategicznego wyznaczono sześć celów przestrzennego zagospodarowania kraju. Między innymi:

Cel 2 - Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów, dla którego ustalono kierunki działań, w tym:

2.2. Regionalna integracja funkcjonalna, wspomaganie rozprzestrzeniania się procesów rozwojowych na obszary poza głównymi miastami oraz budowanie potencjału dla specjalizacji terytorialnej

2.2.3. Integracja przestrzenna i funkcjonalna obszarów wiejskich

Polityka przestrzenna wobec obszarów wiejskich będzie zmierzać do uruchomienia istniejącego potencjału rozwojowego tych obszarów w celu zwiększenia ich konkurencyjności jako miejsca zamieszkania i pracy, wypoczynku oraz prowadzenia działalności gospodarczej i poprawy warunków życia

mieszkańców. Dla harmonijnego rozwoju obszarów wiejskich niezbędna jest należyta ochrona i wykorzystanie dla celów rozwojowych ich potencjału przyrodniczego, krajobrazowego i kulturowego, poprawa jakości i dostępności usług publicznych, wzmacnianie społeczności lokalnych, tworzenie warunków do rozwoju działalności gospodarczej, co sprzyjać będzie powstawaniu źródeł dochodu poza rolnictwem. Zwiększy się atrakcyjność obszarów wiejskich jako miejsca do życia, wypoczynku i pracy.

Cel 4 - Kształtowania struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski.

Kierunki działań w zakresie planowania przestrzennego kraju powinny m.in. zapewnić zabezpieczenie możliwości dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego w oparciu o zachowane w dobrym stanie zasoby naturalne, kulturowe i lokalne walory środowiska, przy aktywnym udziale różnych podmiotów publicznych oraz społeczności lokalnych.

Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019 – 2022 (projekt) jest kluczowym instrumentem planowania politycznego w dziedzinie ochrony zabytków, który pozwala na ujednolicenie polityki konserwatorskiej w wymiarze ogólnokrajowym. Definiuje cele, kierunki działań i zadania związane z ochroną zabytków i opieką nad zabytkami. Obowiązki dotychczasowego programu zakończyło się w dniu 31 grudnia 2017 r.

Głównym celem projektu Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022 jest **stworzenie warunków dla zapewnienia efektywnej ochrony i opieki nad zabytkami**, który w okresie 4 lat realizowany będzie we współpracy z państwowymi instytucjami kultury i organami administracji publicznej.

Dla realizacji celu głównego określone zostały następujące cele szczegółowe i kierunki działań:

Cel szczegółowy 1 : Optymalizacja systemu ochrony dziedzictwa kulturowego

Kierunki Działania:

1. Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie lokalnym.
2. Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie centralnym.

Cel szczegółowy 2 : Wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami.

Kierunki Działania:

1. Merytoryczne wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami.
2. Podnoszenie bezpieczeństwa zasobu zabytkowego.

Cel szczegółowy 3: Budowanie świadomości społecznej wartości dziedzictwa.

Kierunki Działania:

1. Upowszechnianie wiedzy na temat dziedzictwa i jego wartości.
2. Tworzenie warunków dla sprawowania społecznej opieki nad zabytkami.

W ramach programu rządowego cele te będą realizowane przy pomocy projektów wiodących, finansowanych ze środków budżetu państwa, w części której dysponentem jest minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004–2013 oraz Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004–2020 jest dokumentem, który ma służyć zarządzaniu strategicznemu, opartemu na długookresowej wizji rozwoju. Zakres Strategii został podporządkowany głównie regionom, jako podstawowym jednostkom podziału terytorialnego. Koncentracja działań w regionach wynika z przyjętej polityki państwa w tym zakresie, jak również ogólnych tendencji europejskich postrzegających regiony jako najbardziej efektywne, docelowe miejsca oddziaływania wdrażanych polityk i programów.

Misją strategii jest: **„Zrównoważony rozwój kultury jako najwyższej wartości przenoszonej ponad pokoleniami, określającej całokształt historycznego i cywilizacyjnego dorobku polski, wartości warunkującej tożsamość narodową i zapewnienie ciągłości tradycji i rozwoju regionów”**.

Realizacji misji służą: cele nadrzędne, cele pośrednie priorytetowe i uzupełniające, cele operacyjne i zadania. Określony w Narodowej Strategii Rozwoju Kultury cel nadrzędny **„Zrównoważenie rozwoju kultury w regionach”** realizowany będzie za pomocą 16 celów pośrednich uzupełniających, między innymi:

Cel pośredni uzupełniający 4. „Zachowanie dziedzictwa kulturowego i aktywna ochrona zabytków”.

Cele uzupełniające realizowane będą w ramach pięciu obszarów priorytetowych, którym odpowiadają szczegółowo opisane w Narodowej Strategii Rozwoju Kultury Narodowe Programy Kultury:

Obszar Priorytetowy 2. Dziedzictwo Kulturowe, Narodowy Program Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego”

Uszczegółowieniem i rozszerzeniem Narodowych Programów Kultury jest 11 programów operacyjnych Ministra Kultury, w tym:

9. Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego”. Realizowany jest w ramach między innymi priorytetu:

Priorytet 1. Rewaloryzacja zabytków ruchomych i nieruchomych

Podstawowym celem priorytetu jest poprawa stanu zachowania zabytków, zwiększanie narodowego zasobu dziedzictwa kulturowego, kompleksowa rewaloryzacja zabytków, zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki, poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w zakresie ochrony zabytków i ich dokumentacji, wreszcie zabezpieczenie zabytków, muzealiów i archiwaliów przed skutkami klęsk żywiołowych, kradzieżami i nielegalnym wywozem za granicę.

5.2. Powiązania z dokumentami opracowanymi na poziomie województwa i powiatu.

Cele polityki województwa i powiatu w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami określone zostały w następujących dokumentach strategicznych i planistycznych:

1. Zaktualizowana Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku. Wielkopolska 2020
2. Strategia Rozwoju Turystyki w Województwie Wielkopolskim do 2020 roku.
3. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego.
4. Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014 – 2020.
5. Program Opieki nad Zabytkami Województwa Wielkopolskiego na lata 2017 – 2020.
6. Strategia Rozwoju Społeczno - Gospodarczego Powiatu Nowotomyskiego na lata 2018 – 2028.

Zaktualizowana Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku. Wielkopolska 2020 przyjęta Uchwałą Nr XXIX/559/12 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 17 grudnia 2012 r., zawiera długofalową wizję rozwoju regionu i społeczności Wielkopolski. W Strategii nakreślono wizję rozwoju:

„Wielkopolska 2020 roku – w wyniku stopniowego osiągania celów strategii ma być regionem inteligentnym, innowacyjnym i spójnym, gdzie:

- efektywnie wykorzystywany jest potencjał wewnętrzny,
- podmioty rozwoju ściśle współpracują, co skutkować powinno wartością dodaną,
- istnieje klimat dla innowacji we wszystkich sferach funkcjonowania regionu,
- konkurencyjność budowana jest na wzajemnie korzystnych powiązaniach funkcjonalnych między ośrodkami wzrostu a ich otoczeniem, co generuje korzystne procesy dyfuzyjne i absorpcyjne,
- priorytetem i fundamentem rozwoju jest edukacja oraz budowa na jej podstawie kreatywnych kapitałów, intelektualnego i innowacyjnego,
- jednym z głównych priorytetów jest zielony aspekt rozwoju,
- mieszkańcy wykazują wysoką aktywność zawodową, gospodarczą i społeczną,
- gospodarka i życie społeczne są otwarte na świat, co wzmacnia ich konkurencyjność,
- wszystkie aspekty rozwoju uwzględniają zasadę włączenia społecznego,
- każdy mieszkaniec ma dostęp do podstawowych standardów usług społecznych,
- przestrzeń województwa pozbawiona jest barier dla mobilności mieszkańców,
- sytuacja demograficzna sprzyja zastępowalności pokoleniowej,
- polityka kieruje się większą otwartością na nowe i nowych,
- istotny wpływ na rozwój regionu wywiera sprawowane w stylu koncyliacyjnym zdecydowane przywództwo regionalne”.

Dążenia i aspiracje w urzeczywistnianiu nakreślonej wizji rozwoju regionu oddaje sformułowany cel generalny strategii: *„Efektywne wykorzystanie potencjałów rozwojowych na rzecz wzrostu konkurencyjności województwa, służące poprawie jakości życia mieszkańców w warunkach zrównoważonego rozwoju”*. Jego uszczegółowieniem jest sformułowane

w Strategii dziewięć celów strategicznych, które realizowane będą poprzez określone cele operacyjne i przypisane im kierunki działań. Między innymi są to:

Cel strategiczny 5. Zwiększenie spójności województwa

Cel operacyjny 5.2. Rozwój obszarów wiejskich realizowany między innymi przez następujące kierunki działań:

- Rozwój turystyki, w tym turystyki wiejskiej i agroturystyki.
- Promocja i ochrona dziedzictwa kulturowego wsi.

Cel operacyjny 5.6. Wsparcie terenów o wyjątkowych walorach środowiska kulturowego dla którego określono następujące kierunki działań:

- Kompleksowe programy rewitalizacji i aktywizacji gospodarczej wykorzystującej walory kulturowe.
- Tworzenie parków kulturowych.
- Promocja terenów o wybitnych walorach kulturowych.
- Odnowa obiektów dziedzictwa kulturowego.

Środowisko kulturowe może być dla wybranych obszarów istotnym czynnikiem aktywizacji gospodarczej i budowania lokalnych przewag konkurencyjnych. Na wielu obszarach jest ono jedynym realnym czynnikiem wzrostu. Konieczne jest w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego wyznaczenie terenów o wyjątkowych walorach środowiska kulturowego, które należy wesprzeć pakietem pomocy ułatwiającej wykorzystanie tego czynnika. Wsparcie powinno objąć z jednej strony rewitalizację obiektów, a z drugiej przedsiębiorczość budowaną na wykorzystaniu tego sektora, szczególnie w turystyce.

Cel strategiczny 8. Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa.

Cel operacyjny 8.7. Kształtowanie skłonności mieszkańców do zaspokajania potrzeb wyższego rzędu. Cel ten realizowany powinien być między innymi przez następujące kierunki działań:

- Aktywizacja i wsparcie pozarządowych podmiotów oraz organizacji turystycznych i kulturalnych.
- Odbudowa i utrzymanie materialnego dorobku kultury i dziedzictwa regionu.

Cel operacyjny 8.10. Ochrona i utrwalanie dziedzictwa kulturowego realizowany przez między innymi następujące kierunki działań:

- Promocja kultury regionalnej.
- Poprawa warunków dla utrwalania tożsamości oraz upowszechniania dorobku kultury lokalnej i regionalnej.
- Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego oraz historycznego regionu.
- Rozwój cyfrowego systemu zarządzania dobrami kultury.
- Wsparcie rozwoju kultury jako jednego z kreatywnych sektorów gospodarki regionu i rozwój przedsiębiorczości w tej dziedzinie.

- Wzmocnienie pluralizmu kulturowego jako rozwojowej przeciwwagi dla dziedzictwa kulturowego regionu, odpowiedzialnego za stałe elementy kultury.
- Stymulacja przepływu treści kulturowych (transfer międzykulturowy) oraz wewnętrznej innowacji w sferze kultury, jako niezbędnych czynników rozwoju kultury.

Jednym z fundamentów kapitału społecznego jest tożsamość regionalna, otwartość na inne kultury oraz tolerancja. Bez poczucia tożsamości i znajomości własnej kultury nie można budować więzi społecznych. Rozwój społeczny, w tym tożsamość kulturowa, jest ważnym czynnikiem kształtowania konkurencyjności regionu. Wielkopolska może być regionem, który nie tylko wspiera wewnętrzny rozwój kulturalny, ale również przyciąga jednostki kreatywne, działające w przestrzeni kultury (...).

Cel strategiczny 9. Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem.

Cel operacyjny 9.2. Budowa wizerunku województwa i jego promocja, realizowany przez między innymi następujące kierunki działań:

- Przygotowanie i realizacja projektów promocji dziedzictwa kulturowego i walorów turystycznych Wielkopolski.
- Eksponowanie tożsamości regionalnej.

Cel operacyjny 9.5. Budowa regionalnych systemów zabezpieczania i reagowania na zagrożenia, dla którego jednym z kierunków działań jest:

- Uwzględnianie w dokumentach dotyczących rozwoju regionalnego, planowania i zagospodarowania przestrzennego, ochrony środowiska oraz kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, (...).

Strategia Rozwoju Turystyki w Województwie Wielkopolskim do 2020 roku przyjęta Uchwałą nr XVIII/481/16 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 25 kwietnia 2016 r., zakłada podejmowanie działań zmierzających do rozwoju turystyki w czterech obszarach priorytetowych. Przyjęte obszary priorytetowe pozwoliły na określenie dla każdego z nich konkretnych celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków interwencji (kierunków działań). Jednym z wyznaczonych obszarów priorytetowych jest obszar:

I. Produkty turystyczne. Dla tego obszaru priorytetowego Strategia określa między innymi następujące cele strategiczne, operacyjne i kierunki działań:

Cel Strategiczny I.2. Rozwój produktów turystyki kulturowej

Aby optymalnie wykorzystać potencjał województwa w zakresie rozwoju produktów turystyki kulturowej w ramach celu strategicznego wyznaczono następujące cele operacyjne:

Cel operacyjny I.2.2 Zachowanie dziedzictwa kulturowego dla przyszłych pokoleń

Cel ten realizowany powinien być przede wszystkim przez następujące kierunki działań:

- Objęcie ewidencją obiektów o znaczącym potencjale turystycznym.
- Wyznaczanie działań priorytetowych w obszarze ochrony zabytków.
- Inwestycje w obszarze dziedzictwa kulturowego regionu.
- Wspieranie inicjatyw objęcia ochroną obiektów o ważnym znaczeniu i potencjale turystycznym.

- Wspieranie inicjatyw objęcia ochroną terenów sąsiadujących z obiektami kulturowymi o ważnym znaczeniu turystycznym.

Cel operacyjny I.2.3 Propagowanie rozwoju turystyki kulturowej

Cel ten realizowany powinien być przede wszystkim przez następujące kierunki działań:

- Wspieranie oferty aktywnych form spotkań z kulturą (np. inscenizacje historyczne, archeologia doświadczalna, zwiedzanie fabularyzowane, gry miejskie, questy, geocaching, widowiska, festiwale).
- Poprawa dostępności obiektów turystyki kulturowej dla osób z niepełnosprawnością i osób starszych.
- Lobbing na rzecz poprawy dostępności obiektów oraz atrakcji turystycznych (np. godziny otwarcia obiektów dla turystów, umożliwienie dojazdu różnymi środkami komunikacji).
- Działania na rzecz renowacji i wykorzystania dla turystyki linii wąskotorowych oraz niewykorzystanych linii szerokotorowych, drezyn oraz wolsztyńskich parowozów (w tym utworzenie i rozwój instytucji kultury pod nazwą Parowozownia Wolsztyn).

Cel operacyjny I.2.4 Poprawa dostępu do informacji o obiektach i wydarzeniach kulturalnych

Zasoby walorów kulturowych, odpowiednio zagospodarowane i udostępnione na potrzeby ruchu turystycznego, wzbogacone ofertą wydarzeń i imprez, wymagają realizacji kompleksowych działań promocyjnych i informacyjnych.

Cel ten realizowany powinien być przede wszystkim przez następujące kierunki działań:

- Opracowanie katalogu oferty produktów turystyki kulturowej oraz zamieszczenie go na portalu turystycznym www.wielkopolska.travel zarządzanym przez Wielkopolską Organizację Turystyczną.
- Wspieranie przepływu informacji na temat wydarzeń kulturalnych w regionie, m.in. poprzez dążenie do umieszczania linku do portalu www.wielkopolska.travel na stronach internetowych miast, powiatów, gmin, organizacji turystycznych oraz punktów informacji turystycznej (w miarę możliwości).
- Zamieszczanie informacji o dostępności danej oferty dla osób z niepełnosprawnością.
- Opracowanie, weryfikacja, uaktualnianie i dystrybucja spójnych graficznie materiałów promocyjnych.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego przyjęty Uchwałą Nr VI/70/19 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 25 marca 2019 r. (Dz. Urzędowy Woj. Wielkopolskiego 2019, poz. 4021) określa uwarunkowania oraz kierunki rozwoju przestrzennego województwa oraz Plan zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego (Dz. Urzędowy Woj. Wielkopolskiego 2019, poz. 4021) Celem głównym planu jest zrównoważony rozwój przestrzenny regionu, jako jedna z podstaw

wzrostu poziomu życia mieszkańców, osiągany przez realizację celów szczegółowych, między innymi:

- Dostosowanie przestrzeni do wyzwań XXI wieku przez:
 - Wzrost znaczenia i zachowanie dziedzictwa kulturowego.

Polityka przestrzenna określona w Planie obejmuje między innymi: „**Ochronę i wykorzystanie dziedzictwa kulturowego**”. Zadbane i sukcesywnie rewaloryzowane środowisko kulturowe wzmacnia poczucie tożsamości z miejscem urodzenia, wpływa na podniesienie jakości ładu przestrzennego, przynosi wymierne korzyści gospodarcze poprzez uzyskiwanie dochodów z turystyki.

W zakresie Ochrony i wykorzystania dziedzictwa kulturowego Plan ustala:

1. Politykę ochrony dóbr kultury określając w ramach planowania przestrzennego jako najważniejsze następujące działania:

- zwiększenie nakładów na ochronę dziedzictwa kulturowego, zarówno w budżecie państwa, jak i w budżetach samorządowych,
- wpisanie do rejestru zabytków wszystkich zachowanych założeń i układów urbanistycznych,
- poszerzenie ewidencji zasobów dziedzictwa kulturowego województwa wielkopolskiego. Konieczne jest umożliwienie publicznego dostępu do ewidencji w formie elektronicznej,
- dalsze prowadzenie archeologicznych badań osadniczych,
- wzbogacanie dokumentacji dotyczącej obiektów dziedzictwa kulturowego, w szczególności: opisów, szkiców, map i opracowań obiektów oraz digitalizacji danych i ich udostępnianie w formie elektronicznej,
- promocja szlaków kulturowych, parków kulturowych, pomników historii, a także obiektów wpisanych na listy dziedzictwa europejskiego,
- podnoszenie wizerunku województwa jako produktu turystycznego, poprzez prawidłową informację turystyczną w celu dotarcia do określonych atrakcji turystycznych.

2. Kreowanie nowej jakości przestrzeni kulturowej

Z punktu widzenia ochrony środowiska kulturowego bardzo ważna jest dbałość o harmonizowanie w przestrzeni formy obiektów współczesnych z formami tradycyjnej zabudowy, unikanie elementów konkurencyjnych, agresywnych. (...) W sąsiedztwie historycznie ukształtowanej tkanki miejskiej często najwłaściwsze jest kontynuowanie zabudowy w oparciu o tradycyjny podział przestrzeni: przestrzeń publiczną – ulice i place, przestrzeń prywatną – wnętrza kwartałów. Sięganie do wzorców z przeszłości zapewnia większe zróżnicowanie w rozplanowaniu i kształtowaniu obiektów, a poprzez to ciekawsze rozwiązania. Dotyczy to zarówno zabudowy miejskiej, jak i zabudowy na terenach wiejskich.

Sposobem zapobieżenia postępującej unifikacji zabudowy na terenach wiejskich mogłoby być opracowanie zróżnicowanych wzorników architektonicznych, przynajmniej dla

terenów objętych ochroną obszarową: parków kulturowych, parków krajobrazowych czy rejonów kulturotwórczych. Promocja tanich i ogólnie dostępnych projektów domów – o współczesnych standardach i formach korespondujących z lokalną tradycyjną zabudową, w wielu krajach przynosi bardzo dobre efekty.

3. Promowanie świadomości regionalnej Wielkopolski

Do zaistnienia Wielkopolski jako regionu atrakcyjnego kulturowo niezbędne jest intensywne promowanie wiedzy o środowisku kulturowym regionu (...). Badanie wiedzy o regionie, odtwarzanie zanikających odrębności regionalnych a wreszcie kreowanie nowych zwyczajów powinno być szeroko upowszechniane, zwłaszcza w procesie edukacji najmłodszych pokoleń, poprzez lokalne rozgłoszenie radiowe, w telewizji, w internecie. Wachlarz działań na rzecz promowania świadomości regionalnej Wielkopolski jest szeroki i ma na celu pobudzenie aktywności lokalnych środowisk, przywrócenie etosu wielkopolskiego oraz pielęgnowanie regionalizmu tzw. „małych ojczyzn” poprzez:

- kultywowanie pracowitości, odpowiedzialności, uczciwości, aktywności społecznej,
- promowanie gwary, obyczajów, potraw, strojów, lansowanie folklorystycznych zespołów tanecznych, orkiestr, chórów, organizowanie festiwali, imprez muzycznych, „żywych skansenów”, itp.,
- kształtowanie postaw otwartości wobec innych mniejszości i kultur, prezentowanie ich dorobku kulturowego,
- organizowanie jarmarków, pokazów tradycyjnego rzemiosła, sprzedaży lokalnych wyrobów, dni miast, dni gmin, konkursów związanych z tematyką regionalną, turniejów bractw kurkowych itp.

Ponadto w ramach polityki przestrzennej Plan wyróżnia trzy obszary problemowe. Są to obszary szczególnych zjawisk z zakresu gospodarki przestrzennej lub występowania konfliktów przestrzennych, wyróżnione na podstawie szczegółowych analiz przestrzennych, społeczno – ekonomicznych i przyrodniczych, które w skali regionalnej stanowią koncentrację niekorzystnych zjawisk przestrzennych. Obszary te obejmują: Wschodni Obszar Problemowy, Centralny Obszar Problemowy i Południowy Obszar Problemowy.

Teren gminy Nowy Tomyśl położony jest w Centralnym Obszarze Problemowym. Na obszarze tym bardzo silne jest zjawisko suburbanizacji, wynikającej z migracji mieszkańców z miasta do gmin sąsiednich, które dotychczas stanowiły rolnicze zaplecze miasta. Gwałtowny przyrost powierzchni przeznaczanych na budownictwo mieszkaniowe oraz działalność przemysłową powoduje wyłączanie terenów z produkcji rolnej. Suburbanizacja tworzy nowy rodzaj krajobrazu, obcy dla kulturowo wykształconych terenów wiejskich. Mozaikowość użytkowania terenu, przeplatanie się funkcji mieszkalnych z uciążliwymi funkcjami gospodarczymi i rolniczymi, niewydolność sieci infrastrukturalnych i komunikacyjnych powoduje powstawanie szeregu problemów i konfliktów przestrzennych, społecznych i technicznych, których rozwiązanie nie może opierać się tylko na politykach samorządów lokalnych. Najważniejszym zadaniem jest sporządzenie Planu zagospodarowania przestrzennego Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego - rozpatrzenie

problematyki konfliktów przestrzennych w skali szczegółowej, umożliwiającej lokalizację negatywnych zjawisk i zagrożeń, pozwoli na określenie spójnej polityki przestrzennej dla całego obszaru. Istotne będzie przeniesienie na poziom lokalny priorytetów polityki przestrzennej Planu województwa i ujęcie ich w formie precyzyjnych wskazań planistycznych dla polityki przestrzennej gmin.

Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014 – 2020 jest instrumentem realizującym zadania zmierzające do osiągnięcia spójności społecznej, gospodarczej i terytorialnej Unii Europejskiej. Dokument uwzględnia cele tematyczne zdefiniowane przez Komisję Europejską oraz odpowiada na zidentyfikowane wyzwania regionu w zakresie stymulowania rozwoju społecznego i gospodarczego, w powiązaniu z celami nakreślonymi przez Strategię Europa 2020.

Jako cel główny program określa: **Poprawę spójności i konkurencyjności województwa.**

Dla realizacji tego celu wyznaczono osie priorytetowe działań, cele tematyczne, priorytety inwestycyjne i cele szczegółowe. Między innymi:

Oś Priorytetowa 4. Środowisko

Cel tematyczny 6. Zachowanie i ochrona środowiska oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami.

Priorytet inwestycyjny 6c. Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego

Określone dla nich cele szczegółowe to między innymi:

- ✓ Zwiększona atrakcyjność obiektów kultury regionu

Działania w ramach tego Priorytetu Inwestycyjnego będą odpowiadały na zdiagnozowane wyzwania, jakimi są konieczność zachowania oraz przywracania właściwego stanu zasobów kulturowych w Wielkopolsce. Rezultatem realizacji przedsięwzięć będzie więc poprawa stanu dziedzictwa kulturowego regionu, wzmacniająca szanse jego zachowania dla potomnych, a niejako przy okazji stwarzająca warunki dla rozwoju gospodarki w skali lokalnej. Dzięki inwestycjom zwiększona zostanie atrakcyjność turystyczna oraz inwestycyjna danego obszaru. Ponadto zachowane zostanie dziedzictwo kulturowe dla obecnych oraz przyszłych pokoleń.

Program Opieki nad Zabytkami Województwa Wielkopolskiego na lata 2017 – 2020 przyjęty Uchwałą Nr XXXVIII/901/17 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 27 listopada 2017 r. (Dz. Urz. Woj. Wlkp. z 2017 r., poz. 8118) jest kontynuacją oraz uzupełnieniem celów wyznaczonych w „Programie Opieki nad Zabytkami województwa wielkopolskiego na lata 2013 – 2016”. W dokumencie określono następujące cele i przyporządkowane im zadania:

Cel 1. Poprawa stanu zabytków poprzez podjęcie działań mających na celu poprawę ich zachowania.

Zadanie 1. Realizacja prac remontowych, renowacyjnych, konserwatorskich obiektów zabytkowych.

Zadanie 2. Opieka nad zabytkami archeologicznymi.

Cel 2. Włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju.

Zadanie 1. Monitoring i aktualizacja uregulowań prawnych w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Cel 3. Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych i turystycznych

Zadanie 1. Promocja dziedzictwa lokalnego.

Zadanie 2. Wzmocnienie działań związanych z rozwojem usług turystycznych.

Cel 4. Włączanie problemów ochrony dziedzictwa kulturowego Wielkopolski do działań edukacyjnych.

Zadanie 1. Upowszechnianie wiedzy o regionie.

Cel 5. Prowadzenie planowych działań wspierających dziedzictwo niematerialne.

Zadanie 1. Propagowanie działań w zakresie opieki i ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego.

Cel 6. Podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Zadanie 1. Włączenie zabytków w procesy gospodarcze.

Cel 7. Podejmowanie i określanie warunków współpracy z właścicielami obiektów zabytkowych.

Zadanie 1. Udostępnianie obiektów zabytkowych.

Zadanie 2. Wskazywanie potencjalnych źródeł finansowania.

Celem polityki Samorządu Województwa Wielkopolskiego w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego jest skorelowanie polityki ochrony przestrzeni kulturowej z polityką rozwoju regionalnego i strategią zrównoważonego zagospodarowania województwa. Wytworzone w tym procesie narzędzia mają wspomóc ochronę materialnych i niematerialnych elementów dziedzictwa łącznie z ochroną krajobrazu kulturowego.

Strategia Rozwoju Społeczno - Gospodarczego Powiatu Nowotomyskiego na lata 2018

– 2028 przyjęta Uchwałą Nr XXXIX/298/2018 Rady Powiatu Nowotomyskiego z dnia 28 lutego 2018 r., w której nakreślono następującą misję samorządu powiatowego:

„Wszechstronny i zrównoważony rozwój powiatu nowotomyskiego we wszystkich dziedzinach życia gospodarczego, kulturalnego i społecznego. Rozwój wielofunkcyjnej, proekologicznej gospodarki, która gwarantuje wzrost dochodów i poprawę warunków życia mieszkańców. Realizacja zadań ustawowych przy uwzględnieniu potrzeb społeczności i zasad partnerstwa”

oraz wizję rozwoju:

„Powiat Nowotomyski jako nowoczesny i prężnie rozwijający się obszar gospodarczy, który jest przyjazny mieszkańcom, inwestorom i turystom. Powiat z rozwijającą się infrastrukturą techniczną i społeczną, bezpieczny i ekologiczny obszar rozwoju gospodarczego, na terenie którego stosowane są zasady zrównoważonego rozwoju we wszystkich aspektach życia. Zintegrowane samorządy lokalne wspólnie działające na rzecz rozwoju oraz tworzenia bezpiecznej i przyjaznej przestrzeni do życia”.

W dokumencie określono pięć obszarów strategicznych, w których określono cele szczegółowe i przypisane im kierunki działań. Między innymi:

Obszar strategiczny 4. PRZESTRZEŃ

Cel szczegółowy 4.1. Wsparcie rozwoju infrastruktury turystycznej w celu rozwoju różnych form turystyki.

Kierunki działania 4.1.1. wsparcie obiektów zabytkowych i ochrony dóbr kultury na terenie powiatu

6. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

6.1. Powiązania z dokumentami opracowanymi na poziomie gminy

Cele polityki gminy w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami określone zostały w dokumentach strategicznych oraz planistycznych wyznaczających kierunki polityki przestrzennej sporządzonych na poziomie gminy.

6.1.1. Dokumenty o charakterze strategicznym

Dokumentem o charakterze strategicznym wyznaczającymi cele polityki gminy między innymi w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami jest:

1. Strategia Rozwoju Gminy Nowy Tomyśl na lata 2015 – 2025

Strategia Rozwoju Gminy Nowy Tomyśl na lata 2015 – 2025 przyjęta Uchwałą Nr XXII/199/2016 Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu z dnia 23 czerwca 2016 r., w której określono wizję rozwoju gminy (stan w przyszłości do którego dąży się poprzez realizację inwestycji w ramach proponowanych działań) jako: **„Nowoczesna i przedsiębiorcza gmina zamieszkała przez świadome i wykształcone społeczeństwo, której kapitał ludzki stanowi kluczową wartość docenianą przez inwestorów zewnętrznych. Rozwijająca się z poszanowaniem wielowiekowej kultury i tradycji rolnej opartej na uprawie chmielu i wikliniarstwie, której ślady stanowią pozostałości olęderskiej zabudowy wiejskiej, co stwarza przyjazny klimat, zachęcający do wypoczynku odwiedzających to miejsce gości, przybyłych zarówno z kraju jak i z zagranicy”** precyzując kierunek działań rozwojowych w misji gminy poprzez: **Wzmacnianie konkurencyjności Gminy Nowy Tomyśl poprzez rozwój kapitału ludzkiego, tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości, zapewnienie nowoczesnej infrastruktury i zachowanie walorów środowiska”.**

W Strategii Rozwoju Gminy Nowy Tomyśl sformułowano cztery cele strategiczne odpowiadające priorytetowym obszarom funkcjonowania gminy, za które uznano:

- przestrzeń i infrastruktura;
- społeczeństwo;
- gospodarka i turystyka;
- środowisko.

Dla każdego celu strategicznego określono cele operacyjne i przypisane im działania. Jednym z celów strategicznych i przypisany mu celów operacyjnych jest:

Cel strategiczny 2. Efektywna gospodarka, wykorzystująca lokalne zasoby i wspierająca rozwój lokalnej przedsiębiorczości

Cel operacyjny 2.3 . Tworzenie warunków dla rozwoju usług okołoturystycznych.

W ramach tego celu operacyjnego określono działania powiązane z ochroną zabytków i opieką nad zabytkami:

- Utworzenie atrakcyjnej oferty turystycznej przy efektywnym wykorzystaniu zasobów przyrodniczych, historycznych i kulturowych;
- Odpowiednie oznakowanie obiektów zabytkowych oraz walorów przyrodniczych.

Cel strategiczny 3 Poprawa jakości życia poprzez zagwarantowanie mieszkańcom wysokiej jakości usług społecznych stanowiących odpowiedź na ich potrzeby

Cel operacyjny 3. Wzrost jakości usług edukacyjnych i kulturalnych

- Promowanie lokalnej kultury i tradycji

6.1.2. Dokumenty związane z polityką i planowaniem przestrzennym

Dokumentami związanymi z polityką i planowaniem przestrzennym gminy uwzględniającymi między innymi problematykę ochrony zabytków i opieki nad zabytkami są:

1. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Nowy Tomyśl
2. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Nowy Tomyśl zatwierdzone zostało Uchwałą nr XVIII/203/2019 Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu z dnia 17 grudnia 2019 r.

W Studium w rozdziale II. **Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego, ppkt. 5.2 Obiekty wpisane do rejestru zabytków**, przedstawiono wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków – stan na 13 września 2018 r.

W punkcie 5.3. **Obiekty będące w gminnej ewidencji zabytków** wymienione zostały obiekty zabytkowe wpisane do gminnej ewidencji zabytków.

W rozdziale III. **Kierunki zagospodarowania przestrzennego w ppkt. 4.1, Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków**, zostały określone zasady opieki nad zabytkami, tj.:

- obiekty sakralne, zespoły przemysłowe i gospodarcze oraz domy mieszkalne wpisane indywidualnie do rejestru zabytków,

- obiekty ujęte w gminnej i wojewódzkiej ewidencji zabytków,
- układ urbanistyczny miasta Nowy Tomyśl wpisany do gminnej ewidencji zabytków,
- cmentarze ujęte w gminnej ewidencji zabytków,
- zabytkowe cmentarze ujęte w gminnej ewidencji zabytków.

Przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego należy uwzględnić obiekty ujęte w gminnej i wojewódzkiej ewidencji zabytków (wykaz - załącznik nr 1) i zapewnić im ochronę.

W celu ochrony dziedzictwa kulturowego wprowadza się następujące zasady:

1. dla obiektów i zespołów wpisanych do rejestru zabytków:

- nakaz zachowania lub w uzasadnionych przypadkach odtworzenia bryły historycznego budynku i kształtu dachu;
- w przypadku budynków z elewacjami ceglanymi, szachulcowymi lub z dekoracją architektoniczną zakaz zastosowania zewnętrznego ocieplenia ścian;
- odnośnie wyglądu elewacji zewnętrznych (szczególnie elewacji frontowej) nakaz zachowania lub odtworzenia na podstawie zachowanych elementów, bądź ikonografii - detalu architektonicznego, a także układu elewacji oraz kształtu okien;
- wszelkie prace budowlane, konserwatorskie, renowacyjne i rewaloryzacyjne przy obiektach i na terenach wpisanych do rejestru zabytków wymagają uzyskania pozwolenia konserwatorskiego, wydanego przez właściwego miejscowo konserwatora zabytków;
- zakaz lokalizacji, wszelkich inwestycji mogących przyczynić się do pogorszenia wyglądu obiektów i zespołów budowlanych, a także osi widokowych na te obiekty i zespoły, które również mogą silnie ingerować w krajobraz kulturowy oraz których funkcja nie jest dostosowana do charakteru otoczenia zabytkowego ze szczególnym uwzględnieniem inwestycji typu: elektrownie wiatrowe, stacje bazowe cyfrowej telefonii komórkowej, reklamy wielkoformatowe;
- wszelkie prace sanacyjno-porządkowe i wycinki drzew na terenach zabytkowych parków, a także wydzielania działek i lokalizacja nowych obiektów wymagają uzyskania pozwolenia konserwatorskiego, wydanego przez właściwego miejscowo konserwatora zabytków.

2. dla obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków:

- konieczność uzgadniania z właściwym miejscowo konserwatorem zabytków wszelkich prac budowlanych (w tym rozbiórkowych), konserwatorskich i restauratorskich mających szczególnie wpływ na zmianę wyglądu zewnętrznego budynków m.in. wymiana stolarki otworowej, wymiana pokrycia dachu, termoizolacje, malowanie elewacji, wszelkie modernizacje;
- nakaz zachowania lub w uzasadnionych przypadkach odtworzenia bryły historycznego budynku i kształtu dachu;
- w przypadku budynków z elewacjami ceglanymi, szachulcowymi lub z dekoracją architektoniczną zakaz zastosowania zewnętrznego ocieplenia ścian;
- odnośnie wyglądu elewacji zewnętrznych (szczególnie elewacji frontowej) nakaz zachowania lub odtworzenia na podstawie zachowanych elementów, bądź ikonografii - detalu architektonicznego, a także układu elewacji oraz kształtu okien;
- zakaz zastosowania blachy dachówkopodobnej lub gontu papowego jako pokrycia dachu;
- odnośnie kolorystyki elewacji nakaz nawiązywania do historycznych tendencji kolorystycznych występujących na danym terenie;
- zakaz instalowania reklam wielkoformatowych w sposób zakłócający wygląd budynku;

- konieczność dostosowania nowej zabudowy do historycznej kompozycji przestrzennej, w zakresie usytuowania, skali i bryły oraz nawiązanie formami współczesnymi do lokalnej tradycji architektonicznej.

3. dla zewidencjonowanych zabytkowych cmentarzy:

- na terenie zabytkowych cmentarzy, które są miejscem pamięci narodowej zakazuje się jakichkolwiek inwestycji;
- występujący drzewostan w obrębie cmentarzy należy poddawać regularnej pielęgnacji, jak również teren zieleni i krzewów występujący w obrębie cmentarzy.

4. na terenie strefy historycznego układu urbanistycznego miasta Nowy Tomyśl:

- nakaz trwałego zachowania historycznego rozplanowania oraz kompozycji przestrzennej zespołów budowlanych i pojedynczych budynków, kształtów placów i ulic, ich przebiegu, szerokości i przekroju, a także zachowania gabarytów i linii zabudowy oraz zasadniczych proporcji wysokościowych kształtujących sylwetkę całego układu;
- zakaz lokalizacji reklam, urządzeń technicznych, tablic informacyjnych, obiektów teletechnicznych i wszelkich dominant wysokościowych w przestrzeni architektonicznej w sposób i w formie zakłócającej historyczne relacje przestrzenne oraz deprecjonujące obiekty o wartości zabytkowej;
- konieczność dostosowania nowej zabudowy do historycznej kompozycji przestrzennej, w zakresie usytuowania, skali i bryły oraz nawiązanie formami współczesnymi do lokalnej tradycji architektonicznej.

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Aktualnie na terenie miasta i gminy obowiązuje 36 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Sporządzone zostały zarówno w oparciu o nieobowiązującą obecnie ustawę z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz.U. z 1999 r., Nr 15, poz. 139 ze zm.) jak i obowiązującą ustawę z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz.U. z 2020 r., poz. 293 ze zm.). Część planów zawiera ustalenia dotyczące zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, w tym krajobrazów kulturowych oraz dóbr kultury współczesnej. Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego przyjęte zostały:

1. Uchwałą nr XI/62/1999 Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu z dnia 23.07.1999 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Nowy Tomyśl: rejon Pl. Chopina, Pl. Niepodległości i ul. Mickiewicza,
2. Uchwałą nr XII/73/99 Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu z dnia 24.09.1999 r. w sprawie zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Nowy Tomyśl,
3. Uchwałą nr XII/74/99 Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu z dnia 24.09.1999 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów Budownictwa Mieszkaniowego w Nowym Tomyślu os. Wypoczynkowa Południe,

4. Uchwałą nr XII/75/99 Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu z dnia 24.09.1999 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów budownictwa jednorodzinnego - rejon ul. Komunalnej w Nowym Tomyślu,
5. Uchwałą nr XXVII/191/2001 Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu z dnia 02.03.2001 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów zabudowy mieszkaniowej wraz z usługami w Nowym Tomyślu w rejonie ul. Wypoczynkowej działka o nr ew. 245/8, zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów budownictwa mieszkaniowego w Nowym Tomyślu os. Wypoczynkowa – Południe,
6. Uchwałą nr XL/283/2002 Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu z dnia 26.04.2002 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów budownictwa mieszkaniowego: ul. Konopnickiej – Obwodnica w Nowym Tomyślu. zmienioną:
 - Uchwałą Nr XLIV/323/2006 Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu z dnia 29.09.2006 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów budownictwa mieszkaniowego: ul. Konopnickiej – obwodnica w Nowym Tomyślu, na działkach o nr ewid.: 1757/1, 1758, 1759, 1760/1, 1755/7, 1755/11 i 1751/2 w obrębie Nowy Tomyśl oraz nr ewid.: 516/16 w obrębie Glinno,
 - Uchwałą Nr XLV/335/2006 Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu z dnia 27.10.2006 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu budownictwa mieszkaniowego na obszarze działek o nr ewid.: 1734/7 i 1734/8 w Nowym Tomyślu w rejonie ul. Komunalnej,
 - Uchwałą Nr XXXV/275/2009 Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu z dnia 27.03.2009 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla działek o nr ewid. 372/1 i 372/2 w Nowym Tomyślu,
 - Uchwałą Nr XXXV/276/2009 Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu z dnia 27.03.2009 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla działek o nr ewid. 1768/10, 1769, 1770 w Nowym Tomyślu oraz o nr ewid. 520/26, 520/25 i 520/24 w Glinnie,
 - Uchwałą Nr LIII/418/2010 Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu z dnia 28.05.2010 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla działki nr 1744/2 w Nowym Tomyślu,
 - Uchwałą Nr XXX/304/2013 Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu z dnia 26.04.2013 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów budownictwa mieszkaniowego: ul. Konopnickiej – obwodnica w Nowym Tomyślu, polegającej na sporządzeniu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla działki o numerze ewidencyjnym 543/2 w Glinnie,
 - Uchwałą Nr XL/412/2014 Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu z dnia 21.03.2014 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla działki o nr ewid. 1754/2 w Nowym Tomyślu,

- Uchwałą Nr XLIX/470/2014 Rady Miejskiej w Nowym Tomyszu z dnia 07.11.2014 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla działek oznaczonych nr 1775/1 w Nowym Tomyszu i 527/8, 527/9, 527/11, 528/3 w Glininie,
 - Uchwałą Nr XIII/109/2015 Rady Miejskiej w Nowym Tomyszu z dnia 26.10.2015 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla działki nr ewid. 530/54 w Glininie,
 - Uchwałą Nr XXX/274/2017 Rady Miejskiej w Nowym Tomyszu z dnia 27.02.2017 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla działek o nr ewid. 45, 1735, 1745/1, 1737 i 1740 w Nowym Tomyszu,
7. Uchwałą Nr XLIII/303/2002 Rady Miejskiej w Nowym Tomyszu z dnia 24.06.2002 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na terenie gminy Nowy Tomyśl - dla działek w Chojnikach (dz. nr ewid. 77/3; 70), w Paproci (dz. nr ewid. 329/2L, 329/3L, 329/5L, 690), Sękowie (dz. nr ewid. 38/2, 39/2, 194, 368), Starym Tomyszu (dz. nr ewid. 362/3), Nowym Tomyszu (dz. nr ewid. 258/4, 1686/1, 16/88 i części 1639/2)
- zmienioną:
- Uchwałą Nr VIII/56/2007 Rady Miejskiej w Nowym Tomyszu z dnia 01.06.2007 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, polegającego na zmianie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na terenie gminy Nowy Tomyśl na działkach o nr ewid. 258/7 i 1860 w obrębie Nowy Tomyśl przy Placu Niepodległości.
8. Uchwałą Nr XLIII /305/2002 Rady Miejskiej w Nowym Tomyszu z dnia 24.06.2002 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na terenie gminy Nowy Tomyśl dla działek w Borui Kościelnej, Nowej Borui, Bukowcu, Chojnikach, Cichej Górze, Glininie, Jastrzębsku Starym, Kozie Laskach, Paproci, Przyłuku, Róży, Nowej Róży, Sątopach, Sękowie i Nowym Tomyszu
- zmienioną:
- Uchwałą Nr V/30/2007 Rady Miejskiej w Nowym Tomyszu z dnia 23.02.2007 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na terenie gminy Nowy Tomyśl na działkach o nr ewid. 90/3, 75/3, 79/1, 78/1, 120, 121/5, 121/4, 121/6, 121/7, 121/1 i 124/1 w obrębie Glinno,
 - Uchwałą Nr VIII/56/2007 Rady Miejskiej w Nowym Tomyszu z dnia 01.06.2007 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, polegającego na zmianie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na terenie gminy Nowy Tomyśl na działkach o nr ewid. 258/7 i 1860 w obrębie Nowy Tomyśl przy Placu Niepodległości,
 - Uchwałą Nr XXV/243/2012 Rady Miejskiej w Nowym Tomyszu z dnia 26.10.2012 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla działki nr 1731/14 w Nowym Tomyszu,

- Uchwałą Nr XXV/244/2012 Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu z dnia 26.10.2012 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego rejonu ul. T. Kościuszki – Długa w Nowym Tomyślu,
 - Uchwałą Nr XXXIV/340/2013 Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu z dnia 27.09.2013 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla działki nr 401 w Paproci,
 - Uchwałą Nr XXIX/398/2014 Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu z dnia 28.02.2014 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla działek o nr ewid. 197/5, 197/17, 197/18, 197/19, 197/20, 197/21, 197/22, 197/31 w Paproci,
 - Uchwałą Nr XL/411/2014 Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu z dnia 21.03.2002 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla działek oznaczonych nr ewid. 537/3, 528 i 529 w Nowym Tomyślu,
9. Uchwałą Nr IX/67/2003 Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu z dnia 27.06.2003 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu górniczego złoża gazu ziemnego „Paproc W” – ośrodek KGZ „Paproc W, odwierty P- 17, P-18, P-19, P-21, P-24, P-26, P-29, obiekty liniowe,
 10. Uchwałą Nr XI/78/2003 Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu z dnia 26.09.2003 r. w sprawie zatwierdzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, terenów ogrodów i sadów we wsi Bukowiec (zmiana miejscowego planu szczegółowego zagospodarowania przestrzennego wsi Bukowiec),
 11. Uchwałą Nr XI/79/2003 Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu z dnia 26.09.2003 r. w sprawie zatwierdzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej w Borui Kościelnej – działka o nr ew. 510 (zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego wsi Boruja Kościelna),
 12. Uchwałą Nr XI/80/2003 Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu z dnia 26.09.2003 r. w sprawie zatwierdzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej w Jastrzębsku Starym – działki nr ew. 81/6, 87/2, 87/3 – będący zmianą miejscowego planu szczegółowego zagospodarowania przestrzennego wsi Jastrzębsko Stare,
 13. Uchwałą Nr XI/81/2003 Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu z dnia 26.09.2003 r. w sprawie zatwierdzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej w Nowym Tomyślu – rejon ul. Szpitalnej – będący zmianą miejscowego planu szczegółowego zagospodarowania przestrzennego rej. ul. Szpitalnej w Nowym Tomyślu,
 14. Uchwałą Nr XI/82/2003 Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu z dnia 26.09.2003 r. w sprawie zatwierdzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i terenów rekreacyjno – sportowych w Nowym Tomyślu – rejon ul. 3 Stycznia działka o nr ew. 1571/2 (zmiana miejscowego planu szczegółowego zagospodarowania przestrzennego rejonu ul. 3 Stycznia w Nowym Tomyślu),

15. Uchwałą Nr XI/83/2003 Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu z dnia 26.09.2003 r. w sprawie zatwierdzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej w Nowym Tomyślu – rejon ul. Wypoczynkowej (zmiana miejscowego planu szczegółowego zagospodarowania przestrzennego "Wypoczynkowa – Południe" w Nowym Tomyślu) zmieniona:
 - Uchwałą Nr XLIV/321/2006 Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu z dnia 29.09.2006 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej – rejon ulicy Wypoczynkowej, na działkach o nr ewid.: 1412/9 i 1412/10 w obrębie Nowy Tomyśl.
16. Uchwałą Nr XI/84/2003 Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu z dnia 26.09.2003 r. w sprawie zatwierdzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu przeznaczonego pod usługi osiedlowe w Nowym Tomyślu - działka o nr ew. 147/8, będący zmianą miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Zespołu Usługowo-Handlowego "Wiatraki" w Nowym Tomyślu rejon ul. Zbąszyńskiej,
17. Uchwałą Nr XIV/115/2003 Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu z dnia 29.12.2003 r. w sprawie zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego w części terenu miasta i gminy Nowy Tomyśl w drodze miejscowych panów zagospodarowania przestrzennego na obszarze miasta Nowy Tomyśl i najbliższej okolicy zmienioną,
18. Uchwałą Nr XIV/116/2003 Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu z dnia 29.12.2003 r. w sprawie zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego w części terenu gminy Nowy Tomyśl w drodze miejscowych panów zagospodarowania przestrzennego na obszarze poszczególnych wsi,
19. Uchwałą Nr XL/297/2006 Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu z dnia 01.06.2006 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów części centrum miasta Nowy Tomyśl, dla działek o numerach ewidencyjnych 892(część), 893/5 (część), 893/2; 895/1; 895/4; 896/23 (część), 896/5; 896/6; 896/21; 896/22 i 898/1 (część),
20. Uchwałą Nr V/29/2007 Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu z dnia 23.02.2007 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu obiektów produkcyjnych, składów, magazynów i usług na działce o nr ew. 591 we wsi Przyłęk, gmina Nowy Tomyśl,
21. Uchwałą Nr LIII/417/2010 Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu z dnia 28.05.2010 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Nowy Tomyśl - rejon ulic Barteckiego, Skłodowskiej, Ogrodowej,
22. Uchwałą Nr XVI/144/2011 Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu z dnia 29.12.2011 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w zakresie przebiegu sieci gazowych w gminie Nowy Tomyśl,

23. Uchwała Nr XVII/151/2012 Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu z dnia 03.02.2012 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla działek o nr ewid. 279/1, 279/2, 279/3, 280, 281, 282/1 i 282/2 w Nowym Tomyślu,
24. Uchwałą Nr XVII/152/2012 Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu z dnia 03.02.2012 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla działek o nr ewid. 221/2; 223/2; 224/1; 224/2; 225/4; 225/5; 226/2 w Przylęku,
25. Uchwałą Nr XVII/153/2012 Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu z dnia 03.02.2012 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów aktywizacji gospodarczej – działka nr 301/1 w Paproci,
26. Uchwałą Nr XVII/154/2012 Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu z dnia 03.02.2012 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenów zabudowy mieszkaniowej na działkach nr 58/3, 70/3, 71, 72, 73, 76/3 i 77/7 w Glinie,
27. Uchwałą Nr XXVI/262/2012 Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu z dnia 30.11.2012 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla działek nr 25/1, 25/2, 26/1, 26/2 i 22/11 w Jastrzębsku Starym,
28. Uchwałą Nr XXX/303/2013 Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu z dnia 26.04.2013 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla działki o numerze ewidencyjnym 987/1 w Nowym Tomyślu,
29. Uchwałą Nr XXXVII/377/2013 Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu z dnia 30.12.2013 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Glinno I,
30. Uchwałą Nr XLVII/455/2014 Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu z dnia 26.09.2014 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla działek o nr ewid. 201/1, 201/2, 375/6, 375/12, 376, 377 w Starym Tomyślu,
31. Uchwałą Nr XVIII/160/2016 Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu z dnia 29.02.2016 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla działki oznaczonej numerem ewid. 896/19 w Nowym Tomyślu,
32. Uchwałą Nr XX/178/2016 Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu z dnia 25.04.2016 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla działek o nr ewid. 225/2, 225/3, 225/4, 225/5, 226/1, 226/2 i 227/2 w Sękowie,
33. Uchwałą Nr XXI/190/2016 Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu z dnia 30.05.2016 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla działki oznaczonej nr ewid. 201 w Paproci,
34. Uchwałą Nr XLVII/439/2018 Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu z dnia 26.02.2018 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla projektowanej obwodnicy południowo-zachodniej miasta Nowy Tomyśl oraz wiaduktu wraz z aktywizacją gospodarczą dla terenów pomiędzy ulicą Celną i ulicą Kolejową – część A

6.1.3. Dokumenty inne

Dokumentem opracowanym na poziomie gminy i związanym z problematyką ochrony zabytków i opieki nad zabytkami jest także:

1. Gminny plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych dla gminy Nowy Tomyśl.

Gminny plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych dla gminy Nowy Tomyśl, opracowany został w 2015 r. i uzgodniony z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków oraz Szefem Obrony Cywilnej Powiatu. Zawiera informacje o spodziewanych realnych zagrożeniach zabytków (pożar, powódź i ulewa, wichura, katastrofa budowlana, rabunek i akty wandalizmu, atak terrorystyczny i konflikt zbrojny), koncepcję działań związanych z ochroną zabytków w przypadku wystąpienia tych zagrożeń, a także informacje dotyczące organizacji łączności i alarmowania oraz schemat przepływu informacji na wszystkich stopniach zarządzania.

6.2. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa kulturowego gminy

6.2.1. Zarys historii obszaru gminy

Dzieje całej gminy Nowy Tomyśl, podobnie jak samego miasta, są nierozzerwalnie związane z osadnictwem olęderskim. Tereny obecnej gminy Nowy Tomyśl pokrywały niegdyś słabo zaludnione obszary leśne. Dopiero osiemnastowieczna kolonizacja ludności, przeważnie niemieckiej, stała się przyczynkiem powstania osad, a w konsekwencji również i miasta.

Pierwszą zasiedloną wsią było obecne Sękowo, dawniej znane jako Senkowo, a także Zinskowo. Jej powstanie datuje się na lata 1692-1700. W wyniku wyrębu lasu zapoczątkowano kolejno Glinno i Paproć (1701), następnie Przyłęk (1704) Boruję Starą (1705), Jastrzębsko Stare (1710), Grubsko, Szarki (1724), Cichą Górę (1757), Nową Różę (1765), Kozie Laski (1767), Nową Boruję (1795) i Chojniki. Wg dokumentów z lat 1789- 1790 na terenie 15 osad olęderskich znajdowało się 636 gospodarstw.

Wśród przybyłych przeważali osadnicy z Brandenburgii, Pomorza i Śląska, w związku z tym aż do 1945 r. Polacy stanowili mniejszość w nowotomyskim. Wynika z tego nietypowy rys w historii gminy. Jako że na obszarach tych dominowali protestanci, niemal do końca XIX w. Nowy Tomyśl był jedynym miastem w Wielkopolsce, w którym nie było kościoła katolickiego.

Nowy Tomyśl wyróżnia również fakt, iż należy on do najmłodszych miast w Wielkopolsce. Założył je Feliks Szoldrski, herbu Łódzia, na mocy przywileju lokacyjnego wydanego 8 kwietnia 1786 roku przez Króla Stanisława Augusta. Jego powstanie poprzedziła budowa świątyni protestanckiej na terenie jednej z osad, zwanej nova colonia Glinki, która zaważyła na decyzji o powstaniu miasta.

Nowy Tomyśl pierwotnie był ośrodkiem o charakterze rzemieślniczo-usługowym, a jego centralne położenie w stosunku do pozostałych osad olęderskich wyznaczyło mu także rolę lokalnego ośrodka handlowego. Organizowane w Nowym Tomyślu jarmarki i targi cieszyły się dużą popularnością i pełniły ważną rolę w jego rozwoju gospodarczym. W związku z powstaniem miasta, dawnej wsi wzmiankowanej w 1296 r. jako Thomisle (Tomyśl), dodano przedrostek stary i tak powstała wieś Stary Tomyśl obok nowego ośrodka miejskiego.

Po II rozbiórce Polski, w 1793 r., stosunkowo młody i dobrze rozwijający się Nowy Tomyśl został włączony w granice Prus i Niemiec. Początkowo należał do powiatu babimojskiego w zaborze pruskim.

W latach 1807-1815 znalazł się jednak w nowo powstałym Księstwie Warszawskim, ale po upadku Napoleona i likwidacji tej namiastki niepodległej Polski, miasto ponownie powróciło do zaborcy. Pierwotnie włączono je do powiatu bukowskiego, jednak po jego rozwiązaniu, w odwecie za udział w Wiośnie Ludów w 1848 r., Nowy Tomyśl stał się miastem powiatowym.

Powstańcy wielkopolscy wyzwolili miasto 3 stycznia 1919 r. W dwudziestolecie międzywojennym pełniło ono rolę ośrodka usługowego dla regionu rolniczego.

Podczas II wojny światowej obszar ten był terenem wzmożonej działalności germanizacyjnej, Nowy Tomyśl włączony został do Rzeszy, a mieszkańców polskiego pochodzenia często wywożono na przymusowe roboty do Niemiec. Szczególnie tragicznym wydarzeniem tego okresu było zamordowanie ośmiu niewinnych zakładników w budynku szkolnym przy placu Chopina. Walki o oswobodzenie miasta zakończyły się 27.01.1945 r.

Po wojnie miejsce nowotomyślan narodowości niemieckiej zajęli Polacy pochodzący z innych części Wielkopolski, z terenów zabużańskich, a także reemigranci z kresów wschodnich. Wraz z dawnymi mieszkańcami stworzyli oni nową i prężną społeczność, a Nowy Tomyśl bardzo szybko zaczął się rozwijać.

Obecnie miasto stanowi znaczący ośrodek przemysłu, ale również szkolnictwa ponadpodstawowego.

Nowy Tomyśl jest także znaną w kraju i za granicą "stolicą" wzornictwa przemysłowego i artystycznego wikliny. Co roku w drugiej połowie sierpnia w Nowym Tomyślu organizowany jest Jarmark Chmielo - Wikliniarski, który łączy promocję miasta ze znakomitą rozrywką. Odbywa się wówczas wiele imprez kulturalnych i sportowych, a także wiele oryginalnych i charakterystycznych wydarzeń i konkursów związanych z wikliną i chmielem.

Teren wiejski gminy słynie z upraw chmielu, wikliny czy produkowanych na eksport szparagów.

Specyfika regionu nowotomyskiego – osadnictwo olęderskie

Do specyfiki regionu nowotomyskiego należy budownictwo drewniane związane z rozwiniętym od schyłku XVIII wieku na tych terenach osadnictwem olęderskim, obejmującym swym zasięgiem również rejony sąsiednich gmin: Wolsztyn i Siedlec oraz Grodzisk Wielkopolski i Rakoniewice.

Koloniści w nowo zakładanych osadach byli zróżnicowani narodowościowo i wyznaniowo. Na ogół olędrzy – Polacy byli katolikami i pochodzili z pobliskich terenów, natomiast Niemcy – protestanci najprawdopodobniej przybyli z sąsiadujących prowincji: Brandenburgii, Śląska i Pomorza.

Pierwszą osadą olenderską było Sękowo założone ok. 1692 r. potem Glinno i Paproć założone w 1701 r., Przyłęk - 1704 r., następnie powstawały Boruję Stara i Nowa, Szarki, Nowa Róża, Kozie Laski oraz Cicha Góra. Kolonizacja olęderska ziem nowotomyskich

powstała na terenach podmokłych, piaszczystych i leśnych wykształciła specyficzny rodzaj krajobrazu kulturowego. Krajobraz ten charakteryzuje się nieregularnym rozproszeniem gospodarstw pośród pól i terenów zalesionych o walorach unikatowych w skali kraju. Nowe wsie olęderskie były budowane w formie ulicówek, rzędówek bagiennych oraz osad luźnych. Te ostatnie właśnie pokryły tereny leśne w okolicach Nowego Tomyśla.

Na osadę olęderską składały się zazwyczaj trzy wolnostojące budynki. Była to parterowa chałupa o wydłużonym kształcie oraz budynki gospodarcze, chlew i stodoła. Ich charakterystyczną cechą były podwyższone poddasza, pełniące rolę spichrza i suszarni. Wykorzystywano je przy przetwarzaniu i przechowywaniu chmielu i wikliny, których uprawy były i nadal są specyficzne dla tego regionu. W niektórych zagrodach znajdował się kurnik, drewnitnia, owczarnia, szopa, wozownia oraz dodatkowe budynki gospodarcze. Budynki tworzące zagrodę usytuowane były zazwyczaj w prostokącie, a ogradzał je drewniany płot. W centralnym punkcie podwórza stała studnia z żurawiem, a obok domu rosły okazałe drzewa, najczęściej lipy, które sadzone były przez osadników w celu ochrony domostw przed wiatrem i pożarem.

Na ogół zagrody te są zamieszkałe, a budynki nadal służą ich właścicielom. Większość zachowanych zagród z drewnianymi chałupami oraz budynkami inwentarskimi znajduje się w złym stanie technicznym, tylko kilka chałup wpisanych jest do rejestru zabytków. W wielu przypadkach wygląd domów mieszkalnych został znacznie przekształcony (nowa stolarka okienna, pokrycie dachu z eternitu lub blachy, częściowe przemurowywanie ścian). W starej drewnianej zabudowie uwagę przykuwają precyzyjne łączenia beli, oryginalnie wykonane wrota stodół, zachowane w pierwotnym stanie drzwi i okiennice, zdobienia desek okapowych i krokwi.

6.2.2. Środowisko kulturowe

Środowisko kulturowe to przestrzeń przeobrażona, w której widoczne są skutki działalności ludzkiej; stanowi łączne dzieło przyrody i człowieka, odzwierciedla rozwój społeczeństwa i terenów osiedleńczych kształtowanych z uwzględnieniem uwarunkowań społecznych, ekonomicznych oraz wynikających z naturalnego otoczenia. Środowisko kulturowe miasta i gminy Nowy Tomyśl świadczące o jego tożsamości, tworzą więc elementy urbanistyczne i architektoniczne o walorach artystycznych i historycznych, a także elementy przyrodniczo – krajobrazowe.

Na terenie miasta i gminy Nowy Tomyśl cenne walory środowiska kulturowego powiązane są między innymi z zabudową wsi, założeniami folwarcznymi, dworsko – parkowymi oraz ich otoczeniem. Jego elementami są na przykład:

- zabudowa historycznych wsi, z przykładami zabudowy olęderskiej, której pozostałości znajdują się w miejscowościach: Boruja Kościelna, Boruja Nowa, Jastrzębsko Stare,
- założenia folwarczne w miejscowościach: Bukowiec, Róża
- zespoły kościelne (kościół, dzwonnice, plebanie, najbliższe otoczenie) lub ich pozostałości w miejscowościach: Boruja Kościelna, Bukowiec, Nowy Tomyśl,

Wytomyśl,

- zespoły dworsko – parkowe w miejscowościach: Stary Tomyśl, Wytomyśl.

Do zasobów kulturowych zalicza się także zabytki archeologiczne.

Reprezentują one cały okres pradziejów począwszy od epoki kamienia poprzez epokę brązu, żelaza aż po wczesne i późne średniowiecze do czasów nowożytnych. Są to głównie ślady osadnictwa, punkty osadnicze, osady oraz cmentarzyska.

6.2.3. Zabytki nieruchome

O bogatej historii miasta i gminy Nowy Tomyśl świadczą liczne przykłady zabytkowych obiektów znajdujących się na ich terenie. Są one ważne nie tylko pod względem historycznym, ale również kulturowym, społecznym i artystycznym.

Cennym założeniem przestrzennym jest nowożytny **układ urbanistyczny** Nowego Tomyśla, który centralizuje się wokół Placu Chopina, na którym wznosi się dawny zbór ewangelicki, obecnie rzymskokatolicki kościół parafialny p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa i Placu Niepodległości z ratuszem oraz ulicy Mickiewicza łączącej oba place. Granice ochrony konserwatorskiej układu urbanistycznego obejmują ponadto ulice: Sienkiewicza, Poznańską, Piłsudskiego, częściowo Długą, Zbąszyńską i 3-go Stycznia.

Wśród budynków użyteczności publicznej do najciekawszych architektonicznie należą neoklasycystyczny **budynek sądu** na Placu Niepodległości, **budynek Starostwa Powiatowego** i **Urzędu Miejskiego** przy ul. Poznańskiej oraz **zespół szpitala** przy ul. Sienkiewicza. **Zespół młyna przemysłowego** przy ul. Zbąszyńskiej, pochodzący z czwartej ćwierci XX wieku, będący własnością prywatną nadal działa zgodnie z pierwotną funkcją. Obiekt stale użytkowany jest na bieżąco konserwowany i znajduje się w zadowalającym stanie technicznym.

Ochronie podlega również **zespół dworca kolejowego** znacznie oddalony od centrum miasta, w skład którego wchodzi między innymi budynki wzniesione w końcu XIX w.: dworca, magazynu kolejki wąskotorowej oraz wieży ciśnień.

Ratusz ob. Sąd Rejonowy – Nowy Tomyśl

Spichlerz ob. Młyn – Nowy Tomyśl

Na terenie miasta i gminy Nowy Tomyśl najliczniejszą grupę zabytków nieruchomości stanowią **domy mieszkalne**, są to zarówno domy murowane jak i drewniane. Zabudowa mieszkalna w mieście Nowy Tomyśl skoncentrowana w granicach strefy ochrony konserwatorskiej pochodzi z drugiej połowy XIX wieku. Stan zachowania kamienic jest

zróżnicowany. W ostatnich latach remontom dachów i elewacji zostało poddanych wiele domów stanowiących własność Gminy Nowy Tomyśl. Liczne wymagają konserwacji.

Dom przy Placu Niepodległości 21, jeden z najstarszych w mieście, zbudowany w końcu XVIII wieku, jest w bardzo złym stanie technicznym. Znacznie uszkodzona jest konstrukcja murów, belek stropowych oraz wystawki w frontowej połaci dachowej.

Dom murowany – Nowy Tomyśl, Pl. Niepodległości 21

Domy (chałupy) drewniane powstawały na terenie gminy od schyłku XVIII wieku przez kolejne stulecia. Budowali je zarówno osadnicy polscy jak i niemieccy. Większość z nich oparta była na planie prostokąta z podwyższonym poddaszem pełniącym rolę spichrza i suszarni (przechowywanie chmielu i wikliny). Cechą charakterystyczną była biała stolarka okienna kontrastująca z ciemnym kolorem drewnianych elewacji oraz zdobienia desek okapowych i krokwi. Przykryte były dachami dwuspadowymi, pierwotnie ze słomy. Zdecydowana większość z tych obiektów dzisiaj już nie istnieje, pozostałe zachowały się w różnym stanie.

Dom drewniany – Boruja Kościelna

Chałupa drewniana – Boruja Nowa

Dość licznie reprezentowane na terenie miasta i gminy są zabytkowe **obiekty sakralne**, do których zaliczyć należy zespoły kościelne i kościoły. Na terenie miasta i gminy znajduje się 7 obiektów zabytkowych o charakterze sakralnym, w tym:

- zespół kościoła ewangelickiego – obecnie rzymsko–katolicki kościół parafialny p.w. św. Wojciecha w Borui Kościelnej (kościół z cmentarzem przykościelnym, pastorówką z ogrodem),
- zespół kościoła parafialnego p.w. św. Marcina w Bukowcu (kościół, dom katolicki, plebania z budynkami inwentarskimi i organistówka),
- zespół kościoła parafialnego p.w. Matki Boskiej Nieustającej Pomocy w Nowym Tomyślu (kościół, plebania i kostnica),
- kościół ewangelicki, obecnie rzymsko–katolicki p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Nowym Tomyślu,
- kościół ewangelicki, obecnie rzymsko–katolicki parafialny p.w. św. Andrzeja Boboli w Sątópach,
- kościół ewangelicki, obecnie rzymsko–katolicki parafialny p.w. NMP Królowej Polski w Jastrzębsku Starym.
- zespół kościoła p.w. św. Michała Archanioła w Wytomyślu (kościół, dzwonnica, plebania).

Kościół parafialny p.w. św. Wojciecha w Borui Kościelnej powstał w latach 1775 – 1777 dla gminy ewangelickiej. Zbudowany został z muru pruskiego z dachem pokrytym gontem i emporami wewnątrz. Na początku XX w. od strony zachodniej dobudowano wieżę, w której zamontowano dwa dzwony.

Po II wojnie światowej kościół został świątynią rzymsko–katolicką a w 1948 r. utworzono parafię. W latach 50-tych XX w. obiekt został gruntownie przebudowany, a jego wnętrze ozdobiła nowa polichromia.

Cenne wyposażenie świątyni stanowi ołtarz główny i organy. Kościół jest elementem zespołu

w skład którego wchodzi: cmentarz przykościelny, dawna pastorówka, a obecnie plebania z przełomu XIX i XX w. wraz z przyległym do niej ogrodem.

Kościół parafialny p. w. św. Wojciecha – Boruja Kościelna

Kościół parafialny p.w. św. Marcina w Bukowcu to jeden z najcenniejszych zabytków sakralnych. Jest to świątynia orientowana, drewniana z 1737 r. o konstrukcji zrębowej, z zewnątrz oszalowanej. Posiada wieżę zakończoną cebulastym barokowym hełmem z latarnią górującą nad wsią. Świątynię przebudowano w latach 1923 – 1925 wg projektu Stefana Cybichowskiego dobudowując przecinającą poprzecznie budynek, drewnianą nawę. Wnętrze zdobią cztery barokowe ołtarze z obrazami świętych, chrzcielnica, ambona oraz kaplica Serca Jezusowego.

Budynek zachowany jest w stanie dobrym. Kościół stanowi element zespołu w skład którego wchodzi: dom katolicki z 1900 r. wzniesiony jako parterowy budynek z bocznym piętrowym skrzydłem na którego fasadzie do dzisiaj widnieje oryginalny napis „Dom Katolicki”, murowana plebania z 4 ćwierci XIX w. wzniesiona na planie prostokąta wraz z oborą i chlewem oraz organistówka z 4 ćwierci XIX w. wzniesiona jako budynek murowany – szkieletowy.

Kościół parafialny p.w. św. Marcina – Bukowiec

Kościół parafialny p.w. Matki Boskiej Nieustającej Pomocy w Nowym Tomyślu został konsekrowany w 1896 r.. Pierwotnie była to świątynia neoromańska, wybudowana bez wieży i pełniła funkcję kaplicy cmentarnej. Po I wojnie światowej została wydzielona odrębna parafia a w 1925 r. kościół został rozbudowany o przeszło frontowe i wieżę wg projektu architekta Michała Preislera. Przy kościele znajduje się wzniesiona na początku XX w. murowana i otynkowana plebania oraz pobudowana w końcu XIX w. kostnica, której elewacja swoim wyglądem nawiązuje do fasady kościoła.

Kościół parafialny p.w. Matki Boskiej Nieustającej Pomocy – Nowy Tomyśl

Kościół rzymsko–katolicki p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Nowym Tomyślu wzniesiony został w latach 1778 – 1779 w stylu barokowo – klasycystycznym pierwotnie jako kościół ewangelicki. Budynek jest murowany i otynkowany, wzniesiony na planie krzyża greckiego. Do 1940 r. posiadał wieżę. Po II wojnie światowej przejęty został przez katolików. Do 1981 r. był używany jako kościół pomocniczy, później funkcjonował jako kościół parafialny.

Kościół p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa – Nowy Tomyśl

Kościół rzymsko–katolicki parafialny p.w. św. Andrzeja Boboli w Sątopach został zbudowany w latach 1906 - 1908, pierwotnie był świątynia ewangelicką. Budynek jest murowany, otynkowany, jednonawowy z wieżą i czterema zegarami. Od 1945 r. należy do parafii rzymsko–katolickiej.

Kościół parafialny p.w. św. Andrzeja Boboli – Sątopy

Kościół rzymsko–katolicki parafialny p.w. NMP Królowej Polski w Jastrzębsku Starym

wzniesiony został w latach 1908 - 1914 jako kościół ewangelicki. Jest to obiekt neogotycki zbudowany z czerwonej cegły. Siedzibą parafii stał się w 1979 r. W bryle kościoła uwagę przykuwa fasada dekorowana płycinami, w którą wtopiona jest wieża.

Kościół parafialny p.w. Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski – Jastrzębsko Stare

Kościół p.w. św. Michała Archaniola w Wytomyślu powstał jako klasycystyczna świątynia w końcu XVIII w. Jest to budowla jednonawowa z symetrycznymi kaplicami po bokach, przekryta sklepieniem zwierciadlanym z lunetami. Przy kościele znajduje się dzwonnica murowano-drewniana z około 1800 r. oraz plebania z początku XX w.

Kościół p.w. św. Michała Archaniola – Wytomyśl

Dzwonnica – Wytomyśl

Na terenie miasta i gminy Nowy Tomyśl znajdują się również **założenia dworskie** w Starym Tomyślu i Wytomyślu.

W skład założenie dworskiego w Starym Tomyślu wchodził budynek dworu otoczony parkiem krajobrazowym o powierzchni około 7 ha oraz zabudowania inwentarskie, gospodarcze i mieszkalne (rządcówka, dwojaki i czworaki). Dwór to budynek barokowy wzniesiony pod koniec XVIII w. jako obiekt parterowy z mieszkalnym poddaszem i mansardowym dachem. Wybudowany z cegły, zwieńczony wolutowym szczytem. Po jego północnej i wschodniej stronie usytuowane są zabudowania folwarczne.

W 1916 r. na terenie parku wzniesiono klasycystyczny dwupiętrowy pałac z portykiem na planie prostokąta. W latach 70-tych budynek został przebudowany. Dobudowano dwa piętra, a budynek przeznaczono na szkołę. Park utrzymany jest w stanie dobrym.

Dwór – Stary Tomyśl

Założenie dworskie w Wytomyślu to budynek dworu wraz z zabudowaniami inwentarskimi, gospodarczymi i mieszkalnymi (czworaki). Dwór w Wytomyślu powstał w końcu XVIII w., wzniesiony jako budynek w stylu klasycystycznym, murowany na planie prostokąta z okazałym piętrowym ryzalitem zwieńczonym trójkątnie. Po pożarze w 1956 r. budynek odbudowano w latach 1957–1958. Dwór usytuowany jest w parku krajobrazowym o powierzchni ponad 2 ha. Zespół dworski zachowany jest w dostatecznym stanie technicznym.

Dwór – Wytomyśl

Do zabytków objętych ochroną należą również **cmentarze**, które są nieodzowną częścią funkcjonowania każdego społeczeństwa. Poszanowanie dla zmarłych i pamięć o nich na stałe wpisała się do tradycji terenów Polski, a miejsca pochówków stanowią nierozdzielalną część krajobrazu kulturowego. Różne wyznania, które kiedyś stanowiły społeczeństwo gminy Nowy Tomyśl pozostawiły po sobie wiele ciekawych obiektów m.in. właśnie cmentarze: rzymsko-katolickie i ewangelickie. Większość cmentarzy ewangelickich wyróżnia się dzisiaj już tylko odmienną roślinnością, a ślad ich istnienia został upamiętniony symbolicznymi krzyżami. Zdarza się, że pośrodku lasu wyrastają charakterystyczne dla cmentarzy akacje, tuje, bzy oraz konwalie, a całe połacie ziemi porośnięte są bluszczem pospolitym. Są jednak wyjątki, spotyka się znakomicie zachowane cmentarze z całymi nagrobkami.

Historia nowotomyskich cmentarzy związana jest ściśle z osadnictwem olęderskim. W granicach gminy początek osadnictwa datuje się na rok 1692. Do tego czasu istniały dwie parafie katolickie: Bukowiec oraz Wytomyśl wraz z przyległymi do kościołów cmentarzami. Osadnikami byli w zdecydowanej większości niemieckojęzyczni chłopcy wyznania protestanckiego. Przywileje czy też kontrakty osadnicze nadane przez właścicieli ziem gwarantowały swobodę wyznania, budowę domu modlitewnego spełniającego rolę szkoły oraz cmentarza. Każda wieś miała swój własny cmentarz położony przeważnie w pewnym oddaleniu od wsi, na podniesieniu terenu, czasami ukryty w lesie. Feliks Szoldrski założyciel Nowego Tomyśla w przywileju (czy też ordynacji miejskiej) z 18 lutego 1788 r. zezwolił na założenie cmentarza, dzisiaj znajdującego się przy ulicy Komunalnej, wówczas w pewnym oddaleniu od kościoła i starego rynku.

“Podobnież nadaję miasteczku Boży skrawek, w celu grzebania niemieckich mieszkańców.”

Po II Wojnie Światowej cmentarze ewangelickie pozostawione bez opieki ulegały stopniowej dewastacji. Dochodziło do aktów wandalizmu, kradzieży nagrobków, a także ponownego użycia kamienia. W roku 1954 ówczesny Minister Gospodarki Komunalnej stworzył formalne możliwości zamykania i w konsekwencji likwidację przede wszystkim opuszczonych i zaniedbanych cmentarzy ewangelickich. Ostateczny proces likwidacji cmentarzy w naszej gminie nastąpił po roku 1972. Na cmentarzach ewangelickich gminy Nowy Tomyśl pozostało tylko 26 tablic z inskrypcjami.

Obecnie przyjęło się, że miejsca po zlikwidowanych cmentarzach pozostawia się jako miejsca parkowe, bez możliwości zabudowy.

Upamiętnianie cmentarzy

W dniu 4 czerwca 2004 r. poświęcono uroczystie kamień upamiętniający cmentarz ewangelicki przy ulicy Komunalnej. W roku 2008 Burmistrz Nowego Tomyśla podjął się zadania upamiętnienia i uporządkowania starych zaniedbanych cmentarzy we współpracy z Parafią Ewangelicko-Augsburską w Poznaniu i Nadleśnictwem Grodzisk. W latach 2009 - 2012 przewidziane były środki w budżecie miasta, w sumie w wysokości 101.612,23 zł. (2009 - 20958,03 zł, 2010 - 27469,71 zł, 2011 - 29195,74, 2012 - 23988,75 zł). Przyjęto jednolitą

formułę upamiętnienia 16 cmentarzy. Na wszystkich cmentarzach ustawiono ocynkowany krzyż stalowy o wysokości 3.55 m z cokołem betonowym o wymiarach u podstawy 70x70x60 cm. Do cokołu przymocowano granitową tabliczkę z sentencją zaproponowaną przez Parafię Ewangelicko-Augsburską z ostatniej księgi Nowego Testamentu Objawienia Jana (14,13) (w tłumaczeniu za Biblią Gdańską) *„Błogosławieni są odtąd umarli, którzy w Panu umierają„* (Obj. 14,13)

Zdecydowano się na symboliczne ogrodzenie żerdziami drewnianymi dostarczonymi przez Nadleśnictwo Grodzisk, które harmonizują z leśnym charakterem cmentarzy ewangelickich. Miało to na celu wyraźne zaznaczenie w terenie obszaru cmentarza. Każdy z cmentarzy został wykarczowany z krzewów, lecz nie usuwano drzew poza przypadkami, kiedy zagrażały bezpieczeństwu (cmentarz Przyłęk). W przypadku znalezienia nagrobków nie były one przemieszczane i pozostały w miejscu gdzie leżały. Nie tworzone lapidarium.

Akcja miała na celu przywrócenie pamięci o historii regionu, uświadomienie wielokulturowości i oddania czci pochowanym mieszkańcom naszej gminy.

Na terenie miasta i gminy nie ma cmentarzy wpisanych do rejestru zabytków.

Łącznie na terenie gminy znajduje się 30 cmentarzy (w tym 10 rzymsko-katolickich, 18 ewangelickich, 1 cmentarz żydowski, 1 cmentarz wojenny żołnierzy radzieckich z czasów II wojny światowej oraz 1 grobowiec rodzinny), są to:

1. Cmentarz przykościelny (nieużytkowany) – Boruja Kościelna
2. Cmentarz parafialny, rzymsko-katolicki – Boruja Kościelna
3. Cmentarz ewangelicki – Boruja Kościelna
4. Cmentarz ewangelicki – Boruja Nowa
5. Cmentarz rzymsko-katolicki – Bukowiec
6. Cmentarz rzymsko-katolicki, przykościelny (zamknięty) - Bukowiec
7. Cmentarz rzymsko-katolicki – Bukowiec
8. Cmentarz ewangelicki – Bukowiec
9. Cmentarz ewangelicki – Chojniki
10. Cmentarz ewangelicki – Cicha Góra
11. Cmentarz ewangelicki – Glinno
12. Cmentarz wojenny żołnierzy radzieckich po 1945 r. – Glinno
13. Cmentarz ewangelicki – Grubsko
14. Cmentarz ewangelicki (obecnie rzymsko-katolicki) – Jastrzębsko Stare,
15. Cmentarz ewangelicki – Kozie Laski,
16. Cmentarz ewangelicki (miejsce pocmentarne) – Kozie Laski II,
17. Cmentarz ewangelicki – Nowa Róża,
18. Cmentarz rzymsko-katolicki – Nowy Tomyśl
19. Cmentarz żydowski (obecnie ogródek jordanowski) – Nowy Tomyśl,
20. Cmentarz ewangelicki (obecnie park pocmentarny) – Nowy Tomyśl
21. Cmentarz ewangelicki – Przyłęk
22. Cmentarz ewangelicki (obecnie Park Kultury i Wypoczynku) – Paproć,

23. Mauzoleum rodzinny von Schwartzkopff i cmentarz ewangelicki (nekropolia nieczynna)
– Róża
24. Cmentarz rzymsko–katolicki – Sątopy
25. Cmentarz ewangelicki – Sękowo
26. Cmentarz ewangelicki I (miejsce pocmentarne) – Szarki
27. Cmentarz ewangelicki II (miejsce pocmentarne) – Szarki
28. Cmentarz rzymsko–katolicki – Wytomyśl
29. Cmentarz rzymsko–katolicki – Wytomyśl
30. Cmentarz ewangelicki – Wytomyśl.

Boruja Kościelna:

1. **Cmentarz przykościelny nieużytkowany z przełomu XVIII i XIX w.**, wpisany do rejestru zabytków wraz z kościołem i plebanią (pastorówką) nr rej. 703/Wlkp/A z dnia 08.09.2008 r.
2. **Cmentarz parafialny, rzymsko-katolicki, 2 połowa XIX w.** (nekropolia czynna), były cmentarz ewangelicki. Zachowała się figura Jezusa z owieczką. Inskrypcja na cokole figury głosi:
*Zu früh verliessest du die Deinen
 Die jetzt am stillen Grabe
 um Dich weinen
 Hörst nicht des Kindes Klagen
 Der Eltern grössten Schmerz
 Den je empfunden unser Herz

 Opuściłaś za wcześnie swoich bliskich
 co teraz przy cichym grobie stoją
 aby Cię opłakiwać
 nie słyszysz skarg dziecka
 największego bólu rodziców
 który może odczuć nasze serce.*

W roku 2012 postawiono kamień upamiętniający pochowanych na tym cmentarzu ewangelickich mieszkańców wsi.

Cmentarz parafialny, 2 poł. XIX w. – Boruja Kościelna

- 3. Cmentarz ewangelicki, XIX/XX w.** (nekropolia zamknięta), jest to mały cmentarz zlokalizowany na skraju wsi po wschodniej stronie drogi z Borui Kościelnej do Nowego Tomysła, około 50 m za mostkiem. Założony na planie prostokątnym na małym wyniesieniu, o pow. ok. 0,15 ha, mocno zarośnięty – widoczna kępa drzew. Nie pozostał żaden nagrobek. Upamiętniony krzyżem we wrześniu 2012.

Boruja Nowa:

- 4. Cmentarz ewangelicki, XIX/XX w.** (nekropolia zamknięta), dzisiaj należy do parafii katolickiej w Borui Kościelnej. Cmentarz znajduje się we wsi, po północnej stronie drogi w kierunku Woli Jabłońskiej. Założony na planie prostokąta, wzdłuż drogi, z widoczną aleją lipową od wjazdu. Powierzchnia około 0. 7 ha. Brak mogił i nagrobków.

Zachowały się następujące inskrypcje:

Robert Seeliger 3-01-1873 +4-11-1875 1)

Gustav Heinrich Hecke ur. 14-03-1844 +14-07-1873 i jego żona Johanna Beata Augustina Jurasch ur. 19-12-1841 (ślub 11-02-1870) 2)

*Johann Gottlieb Damsch ur. 22-06-1809 starszy syn Johann Gottlieb Damsch, *ca. 1775 i Anna Elisabeth Gierke ur ca. 1778 3)*

*Anna Rosina Dorothea Hecke *08-02-1808 + 8-02-1873, córka Carl Hecke ur. 1778 und Rosina Dorothea Rösler ur.. ca. 1781.*

Upamiętniony w 2012.

Cmentarz ewangelicki, XIX/XX w. – Boruja Nowa

Cmentarz ewangelicki, XIX/XX w. – Boruja Nowa

Bukowiec:

5. Cmentarz rzymsko-katolicki, połowa XIX w. (nekropolia - zamknięta). Stary cmentarz parafialny zamknięty prawdopodobnie wraz z założeniem nowego cmentarza w roku 1906. Cmentarz znajduje się na południowym skraju wsi. Powierzchnia około 0,32 ha, ogrodzony drutem. Brak mogił i nagrobków oraz krzyży żeliwnych; mocno zarośnięty.

Udało się odnaleźć 1 nagrobek z inskrypcjami:

*Johanne Caroline Heider *27-09-1856 +20-05-1878*

*Johann Stephanus Heider *21-11-1861 +25-04-1873*

*Anna Martha Heider *24-03-1871 +26-03-1873*

*Johanne Augustine Heider *11-10-1859 +07-01[?]-1878[?].*

W roku 2012 usunięto zakrzewienia.

Cmentarz rzymsko-katolicki, poł. XIX w. – Bukowiec

6. **Cmentarz rzymsko–katolicki, XIX/XX w., przykościelny (zamknięty),**
7. **Cmentarz rzymsko–katolicki, początek XX w., (nekropolia czynna).** Cmentarz parafialny założony prawdopodobnie około roku 1906 poza wsią – około 700 m na wschód od zabudowy, wśród pól. Powierzchnia około 0,62 ha, ogrodzony starym murem ceglanym i nowym betonowym. Układ kwaterowy, z aleją od wejścia. Zachowana murowana kostnica, nagrobki ze Stellami i krzyżami, ogrodzenia żeliwne mogił. Na cmentarzu znajduje się grób (mauzoleum) powstańca wielkopolskiego *Feliksa Pięty* *6 10-1895 +9-02-1919.

Cmentarz rzymsko-katolicki, pocz. XX w. – Bukowiec

8. **Cmentarz ewangelicki, XIX/XX w. (miejsce pocmentarne).** Malutki cmentarz ewangelicki przy starej drodze na Nowy Tomyśl. Cmentarz założono na południowo-zachodnim skraju

zabudowy wsi; obecnie znajduje się naprzeciw oczyszczalni ścieków, wzdłuż drogi. Powierzchnia około 0,15 ha, nieogrodzony. Zamknięty po 1945 roku. Nie pozostał żaden materialny ślad po nagrobkach, mocno zarośnięty. Upamiętniony został w 2011 roku.

Chojniki:

9. Cmentarz ewangelicki, XIX/XX w. (miejsce pocmentarne). Cmentarz znajduje się w lesie, na wzniesieniu, przy rozwidleniu dróg na Grubsko i Szarki. Powierzchnia terenu około 0,2 ha na planie prostokąta, z dwóch boków ograniczony ścieżkami leśnymi. Pozostały pojedyncze fragmenty nagrobków, brak mogił.

*August Kurz *14-11-1861 +09-05-1910*

*Emilie Kurz (Bansch) *22-07-1872*

Upamiętniony w 2011 roku.

Cmentarz ewangelicki – Chojniki

Cicha Góra:

10. Cmentarz ewangelicki, XIX/XX w. (miejsce pocmentarne). Położony na skrzyżowaniu dróg w kierunku Bukowca i Borui Kościelnej. Usytuowany jest na wzniesieniu, wzdłuż drogi, na planie zbliżonym do prostokąta o powierzchni 0,18 ha. Nie pozostał żaden nagrobek. Był to cmentarz osadników olęderskich, ob. zamknięty. Upamiętniony w 2011.

Cmentarz ewangelicki – Cicha Góra

Glinno:

11.Cmentarz ewangelicki XIX w. położony jest po wschodniej stronie drogi nr 305 z Nowego Tomysła w kierunku Autostrady A2, około 500 m od szosy, wzdłuż drogi leśnej. Założony na planie prostokąta na małej skarpie, ogrodzony. Nie pozostał żaden nagrobek. Z ustnych przekazów ostatni pochówek odbył się w 1955 r.. Upamiętniony w 2009 r..

12.Cmentarz wojenny żołnierzy radzieckich po 1945 r. (nekropolia wojenna, zamknięta), położony jest na północ od Nowego Tomysła o powierzchni 0,39 ha na planie kwadratu z aleją od wejścia do pomnika żołnierza radzieckiego, po bokach alei zbiorowe mogiły. Cmentarz wojskowy powstał przez ekshumację z rozsypanych mogił po całym powiecie nowotomyskim i częściowo z powiatu wolsztyńskiego w latach 1948,1949 i 1952. Na cmentarzu znajduje się 619 poległych żołnierzy radzieckich.

Cmentarz wojenny żołnierzy radzieckich – Glinno

Cmentarz wojenny żołnierzy radzieckich – Glinno

Grubsko

13.Cmentarz ewangelicki, XIX/XX w. (miejsce pocmentarne) znajduje się w lesie, przy drodze leśnej z Grubsko do Szarek. Powierzchnia około 0,28 ha. Brak mogił i nagrobków. Udało się odnaleźć 3 niepełnie inskrypcje:

- Metalowa płyta z napisem 1)

“Ruhestaette der Familie der Lehres Schoefinius 1882”

“Miejsce spoczynku rodziny nauczyciela Schoefinius”

Hermann Schoefinius nauczyciel w Grubsko w latach 1835 -1886, przyczynił się do powstania zapisków dotyczących historii Grubsko i całej parafii ewangelickiej w Jastrzębsku Starym.

- *??-??-1907 +03-06-190? 2)
- *Wilhelm Klanke* 3)

Dodatkowo na cokole krzyża znajduje się tablica z nazwiskami wszystkich byłych mieszkańców wsi Grubsko sporządzona na podstawie księgi dusz przez prof. Krzysztofa Rzepę. Cmentarz upamiętniony w 2010 roku.

Cmentarz ewangelicki – Grubsko

Cmentarz ewangelicki – Grubsko

Jastrzębsko Stare:

14. Cmentarz ewangelicki, obecnie rzymsko-katolicki, parafialny, II połowa XIX w., (nekropolia czynna) założony poza zabudową wsi, przy lesie na planie czworoboku o powierzchnia 0,72 ha. Z dawnego cmentarza ewangelickiego pozostały 2 nagrobki oraz umieszczono płytę upamiętniającą nekropolię. Całość ogrodzona siatką. Widoczna aleja od bramy do kaplicy. Działka należy do parafii katolickiej w Jastrzębsku Starym i jest to czynny cmentarz katolicki. Przy wejściu po prawej stronie znajduje się lapidarium ze starymi tablicami nagrobnymi:

Podwójna

*Beate Schirmer (Schiller) *31-05-1856*

*August Schirmer *08-03-1856 +17-05-1939*

*Rosine Dorothea Ulrich (Ulrich) *06-02-1797 +01-01-1869*

*Joh. Gottlieb Ulrich *28-08-1794 +28-11-1868*

Cmentarz parafialny – Jastrzębsko Stare

Cmentarz parafialny – Jastrzębsko Stare

Kozie Laski

15. Cmentarz ewangelicki, XIX/XX w. (miejsce pocmentarne) znajduje się około 1500 m na północ od wsi Róża. Powierzchnia około 0,22 ha. Mocno zarośnięty, układ nieczytelny, zachowane fragmenty nagrobków i roślinność. Nie pozostał żaden nagrobek z inskrypcjami. Upamiętniony w 2010 roku.

Cmentarz ewangelicki – Kozie Laski

Cmentarz ewangelicki – Kozie Laski

16. Cmentarz ewangelicki, XIX/XX w. Kozie Laski II (miejsce pocmentarne). Cmentarz znajduje się po północnej stronie szosy z Róży do Starego Tomysła w kępie drzew. Założony wzdłuż drogi, prostokątny, z typową roślinnością cmentarną o powierzchni około 0,15 ha. Na cmentarzu nie pozostał żaden nagrobek z inskrypcjami, jedynie ich fragmenty. Odnaleziono jedną płytę w pobliskim gospodarstwie:

Gottf.[ried] Reinhold ??

*Heinrich Wilhelm *10-08-1858 +21-09-1858*

*Maria Bert[ha] *10-09-???? +10-02-????*

Upamiętniony w 2010 roku.

Cmentarz ewangelicki – Stary Tomyśl

Nowa Róża

17.Cmentarz ewangelicki, XIX/XX w. (miejsce pocmentarne) znajduje się w lesie, na wzniesieniu, naprzeciw zabudowań w Nowej Róży nr 4; powierzchnia około 0,2 ha. Brak mogił i nagrobków. Zniszczone nagrobki zostały uprzątnięte i złożone w jednym miejscu w 2007 roku. Ocalały dwa fragmenty inskrypcji:

*Gotthold Zacher *17-07-1895 +19-03-1931 1)*

*(Schultz) *21-01-1805 +21-09-1875 2)*

Upamiętniony w 2010 roku.

Cmentarz ewangelicki – Nowa Róża

Cmentarz ewangelicki – Nowa Róża

Nowy Tomyśl

18. Cmentarz rzymsko-katolicki, XIX/XX w. (nekropolia czynna) położony jest na południu miasta, przy ul. Kolejowej. Powierzchnia 3,5 ha, układ kwaterowy. Najstarszy odnaleziony nagrobek pochodzi z roku 1921, a więc jeszcze przed powstaniem parafii. W tej chwili można odnaleźć kilka starych nagrobków z lat 30. XX w. Na cmentarzu znajduje się zbiorowa mogiła ze szczątkami ewangelickich mieszkańców Nowego Tomyśla, które zostały ekshumowane przy budowie restauracji na starym cmentarzu ewangelickim. Brama wjazdowa i furtka pochodzi z ogrodzenia dzisiejszego budynku Urzędu Miejskiego. W centralnym miejscu cmentarza stoi krzyż stalowy z dwuteownika 180 z datą produkcji 1896. Kaplica wybudowana w 50-tych latach XX w., stojącą przy niej dzwonicę wybudowano w 1998 roku.

Cmentarz rzymsko-katolicki, XIX/XX w. – Nowy Tomyśl

19. Cmentarz żydowski (nekropolia zamknięta) prawdopodobnie zlikwidowany w połowie lat 60. XX w. Teren cmentarza został podzielony w roku 1963 na kilka mniejszych działek i dziś znajduje się na nim ogródek jordanowski dla przedszkola. Nie pozostał żaden nagrobek.

20. Cmentarz ewangelicki, obecnie park pocmentarny (nekropolia zamknięta) Pierwotnie zajmował połowę swojej wielkości, powiększony w roku 1908, mieści się przy ul. Komunalnej. Główna brama cmentarza znajdowała się przed wjazdem do zakładów komunalnych. Częściowo układ alejek jest jeszcze czytelny, tak jak pojedyncze obrzeża grobów.

Kamień upamiętniający pochowanych tutaj ewangelickich mieszkańców Nowego Tomyśla został postawiony 5 czerwca 2005 r. Ekumeniczną mszę odprawił proboszcz Jerzy Juja pastor Dr. Johannes Launhardt.

Przyłęk

21.Cmentarz ewangelicki (nekropolia zamknięta). Teren cmentarza zajmują dwie działki, położony jest po wschodniej stronie drogi wojewódzkiej nr 305 z Nowego Tomysła w stronę autostrady A2. Założony na planie prostokąta, o powierzchni około 0.8 ha, ogrodzony. Po drugiej stronie szosy znajduje się budynek gospodarczy należący do cmentarza.

Udało się odnaleźć dwa nagrobki :

1) *Heinrich Fritsch* *25-01-1844, +06-07-1910

i jego żony

Marie Fritsch z d. Fiege *14-08-1843, +02-03-1911

oraz

2) *Wilhelm Knoll* *19-04-1845 +18-12-1924

Juliane..Knoll z d. Weber *06-01-1848 +04-03-1901

Upamiętniony w 2009 roku.

Cmentarz ewangelicki – Przyłęk

Cmentarz ewangelicki – Przyłęk

Paproć

22.Cmentarz ewangelicki (nekropolia zamknięta). Znajduje się na terenie parku wypoczynku, dzisiaj mieści się w granicach miasta Nowego Tomysła. Zlikwidowany całkowicie w 1972 roku w czasie powstawania Parku Kultury i Wypoczynku. Upamiętniony w 2009 roku.

Róża

23.Mauzoleum rodzinny von Schwartzkopff i cmentarz ewangelicki (nekropolia nieczynna). Teren należy do Nadleśnictwa Grodzisk. Grobowiec rodzinny Schwarzkopffa został zabezpieczony na koszt Nadleśnictwa. Pozostała jedna inskrypcja:

1) *Wilhelm **Schwartzkopff** *26-06-1890 +15-03-1893*

Napis nad wejściem brzmi:

2) *Es ist noch eine*

Ruh vorhanden

dem Volker Gottes

(A zatem pozostaje odpoczynek dla ludu Bożego)

List do Hebrajczyków 4,9

3) *Das ist aber der Wille dass der*

mich gesandt hat, dass, wer den Sohn

siehet, und glaubet an ihn, habe das

ewige Leben, und Ich werde ihn

auferwecken am jüngsten Tage.

(To bowiem jest wolą Ojca mego,

aby każdy, kto widzi Syna i wierzy w Niego,

miął życie wieczne.

A ja go wskreszę w dniu ostatecznym.)

Ewangelia wg Jana 6,40

Grobowiec rodzinny Schwartzkopff – Róża

Grobowiec rodzinny Schwartzkopff – Róża

Satopy

24.Cmentarz rzymsko-katolicki, XIX/XX w. (nekropolia czynna) stary cmentarz ewangelicki, obecnie cmentarz parafialny. Założony poza wsią na płaskim terenie, na kształcie prostokąta o powierzchni 0,45 ha. Brak starych mogił i nagrobków, nowe nasadzenia. Dla upamiętnienia byłych mieszkańców proboszcz tutejszej parafii ks. Paweł Szulcik postawił 1 listopada 2009 r. kamień.

1) <i>Für unsere</i>	<i>Naszym</i>
<i>Brüdern und</i>	<i>Braciom</i>
<i>Schwester</i>	<i>I Siostram</i>
<i>Von Evangelische</i>	<i>W ewangelickiej</i>
<i>Gemeinde In Sontop</i>	<i>Parafii Sątopy do 1945</i>
<i>Ewige Ruhe</i>	<i>Wierny pokój w</i>
<i>In Christus</i>	<i>Chrystusie</i>
	<i>Sątopy 1.11.2009</i>

Cmentarz rzymsko-katolicki – Sątopy

Sękowo:

25.Cmentarz ewangelicki, XIX/XX w. (nekropolia zamknięta), należący do najstarszej wsi olęderskiej w gminie Nowy Tomyśl. Cmentarz znajduje się około 50 m na południe od drogi 320 w kierunku Zbąszynia. Powierzchnia około 0,7 ha. Brak mogił i nagrobków. Pozostały 3 tablice z inskrypcjami:

- 1) *Reinhold **Schlieffe** *30-01-1865 +30-11-1905*
*Richard **Schlieffe** *20-11-1893 +17-01-1894*
- 2) *Beate **Steinbrenner** (Janotte, witwe Weber) *19-08-1816 +14-12-1887*
*Christian **Steinbrenner** *21-10-1823 +16-02-1890*
- 3) *Joseph **Arndt** *01-07-1794 +20-11-1849*

Upamiętniony w 2009 roku.

Cmentarz ewangelicki – Sękowo

Cmentarz ewangelicki – Sękowo

Szarki

26.Cmentarz ewangelicki, XIX/XX w. (miejsce pocmentarne) znajduje się w lesie, około 150 m na wschód od krzyża. Cmentarz założony na planie prostokąta o powierzchni 0,30 ha. Brak mogił i nagrobków. Upamiętniony w 2012 roku.

Cmentarz ewangelicki, XIX/XX w. – Szarki

27.Cmentarz ewangelicki (miejsce pocmentarne) pozostały jedynie pojedyncze rozbite kamienie. Upamiętniony w 2012 roku.

Cmentarz ewangelicki – Szarki

Wytomyśl

28.Cmentarz rzymsko–katolicki, parafialny, I połowa XVIII w., (nekropolia czynna). Położony we wsi około 300 m na północ od kościoła, po wschodniej stronie ul. Kościelnej. Cmentarz o powierzchni około 0,1 ha, z wyznaczonymi alejkami, starym drzewostanem, otoczony murem z ciosów kamiennych z drewnianym płotem i murowaną z cegły bramą. Na terenie znajdują się grobowce, nagrobki, mogiły oraz grobowiec Żydów zamordowanych w czasie II wojny światowej.

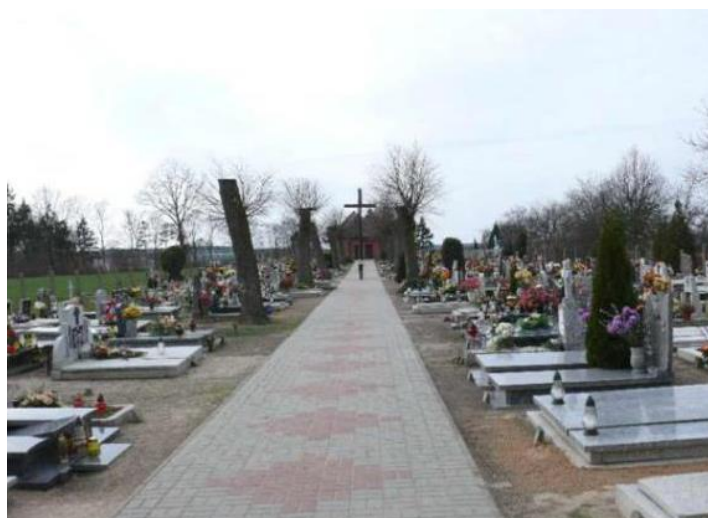

Cmentarz rzymsko-katolicki, I poł. XVIII w. – Wytomyśl

Cmentarz rzymsko-katolicki, I poł. XVIII w. – Wytomyśl

29.Cmentarz rzymsko-katolicki, parafialny, XIX/XX w. (nekropolia czynna). Położony we wsi, naprzeciw kościoła, po zachodniej stronie ul. Kościelnej. Cmentarz o powierzchni około 0,28 ha, wydłużony, z aleją od wejścia do krzyża, otoczony siatką drucianą.

Cmentarz rzymsko-katolicki, XIX/XX w. – Wytomyśl

Cmentarz rzymsko-katolicki, XIX/XX w. – Wytomyśl

30. Cmentarz ewangelicki, XIX/XX w. (nekropolia zamknięta) Lipka Mała. Położony poza wsią, około 2 km w kierunku północno – wschodnim, przy polnej drodze, na płaskim terenie. Powierzchnia cmentarza około 0,05 ha, na planie zbliżonym do kwadratu mocno zarośnięty, widoczne obudowane mogiły. Nie pozostał żaden nagrobek z inskrypcjami. Trzy groby udało się zidentyfikować:

Ferdynand Maximillian Deckert 1864-1949

Otylia Deckert zd. Hannebohn 1882-1945

August Deckert 1861 -1940

Upamiętniony w 2010 roku.

Cmentarz ewangelicki – Wytomyśl

6.2.4. Zabytki ruchome

Na terenie gminy Nowy Tomyśl znajdują się następujące zabytki ruchome wpisane do wojewódzkiej ewidencji zabytków województwa wielkopolskiego oraz rejestru zabytków ruchomych. Są to:

Nowy Tomyśl

- Wyposażenie kościoła p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa,

Róża

- Krzyż przydrożny, nr rej. 370/Wlkp/B,

Boruja Kościelna

- Mechanizm zegara z tarczami z kościoła p.w. św. Wojciecha, nr rej. 205/Wlkp/B z 12.12.2007 r.,

Wytomyśl

- Wyposażenie i wystrój kościoła p.w. św. Michała Archanioła, nr rej.117/Wlkp/B z 25.04.2008 r.

Kościół p. w. św. Michała Archanioła (wnętrze) – Wytomyśl

6.2.5. Zabytki archeologiczne

Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 3 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, opiece i ochronie podlegają, bez względu na stan zachowania zabytki archeologiczne będące, w szczególności:

- a) pozostałościami pradziejowego i historycznego osadnictwa,
- b) cmentarzyskami,
- c) kurhanami,
- d) reliktnami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Na terenie miasta i gminy Nowy Tomyśl nie występują zabytki archeologiczne wpisane do rejestru zabytków. Gmina w całości została przebadana metodą Archeologicznego Zdjęcia Polski, w efekcie czego zarejestrowano 433 stanowiska archeologiczne. Zbiór stanowisk archeologicznych jest zbiorem otwartym i ciągle uzupełnianym w procesie archeologicznego rozpoznania terenu.

Najstarsze, uchwytnie obecnie, ślady osadnictwa w okolicach Nowego Tomysła pochodzą z okresu mezolitu, tj. środkowej epoki kamienia – epoki oznaczającej fazę techniczno – ekonomicznego rozwoju społeczeństw pochodzących od paleolitycznego do neolitycznego systemu bytowania. Ślady te zaobserwowano w Nowym Tomysłu, Przyłęku, Sękowie, Wytomyślu i Glinnie. Na stanowiskach tych znaleziono narzędzia i półfabrykaty krzemienne wykonane z krzemianu narzutowego w postaci grocików do strzał. Zasadnicze zmiany kulturowe, które miały wpływ na rozwój stosunków społeczno – gospodarczych i kulturalnych na terenie Polski, zaszły w epoce neolitu – tworząc podwaliny rozwoju społeczeństw opierających swój byt na rolnictwie i hodowli. Najstarsze ślady osadnictwa neolitycznego ludności rolniczo – hodowlanej w okolicach Nowego Tomysła wiążą się z kulturą ceramiki wstęgowej. Znaleziono je w Sątopach, Paproci i Borui Nowej. Były to przede wszystkim toporki i siekierki kamienne, kamienna motyka, charakterystyczna dla tej kultury ceramika oraz narzędzia i półfabrykaty krzemienne. Największa ilość znalezisk prahistorycznych z epoki kamienia gładzonego pochodzi z okresu kultury pucharów lejkowatych – znaleziono tu tzw. osady czyste, tzn. takie, na których zaobserwowano ślady działalności tylko przedstawicieli tej kultury oraz osady tzw. mieszane, gdzie po ustąpieniu kultury pucharów lejkowatych egzystowała następnie inna ludność epoki brązu i żelaza. Stanowiska takie znane są z Jastrzębska Starego i Glinna. Znaleziono duże ilości ceramiki naczyniowej, wśród narzędzi wystąpiły siekierki, skrobacze i wióry. W Nowym Tomysłu znaleziono topór kamienny o długości 18,2 cm, typu „X” o zaokrąglonych bokach z szerokimi wgłębieniami podłużnymi na stronie wierzchniej i spodniej. Ślady innej kultury neolitycznej, tj. kultury amfor kulistych, jak wynika z badań AZP, w okolicach Nowego Tomysła zarejestrowano we wsiach: Sątopy i Sękowo. Nazwa tej kultury wywodzi się od charakterystycznej formy naczyń glinianych w kształcie amfor o prawie kulistym kształcie z cylindryczną szyjką i czterema uszkami o bogatej ornamentacji geometrycznej w postaci zwielokrotnionych kątów. Kolejne ślady osadnictwa ludności neolitycznej wiążą się z kulturą ceramiki sznurowej. Luźne zabytki związane z tą kulturą znaleziono m. in. w Sątopach, Przyłęku, Paproci i Glinnie. Jak wynika

z dotychczasowego rozpoznania, największa liczba stanowisk, które były zamieszkiwane lub penetrowane przez ludność epoki neolitu, na omawianym obszarze, koncentruje się w okolicach Nowego Tomyśla, Paproci, Sątop, Sękowa, Cichej Góry oraz Glinna. Nie wszystkie stanowiska, między innymi ze względu na enigmatyczność pozyskanego materiału, udało się przypisać określonej kulturze i ustalić odpowiednią chronologię. Generalnie określa się je jako przynależne do epoki kamienia lub ściślej do neolitu. W ramach AZP w rejonie Nowego Tomyśla zarejestrowano około 40 tak określonych stanowisk. Bliższe sprecyzowanie ich chronologii będzie możliwe dopiero po dokładnych badaniach wykopaliskowych. Tak czy inaczej stwierdzić należy, że w epoce neolitu rejon ten był bardzo mocno penetrowany przez ludność różnych kultur tego okresu.

Kolejne zmiany kulturowe polegały na stopniowym wprowadzaniu do bezpośredniego użytku przy produkcji narzędzi, broni i ozdób – nowego surowca, a mianowicie metalu. Pierwszym metalem używanym na naszych ziemiach do produkcji ozdób i narzędzi była miedź, ale ze względu na właściwości fizykochemiczne oraz możliwości jej nabycia wykorzystywano ją sporadycznie. Powszechniej stosowanym metalem stał się dopiero brąz. Z tym nowym surowcem, do przetwarzania którego potrzebny był ogień, upowszechnił się ciepły obrządek pogrzebowy. Pierwsze ślady kulturowe epoki brązu pochodzą z okolic Nowego Tomyśla. W Cichej Górze zarejestrowano ślady cmentarzyska z tego okresu. Kolejną epoką, która przyniosła nowe wartości kulturowe, była epoka żelaza. W epoce tej w okolicach Nowego Tomyśla osadziła się ludność kultury pomorskiej, zwanej w literaturze przedmiotu między innymi kulturą wschodniopomorską, kulturą grobów skrzynkowych lub kulturą urn twarzowych. Ślady bytowania ludności z tej kultury w okolicach Nowego Tomyśla to głównie cmentarzyska i akcesoria grobowe, przede wszystkim w postaci urn twarzowych, w których składano proch spalonych zmarłych. Znaleźiska takiego dokonano między innymi w Paproci, gdzie prawdopodobnie znaleziono urnę twarzową. Dalsze ślady tej kultury stwierdzono w Glinnie i Jastrzębsku Starym. Jednym z najlepiej zbadanych dotychczas stanowisk archeologicznych kultury pomorskiej jest cmentarzysko w Wytomyślu, gdzie odkryto groby z kamiennymi obwarowaniami. Oprócz ceramiki naczyniowej i urn natrafiono na żelazny grot oszczepu z ostrym żeberkiem, fragment szpili żelaznej, stop szkła i brązu, ułamki drutu brązowego oraz stopione paciorki.

Najliczniejsze ślady osadnicze w okolicach Nowego Tomyśla pochodzą z kultury łużyckiej, która rozwijała się od środkowej epoki brązu po wczesne okresy żelaza. Ludność tej kultury zajmowała się uprawą roli i hodowlą zwierząt, rozwinęła sprzężajną uprawę roli, wniosła bardzo wielki wkład w rozpowszechnianie i udoskonalenie produkcji brązu, a następnie żelaza. Ślady bytowania tej ludności stanowią stanowiska zarejestrowane między innymi w Borui Kościelnej, Cichej Górze, Glinnie, Jastrzębsku Starym, Nowym Tomyślu, Paproci, Przylęku, Sątopach i Sękowie. Odkryto w nich ceramikę łużycką, grot oszczepu z tulejką, siekierkę z tulejką, toporek kamienny. Jedyne znane cmentarzysko z tego okresu zlokalizowano w Glinnie, gdzie zarejestrowano również kilka stanowisk tej kultury w formie punktów i śladów osadniczych. W trakcie badań powierzchniowych AZP w okolicach Nowego

Tomyśla zarejestrowano kilkanaście stanowisk przynależnych do kultury przeworskiej. Bogate ślady osadnictwa z okresu wpływów rzymskich stwierdzono w Glininie, gdzie znaleziono między innymi ceramikę, fragmenty przypalonego szkła i kapsułkowy wisiorzek żelazny z rurkowatym uchem. Inny ślad osadniczy z tego okresu to odkryty w Nowym Tomyślu piec garncarski o średnicy 1,40 m i głębokości 0,55 m.

Wczesnośredniowieczne i średniowieczne osady powstawały praktycznie w miejscach, które zasiedlane były już w pradziejach. Jednoznacznie świadczy to o preferencji tych miejsc przez kolejne grupy ludności zasiedlającej w różnych okresach ten region. Na podstawie badań powierzchniowych i znalezisk luźnych, stanowiska, których chronologię określono ogólnie na wczesne średniowiecze zarejestrowano m.in. w Sątopach, Paproci, Nowym Tomyślu, Sękowie i Glininie. Sieć stanowisk datowanych na późne średniowiecze w najbliższej okolicy uzupełniają stanowiska w Sątopach, Paproci, Sękowie i Glininie.

6.2.5.1. Potencjalne zagrożenia dla stanowisk archeologicznych

Stanowiska archeologiczne są integralnym elementem krajobrazu kulturowego i dziedzictwa. W większości są to warstwy ziemi zawierające materiał zabytkowy, stąd narażone są na bezpowrotne zniszczenie przez wszelkie procesy i prace naruszające ukształtowanie terenu i strukturę gleby. Procesy te powodują przemieszczanie się warstw ziemi i znajdującego się w niej materiału zabytkowego. Przedmioty zabytkowe pozbawione naturalnego kontekstu przedstawiają znacznie mniejszą wartość poznawczą niż wydobyte w sposób naukowy i odpowiednio udokumentowany.

Potencjalnym zagrożeniem dla stanowisk archeologicznych i nawarstwień kulturowych są zagrożenia naturalne min. naturalne procesy rozkładu oraz działania sił przyrody jak erozja gleb, procesy osuwiskowe.

Istotnym zagrożeniem są również zagrożenia antropogeniczne między innymi związane z rolniczą działalnością np. orką, pracami melioracyjnymi, które stanowią istotne zagrożenia dla zachowania substancji zabytkowej stanowisk na terenach pól uprzanych.

Ponadto istotne są zagrożenia związane z postępującymi procesami urbanizacyjnymi i wynikającymi z nich inwestycjami zmierzającymi do zabudowy i zagospodarowania terenu. Inwestycje te wymagają prowadzenia szeroko pojętych robót budowlanych i związanych z nimi robót ziemnych, które niosą poważne zagrożenia dla zabytków archeologicznych i nawarstwień kulturowych. Do inwestycji stanowiących istotne zagrożenia dla stanowisk archeologicznych należy: budowa infrastruktury technicznej (sieci wodociągowych, kanalizacyjnych gazowych itp.) oraz infrastruktury drogowej, zabudowa kubaturowa, eksploatacja kruszywa. Prace ziemne związane z budową infrastruktury technicznej i drogowej z uwagi na swój ograniczony przestrzenny zasięg są zdecydowanie łagodniejszą formą zagrożenia w porównaniu z kompleksowymi pracami ziemnymi obejmującymi duże tereny inwestycyjne.

Na terenie gminy Nowy Tomyśl w latach 2018 - 2022 planowane są w ramach wieloletniego planu inwestycyjnego gminy, następujące inwestycje:

- budowa świetlicy w miejscowości Chojniki,

- budowa ulicy Leśnej w Paproci,
- budowa ul. Grudniowej w Nowym Tomyślu,
- budowa budynku administracyjno - usługowego na terenie Parku im. Feliksa Szoldrskiego w Nowym Tomyślu,
- budowa kanalizacji deszczowej i dróg w rejonie ulic Kościuszki, Półwiejskiej, Szpitalnej, Sienkiewicza w Nowym Tomyślu,
- przebudowa ulicy Goździkowej w Glinnie,
- przebudowa ul. Piłsudskiego i Placu Chopina w Nowym Tomyślu,
- budowa ciągu rowerowego wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 305 na odcinku Nowy Tomyśl – Boruja Kościelna,
- budowa ulicy Kanałowej w Nowym Tomyślu.

Ponadto istotnym zagrożeniem, które pojawiło się w ostatnich latach jest nielegalna penetracja stanowisk przez „poszukiwaczy skarbów” posługujących się wykrywaczami metalu. Pozyskiwane w ten sposób zabytki, pozbawiają te przedmioty oraz pozostające w ziemi właściwego kontekstu, uniemożliwiając prawdziwą interpretację śladów pradziejowej działalności człowieka.

Ochrona stanowisk archeologicznych

Ochrona stanowisk archeologicznych i nawarstwień kulturowych przy inwestycjach związanych z zabudowaniem i zagospodarowaniem terenu powinna mieć swoje odbicie w ujmowaniu zagadnień związanych z ochroną zabytków w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, warunkach zabudowy i inwestycjach celu publicznego oraz respektowaniu zapisów dotyczących ochrony zabytków archeologicznych w opiniach i decyzjach właściwego miejscowo konserwatora zabytków.

6.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony

Zgodnie z art. 7 Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami formami ochrony zabytków są:

- 1) wpis do rejestru zabytków;
- 1a) wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa;
- 2) uznanie za pomnik historii;
- 3) utworzenie parku kulturowego;
- 4) ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Rejestr zabytków, dla zabytków znajdujących się na terenie województwa prowadzi wojewódzki konserwator zabytków. Do rejestru wpisuje się zabytki nieruchome i zabytki ruchome; nie wpisuje się zabytków wpisanych na Listę Skarbów Dziedzictwa i do inwentarza muzeum lub wchodzących w skład narodowego zasobu bibliotecznego.

Na terenie miasta i gminy Nowy Tomyśl występują zabytki objęte prawną formą ochrony taką jak wpis do rejestru zabytków. Są to zarówno zabytki nieruchome jak i zabytki ruchome.

Na terenie miasta i gminy Nowy Tomyśl następujące obiekty wpisane do rejestru zabytków nieruchomych znajdują się w miejscowościach:

Boruja Kościelna

1. **Dom (chałupa) nr 15** (dawniej nr 81), drewniana, I połowa XIX w., nr rej. **2133/A z 09.09.1987 r.**
2. **Zespół kościoła ewangelickiego - obecnie parafialny kościół rzymsko-katolicki p.w. św. Wojciecha**, 1775 – 1777 r., nr rej. **703/Wlkp/A z 08.09.2008 r.**
 - Kościół z cmentarzem kościelnym z przełomu XVIII i XIX w.,
 - Pastorówka z ogrodem, murowana, około 1900 r.

Boruja Nowa

1. **Dom (chata) nr 67** (dawniej nr 117), drewniana, 1842 r., nr rej. **1900/A z 05.01.1983 r.**
2. **Budynek inwentarski, ob. dom mieszkalny nr 108** (dawniej nr 88), drewniany, początek XX w., nr rej. **1910/A z 02.05.1983 r.**

Bukowiec

1. **Kościół parafialny p.w. św. Marcina**, drewniany, 1737 r., nr rej. **929/A z 24.02.1970 r.**
2. **Organistówka**, ul. Kościelna 16, nr rej. **1067/Wlkp/A z 30.01.2019 r.**

Nowy Tomyśl

1. **Kościół parafialny p.w. Matki Boskiej Nieustającej Pomocy** ul. Piłsudskiego, 1896 r., nr rej. **2215/A z 25.10.1991 r.**
2. **Budynek dworca stacji kolei wąskotorowej Nowy Tomyśl**, nr rej. **1074/Wlkp/A z dnia 12.07.20019 r.**
3. **Kościół ewangelicki, obecnie rzymsko-katolicki p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa**, Pl. F. Chopina, murowany, 1770 - 1780 r., nr rej. **2388/A z 12.12.1932 r.**
4. **Ratusz**, obecnie Sąd Rejonowy, Pl. Niepodległości 31, 1879 r., nr rej. **190/Wlkp/A z 28.06.2004 r.**
5. **Dom**, Pl. Niepodległości 21, koniec XVIII w., nr rej. **935/A z 25.02.1970 r.**
6. **Dom**, ul. Poznańska 15 (dawniej ul. Wojska Polskiego 15), szachulcowy, koniec XVIII w., nr rej. **937/A z 23.02.1970r.**
7. **Dom**, ul. Olchowa 10 (dawniej ul. Wojska Polskiego 16), dom przeniesiony do Muzeum Wikliniarstwa, szachulcowy, koniec XVIII w., nr rej. **938/A z 25.02.1970 r.**
8. **Zespół młyna przemysłowego**, ul. Zbąszyńska 1, 1885 r., nr rej. **2319/A z 14.10.1994 r.:**
 - Spichlerz, obecnie młyn,
 - Spichlerz, obecnie czyszczarnia,
 - Budynek mieszkalny i biurowy,
 - Kotłownia, obecnie garaż.

Satopy

1. **Kościół ewangelicki, obecnie rzymsko–katolicki parafialny p.w. św. Andrzeja Boboli,** 1906-1908 r., nr rej. **2571/A z 26.02. 1996 r.**

Jastrzębsko Stare

1. **Kościół ewangelicki, obecnie rzymsko–katolicki parafialny p.w. NMP Królowej Polski,** 1914 r., nr rej. **2574/A z 26.02.1996 r.**

Stary Tomyśl

1. **Zespół dworski:**
 - Dwór, II połowa XVIII w. nr rej. **1079/A z 18.04.1970 r.**
 - Park krajobrazowy, przełom XVIII i XIX w., nr rej. **2011/A z 08.08.1985 r.**

Szarki

1. **Dom nr 29,** II połowa XIX w., nr rej. **1895/A z 17.02.1982 r.**

Wytomyśl

1. **Kościół p.w. św. Michała Archaniola,** koniec XVIII w., nr rej. **1080/A z 18.04.1970 r.**
2. **Dzwonnica,** około 1800 r., nr rej. **1080/A z 18.04.1970 r.**
3. **Park krajobrazowy,** koniec XIX w., nr rej. **1954/A z 12.09.1984 r.**

Na terenie miasta i gminy Nowy Tomyśl znajdują się następujące zabytki **wpisane do rejestru zabytków ruchomych**:

Nowy Tomyśl

- Wyposażenie kościoła p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa,

Róża

- Krzyż przydrożny, nr rej. 370/Wlkp/B,

Boruja Kościelna

- Mechanizm zegara z tarczami z kościoła p.w. św. Wojciecha, nr rej. 205/Wlkp/B z 12.12.2007 r.,

Wytomyśl

- Wyposażenie i wystrój kościoła p.w. św. Michała Archaniola, nr rej.117/Wlkp/B z 25.04.2008 r.

Na terenie miasta i gminy Nowy Tomyśl nie występują zabytki objęte takimi formami ochrony jak wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa, uznanie za pomnik historii, park kulturowy.

6.4. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków

Gminna Ewidencja Zabytków miasta i gminy Nowy Tomyśl w formie zbioru kart adresowych obejmujących zabytki nieruchome i stanowiska archeologiczne została przyjęta Zarządzeniem Nr 74/2019 Burmistrza Nowego Tomyśla z dnia 2 kwietnia 2019 r. Gminna Ewidencja Zabytków

jest zbiorem otwartym, w przypadku włączenia i wyłączenia zabytku konieczne jest postępowanie zgodnie z przepisami Ustawy o ochronie zabytków oraz z Rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestrów zabytków, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granice niezgodnie z prawem (Dz. U. nr 113 poz. 661 ze zm.).

W Gminnej Ewidencji Zabytków znajdują się 473 karty adresowe sporządzone dla zabytków nieruchomych, w tym dla 27 zabytków wpisanych do rejestru zabytków. Karty adresowe Gminnej Ewidencji Zabytków obejmują m.in.:

- domy mieszkalne, w tym domy drewniane, murowane, dawne dwojaki, czworaki i sześcioraki, rządcówka,
- budynki gospodarcze, w tym stodoły, spichlerze, wozownia,
- budynki inwentarskie, w tym obory, chlewy i świnia,nia,
- obiekty rzemieślniczo – produkcyjne, w tym pieczarkarnia, kuźnie i stelmacharnie, piec chlebowy, wiatrak, tartak, młyn,
- zabudowania kościelne, w tym kościoły, dzwonnica, kaplica, plebanie, dom katolicki, organistówka,
- cmentarze,
- budynki użyteczności publicznej, w tym szpital, starostwo, poczta, sąd, szkoły, przedszkola, stacje i dworce kolejowe i itp.,
- dwory i pałace,
- zieleń parkowa i ogrody,
- budynki techniczne, w tym gazownia, elektrownia, wieża ciśnień, oczyszczalnia itp.,
- Inne, w tym układ urbanistyczny Nowego Tomyśla.

Wykaz zabytków nieruchomych znajdujących się na terenie miasta i gminy Nowy Tomyśl zamieszczono w Załączniku nr 1 do niniejszego opracowania.

Na terenie miasta i gminy Nowy Tomyśl znajdują się 433 stanowiska archeologiczne, żadne spośród nich nie zostało wpisane do rejestru zabytków. Ponadto 36 stanowisk to stanowiska archiwalne, które nie zostały zweryfikowane i potwierdzone w terenie. Wszystkie stanowiska archeologiczne zostały ujęte w Gminnej ewidencji zabytków, dla wszystkich sporządzono karty adresowe.

Wykaz stanowisk archeologicznych znajdujących się na terenie miasta i gminy Nowy Tomyśl zamieszczono w Załączniku nr 2 do niniejszego opracowania.

7. CELE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminny program opieki nad zabytkami jest dokumentem określającym politykę samorządu gminnego w zakresie sprawowania opieki nad dziedzictwem kulturowym oraz jego racjonalnym wykorzystaniem. Głównym zamierzeniem Programu jest stworzenie warunków dla kreowania

i realizowania zadań z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami na terenie miasta i gminy oraz wykorzystanie dziedzictwa kulturowego jako czynnika wpływającego na rozwój gospodarczy i społeczny.

Świadome zarządzanie zasobami dziedzictwa kulturowego stanowi podstawę wykorzystania jego potencjału dla rozwoju miasta i gminy. Włączając dziedzictwo kulturowe w obieg gospodarczy, w zagospodarowaniu i eksploatacji obiektów zabytkowych trzeba pamiętać o zachowaniu priorytetu ochrony dziedzictwa. Wymagana jest przy tym zmiana świadomości społeczeństwa w kwestii ochrony szeroko pojętej przestrzeni kulturowej jako dobra publicznego, ale także umiejętnego wykorzystania obiektów zabytkowych z możliwością uzyskania korzyści dla ich właścicieli.

Głównym celem Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta i Gminy Nowy Tomyśl na lata 2020 – 2023 jest dążenie do poprawy stanu zasobów dziedzictwa kulturowego z zachowaniem krajobrazu kulturowego miasta oraz podwyższenie świadomości społecznej mieszkańców i właścicieli zabytkowych obiektów. Konsekwentna i długofalowa polityka w tym zakresie jest szansą na zachowanie dziedzictwa kulturowego dla przyszłych pokoleń.

Aby cel ten zrealizować konieczne jest przeprowadzenie następujących działań:

- konsekwentne i planowe realizowanie zadań leżących w kompetencji samorządu, a dotyczących opieki nad zabytkami jako potwierdzenie uznania znaczenia dziedzictwa kulturowego dla rozwoju miasta i gminy,
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania,
- wyeksponowanie zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
- zwiększenie atrakcyjności zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych,
- pozyskiwanie środków zewnętrznych na odnowę zabytków będących własnością gminy; informowanie innych właścicieli obiektów zabytkowych o możliwościach pozyskania środków na odnowę zabytków,
- włączenie tematyki ochrony dóbr kultury do zajęć szkolnych w szkołach podstawowych i gimnazjach. Ponadto publikowanie materiałów dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami w prasie lokalnej i na stronie internetowej gminy Nowy Tomyśl.

Ponadto:

- 1) wszystkie działania związane z obiektami wpisanymi do rejestru zabytków lub znajdującymi się w strefach ochrony konserwatorskiej, w tym także zmiany funkcji i przeznaczenia powinny uzyskać zgodę Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
- 2) o zmianach dotyczących własności obiektów wpisanych do rejestru zabytków należy poinformować Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
- 3) parki wpisane do rejestru zabytków i podlegające ochronie konserwatorskiej powinny być w całości użytkowane przez jednego użytkownika w sposób wykluczający ich dewastację,
- 4) na terenie parków wpisanych do rejestru zabytków wprowadza się zakaz wyrębu oraz dokonywania nowych nasadzeń drzew bez zgody Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
- 5) obiekty o wartościach zabytkowych należy poddawać restauracji i modernizacji

- z zachowaniem obecnej i projektowanej funkcji nie tracąc ich wartości,
- 6) nowa zabudowa winna być dostosowana do historycznej kompozycji przestrzennej w zakresie rozplanowania, skali i bryły zabudowy przy założeniu harmonijnego współistnienia elementów kompozycji historycznej i współczesnej oraz nawiązywać formami współczesnymi do lokalnej tradycji architektonicznej. Nie może ona dominować nad zabudową historyczną, wszelka działalność inwestycyjna musi uwzględniać istniejące już związki przestrzenne i planistyczne,
 - 7) w przypadku obiektów archeologicznych o wyjątkowej wartości poznawczej wszelkie działania na tym obszarze nie mogą prowadzić do dewastacji terenu oraz zmian jego ukształtowania. Prowadzona działalność inwestycyjna w obrębie obiektów podlega uzgodnieniu z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Poznaniu.

Opieka nad zabytkami jest sprawowana przez ich właścicieli lub posiadaczy i polega w szczególności na zapewnieniu warunków:

- 1) naukowego badania i dokumentowania zabytku,
- 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku,
- 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie,
- 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości,
- 5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

Gmina Nowy Tomyśl będzie wspierać działania właścicieli lub posiadaczy a także podejmować samodzielne działania w celu:

- 1) zahamowania procesów degradacji zabytków i doprowadzenia do poprawy stanu ich zachowania,
- 2) wyeksponowania poszczególnych zabytków i doprowadzenia do poprawy stanu ich zachowania,
- 3) zwiększenia atrakcyjności zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
- 4) wspierania inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami,
- 5) realizacji przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami,
- 6) zapobieżenia dewastacji ujawnionych stanowisk archeologicznych.

8. KIERUNKI DZIAŁAŃ DLA REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

1. Inwentaryzacja obiektów małej infrastruktury sakralnej (przede wszystkim kapliczki i krzyże przydrożne):
 - dokonanie przeglądu w terenie z udziałem sołtysów i radnych w każdym sołectwie,
 - sporządzenie dokumentacji fotograficznej wszystkich istniejących obiektów,
 - uzyskanie informacji na temat historii obiektów,
 - ustalenie szczegółowej lokalizacji obiektów na działkach gruntowych oraz właścicieli gruntu,
 - utworzenie kart ewidencyjnych,

- utworzenie szlaku kapliczek i krzyży przydrożnych.
2. Określenie stanów własnościowych obiektów:
- ustalenie szczegółowej lokalizacji obiektów na działkach gruntu,
 - nawiązanie współpracy ze Starostwem Powiatowym w Nowym Tomyślu w celu ustalenia właściciela lub użytkownika,
 - stworzenie rejestru z ustalonymi danymi własnościowymi obiektów.
3. Oznakowanie obiektów zabytkowych i określenie zasad ich udostępniania:
- oznakowanie obiektów zabytkowych,
 - oznakowanie innych ciekawych obiektów w gminie,
 - wprowadzenie dodatkowego oznakowania na drogach gminnych i powiatowych, w celu ułatwienia dojazdu do obiektów zabytkowych,
 - ustalenie z właścicielami obiektów zabytkowych zasad ich udostępniania w celach turystycznych.
4. Podejmowanie działań w zakresie odnowy zabytków:
- informowanie właścicieli obiektów zabytkowych o możliwościach pozyskania środków na odnowę zabytków,
 - określenie zasad udzielania pomocy finansowej właścicielom remontującym obiekty wpisane do rejestru zabytków,
 - pomoc właścicielom obiektów zabytkowych w tworzeniu wniosków aplikacyjnych o środki na odnowę zabytków,
 - pomoc właścicielom zabytkowych obiektów w kontaktach z konserwatorem w ramach planowanych prac objętych rewitalizacją,
 - Uchwałą nr III/21/2066 z dnia 20 grudnia 2006 r. Rada Miejska w Nowym Tomyślu uchwaliła uchwałę w sprawie zasad udzielenia dotacji z budżetu gminy Nowy Tomyśl na prace konserwatorskie, restauratorskie i robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do Rejestru Zabytków.
5. Promocja zabytków w gminie Nowy Tomyśl:
- organizowanie „dni otwartych” gminy i udostępnianie turystom obiektów zabytkowych,
 - opracowanie przewodnika po zabytkach gminy Nowy Tomyśl,
 - wykorzystanie walorów zabytkowych jako czynnika wpływającego na rozwój gospodarczy gminy oraz powiązanie zadań służących ochronie wartości kulturowych ze strategią rozwoju społeczno – ekonomicznego miasta,
 - dążenie do pełnej oceny stanu zasobów materialnego dziedzictwa kulturalnego,
 - publikacja materiałów dotyczących ochrony zabytków w prasie lokalnej oraz utworzenie na stronie internetowej gminy Nowy Tomyśl zakładki poświęconej zabytkom, które występują na terenie gminy.
6. Podjęcie działań w zakresie utrzymania, odnowy i ochrony istniejącego na terenie gminy

Nowy Tomyśl osadnictwa olęderskiego:

- opracowanie szczegółowych planów (odnoszących się zarówno do zachowanych układów zabudowy, starodrzewu, zadrzewień śródpolnych oraz układów cieków wodnych) prowadzące docelowo do rewitalizacji „osad olęderskich”,
- utworzenie szlaku turystyczno – edukacyjnego, związanego z osadnictwem olęderskim na obszarze gminy Nowy Tomyśl,
- nawiązanie współpracy z gminami, na terenie których znajdują się wsie olęderskie (np. Wolsztyn, Siedlec, Grodzisk Wielkopolski) w zakresie wymiany doświadczeń, wypracowania wspólnych metod działania, utworzenia wspólnych szlaków turystyczno – dydaktycznych.

7. Edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego:

- włączenie tematyki ochrony dóbr kultury do zajęć szkolnych w szkołach podstawowych i gimnazjach, edukacja w zakresie zapoznania się z historią miasta i jej zabytkami,
- inicjowanie działalności kółek i innych grup społecznych ukierunkowanych na ochronę i opiekę nad zabytkami.

8. Zabezpieczenie i utrzymanie w należytym stanie zabytkowych cmentarzy oraz działania wzmacniające tożsamość i świadomość historyczną:

- coroczne wycinki drzew i samosiewów,
- okresowe opryski środkami chwastobójczymi,
- naprawa ogrodzeń,
- działania wzmacniające tożsamość i świadomość historyczną (np. w dzień Wszystkich Świętych lub w dzień zaduszny “zapalmy świeczkę ewangelikom”).

W celu utrzymania cmentarzy zaplanowana jest:

- współpraca z sołtysami wsi i lokalnymi oddziałami OSP,
- współpraca z Nadleśnictwem Grodzisk,
- współpraca z proboszczami parafii na terenie których leżą cmentarze ewangelickie,
- współpraca ze szkołami, w celu zachęcenia młodzieży szkolnej do oczyszczenia cmentarzy ze śmieci (Bukowiec) w ramach akcji “Sprzątanie Świata” (odbywającego co roku we wrześniu),

9. Aktualizacja Gminnego planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych.

8.1. Terminarz realizacji zadań i potencjalne źródła finansowania

ROK	ZADANIE	PLANOWANE FINANSOWANIE	JEDNOSTKA REALIZUJĄCA ZADANIE
2020	1) Podejmowanie działań w zakresie odnowy zabytków. Informowanie	Budżet gminy + środki pozyskane z	Gmina Nowy Tomyśl + właściciele obiektów

	właścicieli zabytków o możliwości pozyskania środków oraz pomoc w tworzeniu wniosków aplikacyjnych o środki na odnowę zabytków. 2) Podejmowanie prac mających na celu zabezpieczenie i utrzymanie zabytkowych cmentarzy 3) Opracowanie rejestru obiektów zabytkowych z danymi własnościowymi oraz lokalizacją na działkach ewidencyjnych. 4) Aktualizacja Gminnego planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych	innych źródeł Budżet gminy + środki pozyskane z innych źródeł Budżet gminy Budżet gminy	zabytkowych Gmina Nowy Tomyśl + parafie + szkoły Gmina Nowy Tomyśl Gmina Nowy Tomyśl
2021	1) Inwentaryzacja obiektów małej „architektury sakralnej” na terenie gminy Nowy Tomyśl. Sporządzenie dokumentacji fotograficznej oraz utworzenie kart ewidencyjnych. 2) Edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego. Włączenie tematyki ochrony dóbr kultury do zajęć szkolnych, edukacja w zakresie historii miasta oraz zabytków. 3) Podjęcie działań w zakresie utrzymania, odnowy i ochrony istniejącego „osadnictwa olęderskiego”; nawiązanie współpracy z gminami, na terenie których znajdują się „osady olęderskie”. 4) Podejmowanie prac mających na celu zabezpieczenie i utrzymanie	Budżet gminy Budżet gminy + środki pozyskane z innych źródeł Budżet gminy + środki pozyskane z innych źródeł Budżet gminy + środki pozyskane z	Gmina Nowy Tomyśl Szkoły Gmina Nowy Tomyśl + właściciele obiektów zabytkowych Gmina Nowy Tomyśl + parafie + szkoły

	zabytkowych cmentarzy	innych źródeł	
	5) Aktualizacja Gminnego planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych	Budżet gminy	Gmina Nowy Tomyśl
2022	1) Kontynuacja działań w zakresie odnowy zabytków. Informowanie właścicieli zabytków o możliwości pozyskania środków oraz pomoc w tworzeniu wniosków aplikacyjnych o środki na odnowę zabytków.	Budżet gminy + środki pozyskane z innych źródeł	Gmina Nowy Tomyśl + właściciele obiektów zabytkowych
	2) Promocja zabytków. Utworzenie na stronie internetowej gminy Nowy Tomyśl zakładki poświęconej zabytkom, które występują na terenie gminy.	Budżet gminy	Gmina Nowy Tomyśl
	3) Opracowanie projektu przewodnika po zabytkach gminy Nowy Tomyśl.	Budżet gminy	Gmina Nowy Tomyśl
	4) Opracowanie koncepcji utworzenia ścieżki turystyczno – edukacyjnej związanej z „osadnictwem olęderskim”.	Budżet gminy	Gmina Nowy Tomyśl
	5) Podejmowanie prac mających na celu zabezpieczenie i utrzymanie zabytkowych cmentarzy	Budżet gminy + środki pozyskane z innych źródeł	Gmina Nowy Tomyśl + parafie + szkoły
	6) Aktualizacja Gminnego planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych	Budżet gminy	Gmina Nowy Tomyśl
2023	1) Budowa ścieżki turystyczno – edukacyjnej, związanej z „osadnictwem olęderskim”.	Budżet gminy + środki pozyskane z innych źródeł	Gmina Nowy Tomyśl
	2) Wykonanie oznakowania obiektów zabytkowych. Ustalenie z	Budżet gminy + środki pozyskane z	Gmina Nowy Tomyśl + właściciele obiektów

	właścicielami obiektów zabytkowych zasad ich udostępniania.	innych źródeł	zabytkowych
3)	Wprowadzenie dodatkowego oznakowania na drogach gminnych i powiatowych w celu ułatwienia dojazdu do obiektów zabytkowych. Podejmowanie prac mających na celu zabezpieczenie i utrzymanie zabytkowych cmentarzy	Budżet gminy + środki pozyskane z innych źródeł	Gmina Nowy Tomyśl + parafie + szkoły
4)	Aktualizacja Gminnego planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych	Budżet gminy	Gmina Nowy Tomyśl

9. INSTRUMENTY REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Podmiotem sporządzającym Gminny Program Opieki nad Zabytkami miasta i gminy Nowy Tomyśl jest Burmistrz Nowego Tomyśla, program przyjmuje Rada Miejska. Realizacja programu odbywać się będzie przez działania prowadzone przez władze samorządowe. Dla osiągnięcia określonych w programie założeń konieczna jest współpraca z instytucjami i jednostkami podległymi samorządowi gminnemu oraz służbami Wojewody Wielkopolskiego odpowiedzialnymi za ochronę zabytków. Celowe jest również nawiązanie współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz samorządem powiatowym i samorządami sąsiednich gmin. Istotne z punktu widzenia osiągnięcia założonych w programie rezultatów jest także przedsięwzięcie działań skierowanych do prywatnych właścicieli, osób lub instytucji władających obiektami zabytkowymi, w tym kościołów i związków wyznaniowych.

Do realizacji zadań określonych w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami będą wykorzystywane następujące instrumenty:

1. Instrumenty prawne.

Instrumenty prawne obejmują dokumenty i działania wynikające z przepisów ustawowych, szczególnie z ustawy o samorządzie gminnym, ustawy o ochronie zabytków i opieki nad zabytkami, ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, są to np.:

- strategie, plany rozwoju,
- studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego,
- miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego,

- decyzje administracyjne.

2. Instrumenty finansowe.

Instrumenty finansowe to:

- finansowanie prac konserwatorskich i remontowych przy obiektach zabytkowych będących własnością gminy,
- korzystanie z programów uwzględniających finansowanie z funduszy europejskich oraz budżetu państwa, samorządu województwa,
- dotacje i dofinansowania na prace konserwatorskie i remontowe przyznawane ze środków zewnętrznych i wewnętrznych,
- nagrody i zachęty finansowe dla właścicieli i posiadaczy obiektów zabytkowych,
- środki finansowe ze zbiorów społecznych.

3. Instrumenty koordynacji.

Instrumenty te wynikają z dokumentów samorządu województwa wielkopolskiego, powiatu nowotomyskiego i dokumentów samorządu gminy Nowy Tomyśl, do których zaliczyć należy między innymi:

- Strategię Rozwoju Województwa Wielkopolskiego,
- Strategia Rozwoju Turystyki w Województwie Wielkopolskim,
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego,
- Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny,
- Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami,
- Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Powiatu Nowotomyskiego.

Do instrumentów koordynacyjnych można włączyć także współpracę w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami z ośrodkami naukowymi i akademickimi, stowarzyszeniami, kościołami i związkami wyznaniowymi itp.

4. Instrumenty społeczne.

Do instrumentów społecznych należy między innymi współpraca samorządu gminnego z organizacjami społecznymi i innymi podmiotami oparta na umowach, porozumieniach zmierzających do aktywnego włączenia się społeczności lokalnej w realizację zadań związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego, wszelkie działania samorządu gminnego o charakterze edukacyjnym i promocyjnym oraz prowadzące do tworzenia miejsc pracy związanych z ochroną zabytków i opieką nad zabytkami.

5. Instrumenty kontrolne.

Instrumenty kontrolne to przede wszystkim monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego oraz stanu zachowania dziedzictwa kulturowego, sporządzane okresowo sprawozdania z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami, aktualizacja gminnego programu opieki nad zabytkami oraz gminnej ewidencji zabytków.

10. MONITORING REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Zgodnie z art. 87 ust. 5 burmistrz sporządza, co 2 lata, sprawozdanie z realizacji programu, które przedstawia Radzie Miejskiej.

Wykonanie sprawozdania powinna poprzedzić ocena poziomu realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami uwzględniająca:

- wykonanie zadań przyjętych do realizacji w okresie czteroletnim obowiązywania gminnego programu opieki nad zabytkami,
- efektywność ich wykonania.

Dla dokonania tej oceny niezbędne jest ustalenie kryteriów i wskaźników umożliwiających ocenę stopnia realizacji zadań ustalonych w programie.

Proces osiągania celów programu opieki nad zabytkami będzie monitorowany przez zespół koordynujący poprzez analizę stopnia ich realizacji. Jak wynika z zapisów ustawowych, burmistrz Nowego Tomysła ma obowiązek sporządzania co dwa lata sprawozdań z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami. Sprawozdanie to ma być przedstawione radzie miasta.

Ocena stanu realizacji programu powinna być przeprowadzana przez Radę Miejską przy ewentualnym udziale Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków oraz podmiotów działających na terenie miasta Nowy Tomyśl, zajmujących się ochroną zabytków i opieką nad zabytkami. Dla oceny tej istotne znaczenie mieć będzie także opinia społeczeństwa miasta, wobec czego niezbędne jest udostępnienie programu do publicznej wiadomości. Dla potrzeb dokonania oceny gminnego programu opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Nowy Tomyśl niezbędne jest prowadzenie monitoringu wybranych wskaźników i wyników działań podejmowanych dla realizacji poszczególnych celów określonych w tym programie.

Celem monitoringu jest zbieranie informacji dotyczących realizacji programu na każdym etapie wdrażania. Stanowi on podstawę oceny uzyskanych efektów oraz formułowania ewentualnych wytycznych i propozycji zmian. Proces monitorowania będzie polegał na przyglądaniu się zmianom, jakie zachodzą w wyniku realizacji celów. Monitoring wykorzystuje wskaźniki realizacji zadań. Na podstawie zebranych informacji będzie można opracować dwuletnie sprawozdania z realizacji programu oraz oceny realizacji programu sporządzane w okresach czteroletnich.

Obowiązek prowadzenia kontroli stanu realizacji programu wynika z art. 87 ust. 5 i 6 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

11. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami nakłada na właścicieli lub posiadaczy obowiązek sprawowania opieki nad zabytkiem, w szczególności prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich, zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie.

Źródłem finansowania ochrony i opieki nad zabytkami na terenie gminy Nowy Tomyśl mogą być:

- środki publiczne (budżet państwa, budżety jednostek samorządów terytorialnych wszystkich szczebli, środki Unii Europejskiej, inne źródła zagraniczne),
- środki prywatne (osób fizycznych, fundacji, osób prawnych, kościelnych itp.).

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity Dz.U. z 2020 r., poz. 282 ze zm.) określając w rozdziale 7 zasady finansowania opieki nad zabytkami, w art. 73 ustala, że *„Osoba fizyczna, jednostka samorządu terytorialnego lub inna jednostka organizacyjna, będąca właścicielem bądź posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru albo posiadająca taki zabytek w trwałym zarządzie (...), może ubiegać się o udzielenie dotacji celowej z budżetu państwa na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru (...)”*.

Szczegółowe warunki, tryb udzielania i sposób rozliczania dotacji celowej określa Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 16 sierpnia 2017 r. w sprawie dotacji celowej na prace konserwatorskie lub restauratorskie przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz.U. z 2017 r., poz. 1674).

Ponadto, organy samorządu terytorialnego stosują ulgi i zwolnienia przewidziane w przepisach odrębnych, do których m.in. należy zaliczyć:

- Ustawę z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jednolity Dz.U. 2020 r., poz. 65 z późn. zm.), która określa zasady udzielenia 50% bonifikaty wysokości wnoszonych opłat dla nieruchomości gruntowych wpisanych do rejestru zabytków z tytułu użytkowania wieczystego, trwałego zarządu oraz w cenie sprzedawanej nieruchomości,
- Ustawę z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalowych (tekst jednolity Dz.U. z 2019 r., poz. 1170 z późn. zm.) na mocy której zwalnia się od podatku od nieruchomości grunty i budynki wpisane indywidualnie do rejestru zabytków, pod warunkiem ich utrzymania i konserwacji, zgodnie z przepisami o ochronie zabytków, z wyjątkiem części zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej,
- Ustawę z dnia 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym (tekst jednolity Dz.U. z 2020 r., poz. 333) na mocy której zwalnia się od podatku rolnego grunty wpisane do rejestru zabytków, pod warunkiem ich zagospodarowania i utrzymania zgodnie z przepisami o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Źródłem finansowania ochrony i opieki nad zabytkami mogą być:

I. Środki z budżetu państwa

Dla realizacji zadań z zakresu ochrony dziedzictwa narodowego można ubiegać się o wsparcie z funduszy krajowych pozostających w dyspozycji Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Minister ogłasza na dany rok budżetowy listę programów wraz z alokacją środków finansowych. Liczba programów ogłaszanych w kolejnych latach jest zmienna. Podstawowym programem odnoszącym się do problematyki niniejszego opracowania jest:

Program „Ochrona zabytków” Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Strategicznym celem programu jest zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, realizowane poprzez konserwację i rewitalizację zabytków nieruchomych i ruchomych oraz ich udostępnianie na cele publiczne.

Kluczowe dla realizacji celów programu są zadania prowadzące do zabezpieczenia, zachowania i utrwalenia substancji zabytku, w ramach programu dofinansowania nie mogą zaś uzyskać projekty zakładające adaptację, przebudowę obiektów zabytkowych lub ich znaczącą rekonstrukcję. Duży nacisk kładziony jest na dofinansowanie prac przy obiektach najbardziej zagrożonych oraz zabytkach najcenniejszych – wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego Ludzkości UNESCO, uznanych za Pomniki Historii oraz tych, posiadających wyjątkową wartość historyczną, artystyczną lub naukową. Istotnym celem programu jest również zwrócenie uwagi na obiekty, mające szczególne znaczenie dla dziedzictwa kulturowego – zarówno w kontekście ogólnosiwiatowym, jak lokalnym, gdzie pełnią ważną rolę nośnika historii i tradycji.

Określone regulaminem zasady dopuszczają możliwość całkowitego finansowania zadania, to jednakże wsparcie takie można otrzymać tylko w szczególnych przypadkach, gdy zabytek posiada wyjątkową wartość historyczną, artystyczną i naukową, wymaga przeprowadzenia złożonych pod względem technologicznym prac lub gdy stan zabytku wymaga niezwłocznej interwencji. Istotnym elementem brany pod uwagę przy ocenie organizatorów będzie podejmowanie przez nich w przeszłości działań zmierzających do zabezpieczenia obiektu, będące wyrazem troski i dbałości o dziedzictwo. Kluczowym efektem działań realizowanych w ramach programu winno być stworzenie trwałych podstaw dla harmonijnego funkcjonowania obiektów zabytkowych we współczesnym, podlegającym dynamicznym, nierzadko nieodwracalnym zmianom otoczeniu. Dzięki realizacji nakreślonych wyżej celów obiekty zabytkowe, zachowując status materialnych świadectw minionych wieków, pozostaną integralną, pełnoprawną częścią czasów obecnych i przyszłych.

Rodzaje kwalifikujących się zadań:

W ramach priorytetu można ubiegać się o dofinansowanie między innymi następujących rodzajów zadań:

- prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków planowanych do przeprowadzenia w roku udzielenia dofinansowania;
- prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków przeprowadzonych w okresie trzech lat poprzedzających rok złożenia wniosku (po wykonaniu wszystkich prac lub robót określonych w pozwoleniu wydanym przez wojewódzkiego konserwatora zabytków).

Do programu nie kwalifikują się zadania, które są współfinansowane ze środków europejskich. Dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane może obejmować nakłady konieczne na:

1. sporządzenie ekspertyz technicznych i konserwatorskich;
2. przeprowadzenie badań konserwatorskich lub architektonicznych;
3. wykonanie dokumentacji konserwatorskiej;
4. opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich;
5. wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami Prawa budowlanego;
6. sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrz;
7. zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku;
8. stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku;
9. odnowienie lub uzupełnienie tynków i okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki;
10. odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50% oryginalnej substancji tej przynależności;
11. odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych drzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych;
12. modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności;
13. wykonanie izolacji przeciwwilgociowej;
14. uzupełnianie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomości o własnych formach krajobrazowych;
15. działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu;
16. zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych, niezbędnych do wykonania prac i robót przy zabytku wpisanym do rejestru, o których mowa w pkt. 7-15;
17. zakup i montaż instalacji przeciwwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej.

Uprawnieni wnioskodawcy:

- osoby fizyczne, jednostki samorządu terytorialnego lub inne jednostki organizacyjne, będące właścicielem lub posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru albo posiadające taki zabytek w trwałym zarządzie.

Minimalna kwota wnioskowanego dofinansowania wynosi 25.000,00 zł.

II. Dotacje celowe ze środków budżetu Samorządu Województwa Wielkopolskiego

Dotacje przyznawane są na podstawie Uchwały Nr XXIX/409/08 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 1 grudnia 2008 r. w sprawie zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, położonych lub znajdujących się na obszarze województwa wielkopolskiego, zmienionej Uchwałą Nr XLI/585/09 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 30 listopada

2009 r. i Uchwałą Nr XLIII/629/10 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 25 stycznia 2010 r..

Rodzaje kwalifikujących się zadań:

Z budżetu województwa wielkopolskiego mogą być udzielane dotacje celowe na finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku ruchomym lub nieruchomym, jeżeli zabytek ten spełnia łącznie następujące kryteria:

- 1) jest wpisany do rejestru zabytków,
- 2) znajduje się na terenie województwa wielkopolskiego,
- 3) jest dostępny publicznie,
- 4) posiada istotne znaczenie historyczne, artystyczne lub kulturowe.

Dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane może obejmować nakłady konieczne na:

1. sporządzenie ekspertyz technicznych i konserwatorskich;
2. przeprowadzenie badań konserwatorskich lub architektonicznych;
3. wykonanie dokumentacji konserwatorskiej;
4. opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich;
5. wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami Prawa budowlanego;
6. sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrz;
7. zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku;
8. stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku;
9. odnowienie lub uzupełnienie tynków i okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki;
10. odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50% oryginalnej substancji tej przynależności;
11. odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych drzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych;
12. modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności;
13. wykonanie izolacji przeciwwilgociowej;
14. uzupełnianie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomości o własnych formach krajobrazowych;
15. działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu;
16. zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych, niezbędnych do wykonania prac i robót przy zabytku wpisanym do rejestru, o których mowa w pkt. 7-15;
17. zakup i montaż instalacji przeciwwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej.

Uprawnieni wnioskodawcy:

O dotację może ubiegać się każdy podmiot będący właścicielem lub posiadaczem zabytku, jeżeli posiadanie to oparte jest o tytuł prawny do zabytku wynikający z użytkowania wieczystego, ograniczonego prawa rzeczowego, trwałego zarządu albo stosunku zobowiązaniowego położonego lub znajdującego się na obszarze województwa wielkopolskiego. Z budżetu województwa wielkopolskiego mogą być udzielane dotacje celowe na prace lub roboty budowlane przy zabytku dostępnym publicznie, posiadającym istotne znaczenie historyczne, artystyczne lub kulturowe.

Dotacja może zostać udzielona do 70% ogółu nakładów na prace lub roboty. W uzasadnionych przypadkach, gdy zabytek posiada wyjątkową wartość historyczną, artystyczną lub naukową lub gdy wymaga przeprowadzenia złożonych pod względem technologicznym prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych, a także w sytuacji, gdy konieczne jest niezwłoczne podjęcie prac lub robót, może być udzielona dotacja do 100% nakładów.

Wysokość środków przeznaczonych na dotacje określa co roku uchwała w sprawie budżetu Województwa Wielkopolskiego.

III. Dotacje ze środków Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków

Na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków, w ramach środków przyznanych przez Wojewodę Wielkopolskiego, udziela dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków województwa wielkopolskiego. Zasady udzielania dotacji i tryb ich rozliczania określa regulamin wewnętrzny Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Poznaniu.

Dotacja może być udzielona osobie fizycznej, jednostce samorządu terytorialnego lub innej jednostce organizacyjnej, będącej właścicielem bądź posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru albo posiadająca taki zabytek w trwałym zarządzie, na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane planowane do przeprowadzenia w roku złożenia wniosku lub wykonanych w ciągu ostatnich 3 lat poprzedzających rok złożenia wniosku.

Prace, na które udzielono dotacji mogą być ponownie dofinansowane (po ponownym przeprowadzeniu) po upływie 10 lat od roku udzielenia dotacji.

Wykaz działań podlegających dofinansowaniu:

- 1) sporządzenie ekspertyz technicznych i konserwatorskich;
- 2) przeprowadzenie badań konserwatorskich lub architektonicznych;
- 3) wykonanie dokumentacji konserwatorskiej;
- 4) opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich;
- 5) wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami Prawa budowlanego;
- 6) sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrza;
- 7) zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku;
- 8) stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku;

- 9) odnowienie lub uzupełnienie tynków i okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki;
- 10) odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50% oryginalnej substancji tej przynależności;
- 11) odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych drzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych;
- 12) modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności;
- 13) wykonanie izolacji przeciwwilgociowej;
- 14) uzupełnianie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomości o własnych formach krajobrazowych;
- 15) działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu;
- 16) zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych, niezbędnych do wykonania prac i robót przy zabytku wpisanym do rejestru, o których mowa w pkt 7-15;
- 17) zakup i montaż instalacji przeciwwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej.

Wysokość udzielanych dotacji:

- do 50% nakładów,
- do 100% nakładów, w przypadku:
 - zabytku o wyjątkowej wartości historycznej, artystycznej, naukowej,
 - zabytku o stanie zachowania wymagającym niezwłocznego podjęcia prac,
 - zabytku wymagającego przeprowadzenia złożonych pod względem technologicznym prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych.

Łączna wysokość dotacji udzielonych przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków oraz inne podmioty, w szczególności urzędy, instytucje i organy państwowe lub samorządowe nie może przekraczać wysokości 100% nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót.

IV. Finansowanie ze środków europejskich

Szukając potencjalnych źródeł finansowania Programu należy rozważyć możliwości uzyskania dofinansowania ze środków europejskich.

Na lata 2014 – 2020 zostało utworzonych 6 głównych programów operacyjnych na poziomie kraju oraz 16 Regionalnych Programów Operacyjnych na poziomie każdego z województw. Analizie poddano projekty, które odnoszą się przynajmniej w jednym celu do zagadnień związanych z ochroną i zachowaniem dziedzictwa kulturowego.

Programem umożliwiającym finansowanie zadań związanych z ochroną i zachowaniem dziedzictwa kulturowego jest **Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020**, największy program finansowany z Funduszy Europejskich. Jednym z obszarów wsparcia i rodzajów projektów możliwych do realizacji w ramach programu Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020 jest :

8. Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury:

- inwestycje w ochronę i rozwój dziedzictwa kulturowego oraz zasobów kultury, np. instytucji kultury, szkół artystycznych.

O dotację mogą się ubiegać następujące podmioty:

- Jednostki samorządu terytorialnego,
- Przedsiębiorstwa realizujące cele publiczne,
- Administracja publiczna,
- Służby publiczne inne niż administracja,
- Instytucje ochrony zdrowia,
- Instytucje kultury, nauki i edukacji,
- Duże przedsiębiorstwa,
- Małe i średnie przedsiębiorstwa,
- Organizacje społeczne i związki wyznaniowe.

Dofinansowane mogą być jedynie koszty kwalifikowane. Beneficjenci otrzymują dofinansowanie w formie:

- refundacji – wypłacane wsparcie stanowi zwrot całości lub części wydatków rzeczywiście poniesionych przez realizatora projektu i sfinansowanych z jego własnych środków

lub

- zaliczki – wypłacanej na poczet planowanych wydatków.

Ostateczne rozliczenie dokonywane jest na podstawie dokumentów wskazujących na faktycznie i prawidłowo poniesione wydatki.

Ponadto finansowanie między innymi zadań związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego umożliwia także **Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020**. W ramach tego programu możliwe jest m.in. dofinansowanie inwestycji dotyczących odnawiania obiektów zabytkowych lub charakterystycznych dla tradycji budownictwa w danym regionie oraz związanych z zagospodarowaniem przestrzeni publicznej dla zachowania dziedzictwa kulturowego i specyfiki obszarów wiejskich. W programie wyróżniono działania i poddziałania, m.in.:

M07. Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich.

Poddziałanie 2. Badania i inwestycje związane z utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, krajobrazu wiejskiego i miejsc o wysokiej wartości przyrodniczej, w tym dotyczące powiązanych aspektów społeczno-gospodarczych oraz środków w zakresie świadomości środowiskowej, obejmują one:

- Ochronę zabytków i budownictwa tradycyjnego.

Wsparcie w ramach tego typu operacji obejmuje:

- Odnawianie lub poprawę stanu zabytkowych obiektów budowlanych, służących zachowaniu dziedzictwa kulturowego,
- Zakup obiektów charakterystycznych dla tradycji budownictwa w danym regionie z przeznaczeniem na cele publiczne.

Pomoc ma formę refundacji części kosztów kwalifikowalnych operacji. Koszty kwalifikowalne obejmują:

- koszty zakupu, przebudowy lub modernizacji obiektów budowlanych;
- koszty prac konserwatorskich lub restauratorskich;
- koszty zakupu sprzętu, materiałów i usług, służących realizacji operacji.

Beneficjentami mogą być:

- gmina,
- instytucja kultury, dla której organizatorem jest jednostka samorządu terytorialnego.

Pomoc może być przyznana jeżeli operacja:

- realizowana jest w miejscowości należącej do:
 - gminy wiejskiej lub
 - gminy miejsko - wiejskiej, z wyłączeniem miast liczących powyżej 5 tys. mieszkańców, lub
 - gminy miejskiej z wyłączeniem miejscowości liczących powyżej 5 tys. mieszkańców;
- będzie ogólnodostępna, w tym dostępna dla osób niepełnosprawnych;
- spełnia wymagania wynikające z obowiązujących przepisów prawa, które mają zastosowanie do tej operacji;
- realizowana będzie na nieruchomości należącej do wnioskodawcy lub wnioskodawca posiada prawo do dysponowania nieruchomością na cele określone w operacji w czasie jej realizacji oraz przez okres związania celem;
- składana przez instytucję kultury, dla której organizatorem jest jednostka samorządu terytorialnego została zaakceptowana przez tę jednostkę,
- dotyczy obiektu wpisanego do rejestru lub ewidencji zabytków.

Maksymalna wysokość pomocy ze środków EFRROW nie może przekroczyć 500 tys. zł na miejscowość w okresie realizacji Programu, łącznie na inwestycje realizowane w ramach poddziałania:

- Badania i inwestycje związane z utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, krajobrazu wiejskiego i miejsc o wysokiej wartości przyrodniczej, w tym dotyczące powiązanych aspektów społeczno-gospodarczych oraz środków w zakresie świadomości środowiskowej”;
- Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury.
na zakres dotyczący budowy, przebudowy, modernizacji lub wyposażenia obiektów pełniących funkcje kulturalne oraz kształtowania przestrzeni publicznej.
Poziom pomocy finansowej z EFRROW wynosi maksymalnie 63,63% kosztów kwalifikowalnych operacji.

12. REALIZACJA I FINANSOWANIE PRZEZ MIASTO I GMINĘ ZADAŃ Z ZAKRESU OCHRONY ZABYTKÓW

Realizacja i finansowanie działań z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego w latach 2020 – 2022 odbywać się będzie zgodnie z budżetem miasta i gminy, w którym przewidziane będą środki na realizację zadań Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami oraz dotacje na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków.

Warunki ubiegania się o dotację na sfinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, rodzaj danych i informacji, które należy zawrzeć we wniosku o dotację, tryb postępowania z wnioskiem o udzielenie dotacji, postanowienia, jakie winna zawierać umowa o udzielenie dotacji; zasady rozliczania dotacji, kontroli rozliczenia i zwrotu dotacji do budżetu gminy Nowy Tomyśl, sposób ewidencjonowania i upowszechniania informacji o udzielonych dotacjach określono w ***Uchwale Nr III/21/2006 Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu z dnia 20 grudnia 2006 r. w sprawie zasad udzielania dotacji z budżetu gminy Nowy Tomyśl na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków***.

Zgodnie ze zmianą Ustawy o ochronie zabytków i opiece na zabytkami gmina ma również możliwość udzielania dotacji na prace przy zabytkach ujętych w gminnej ewidencji zabytków.

Opracowanie własne
Urzędu Miejskiego w Nowym Tomyślu
zaktualizowane i uzupełnione przez:

mgr inż. Agnieszkę Pejta

mgr Magdalenę Krakowską

Uwaga: W tekście umieszczono zdjęcia pochodzące z internetu oraz wykonane w 2009 r.

ZAŁĄCZNIK NR 1. Wykaz zabytków nieruchomych ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków przyjętej Zarządzeniem nr 74/20019 Burmistrza Nowego Tomysła z dnia 2 kwietnia 2019 roku.

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Informacja o wpisie do rejestru	Źródło informacji o wartościach zabytkowych	Nr w wykazie WWKZ
1.	Boruja Kościelna	Kościół parafialny rzymsko-katolicki p.w. św. Wojciecha	Plac Kościelny	Nr rej. 703/Wlkp/A 08.09.2008 r.	Wykaz *)	174a
2.	Boruja Kościelna	Plebania, d. pastorówka	Plac Kościelny	Nr rej. 703/Wlkp/A 08.09.2008 r.	Wykaz	174c
3.	Boruja Kościelna	Cmentarz przykościelny		Nr rej. 703/Wlkp/A 08.09.2008 r.	Wykaz	174b
4.	Boruja Kościelna	Ogród w zespole kościoła parafialnego	Plac Kościelny	Nr rej. 703/Wlkp/A 08.09.2008 r.	Dokumentacja ewidencyjna**)	174d
5.	Boruja Kościelna	Dom murowany	Cicha 1/2 (d. 90)		Wykaz	177
6.	Boruja Kościelna	Dom drewniano-murowany	Cicha 5 (d. 89)		Wykaz	180
7.	Boruja Kościelna	Stodoła drewniano-murowana	Cicha 5 (d. 89)		Wykaz	181
8.	Boruja Kościelna	Dom drewniano-murowany	Cicha 10 (d. 91)		Wykaz	178
9.	Boruja Kościelna	Dom drewniany	Cicha 16 (d. 92)		Wykaz	tylko fiszka
10.	Boruja Kościelna	Chałupa olęderska	Boruja Kościelna 15 (d.81)	Nr rej. 2133/A 09.09.1987 r.	Wykaz	176
11.	Boruja Kościelna	Dom drewniany	Boruja Kościelna 18		Wykaz	-
12.	Boruja Kościelna	Dom murowany	Plac Kościelny 1		Wykaz	182
13.	Boruja Kościelna	Przedszkole	Plac Kościelny 3		Wykaz	175

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Informacja o wpisie do rejestru	Źródło informacji o wartościach zabytkowych	Nr w wykazie WWKZ
14.	Boruja Kościelna	Dom murowany	Plac Kościelny 4		Wykaz	tylko fizyka
15.	Boruja Kościelna	Dom murowany	Plac Kościelny 7		Wykaz	tylko fizyka
16.	Boruja Kościelna	Dom murowany	Plac Kościelny 14 (d. 49)		Wykaz	184
17.	Boruja Kościelna	Dom murowany	Plac Kościelny 15 (d. 51)		Wykaz	185
18.	Boruja Kościelna	Dom murowany	Powstańców Wlkp. 10 (d. 170)		Wykaz	187
19.	Boruja Kościelna	Budynek mieszkalny	Powstańców Wlkp. 11 (d. 173)		Dokumentacja ewidencyjna	188
20.	Boruja Kościelna	Dom murowany	Powstańców Wlkp. 12 (d. 56)		Wykaz	tylko fizyka
21.	Boruja Kościelna	Dom drewniany	Powstańców Wlkp. 15 (d. 175)		Wykaz	189
22.	Boruja Kościelna	Dom murowano-drewniany	Powstańców Wlkp. 34 (d. dom bez numeru)		Wykaz	190
23.	Boruja Kościelna	Wiatrak koźlak drewniany	Powstańców Wlkp.		Wykaz	199
24.	Boruja Kościelna	Dom murowany	Szkolna 3 (d. 171)		Wykaz	191
25.	Boruja Kościelna	Dom murowany	Wolsztyńska 8 (d. 12)		Wykaz	192
26.	Boruja Kościelna	Dom murowany	Wolsztyńska 13 (d.42)		Dokumentacja ewidencyjna	197
27.	Boruja Kościelna	Dom murowano-drewniany	Wolsztyńska 19 (d.41)		Wykaz	196
28.	Boruja Kościelna	Dom murowany	Wolsztyńska 31 (d. 36)		Wykaz	194
29.	Boruja Kościelna	Dom murowany	Wolsztyńska 37		Wykaz	195a
30.	Boruja Kościelna	Tartak murowany	Wolsztyńska 37		Wykaz	195b
31.	Boruja Kościelna	Dom murowany	Wolsztyńska 50 (d. 33)		Wykaz	193
32.	Boruja Kościelna	Cmentarz rzymsko-katolicki			Wykaz	-
33.	Boruja Kościelna	Cmentarz ewangelicki			Wykaz	-
34.	Boruja Nowa	Dom drewniany	Boruja Nowa 8 (d. 25)		Wykaz	257

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Informacja o wpisie do rejestru	Źródło informacji o wartościach zabytkowych	Nr w wykazie WWKZ
35.	Boruja Nowa	Dom drewniany	Boruja Nowa 32 (d. 13)		Wykaz	256a
36.	Boruja Nowa	Dom drewniany	Boruja Nowa 64		Wykaz	258
37.	Boruja Nowa	Dom drewniany	Boruja Nowa 67 (d. 117)	Nr rej. 1900/A 05.01.1983 r.	Wykaz	259
38.	Boruja Nowa	Dom drewniany	Boruja Nowa 76			-
39.	Boruja Nowa	Budynek inwentarski z tremplem	Boruja Nowa 76			-
40.	Boruja Nowa	Dom drewniany	Boruja Nowa 88 (d. 85)	Nr rej. 1909/A 02.05.1983 r.	Dokumentacja ewidencyjna	260
41.	Boruja Nowa	Budynek gospodarczy, ob. Dom mieszkalny	Boruja Nowa 108 (d. 88)	Nr rej. 1910/A 02.05.1983 r.	Dokumentacja ewidencyjna	-
42.	Boruja Nowa	Cmentarz ewangelicki	Boruja Nowa		Wykaz	-
43.	Bukowiec	Kościół drewniany parafialny p.w. św. Marcina	Kościelna	Nr rej. 929/A 24.02.1970 r.	Wykaz	200a
44.	Bukowiec	Dom Katolicki	Kościelna 14		Wykaz	200c
45.	Bukowiec	Organistówka	Kościelna 16	Nr rej. 1067/Wlkp/A 30.01.2019 r.	Wykaz	200b
46.	Bukowiec	Plebania	Kościelna 27		Wykaz	200d
47.	Bukowiec	Obora murowana przy plebanii	Kościelna 27		Wykaz	200e
48.	Bukowiec	Chlew murowany przy plebanii	Kościelna 27		Wykaz	200f
49.	Bukowiec	Budynek mieszkalny	Kościelna 58		Dokumentacja ewidencyjna	222
50.	Bukowiec	Cmentarz przykościelny			Wykaz	tylko fiszka
51.	Bukowiec	Sześciórak	Powstańców Wlkp. 12		Dokumentacja ewidencyjna	203b
52.	Bukowiec	Czworak	Powstańców Wlkp. 14		Dokumentacja ewidencyjna	203
53.	Bukowiec	Czworak	Powstańców Wlkp. 16		Dokumentacja ewidencyjna	203

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Informacja o wpisie do rejestru	Źródło informacji o wartościach zabytkowych	Nr w wykazie WWKZ
54.	Bukowiec	Pieczarkarnia	Powstańców Wlkp.		Dokumentacja ewidencyjna	203d
55.	Bukowiec	Dom murowany	Kąkolewska 4/6		Wykaz	204
56.	Bukowiec	Dom	Kąkolewska 14		Wykaz	205
57.	Bukowiec	Dom murowany	Kąkolewska 20/22		Wykaz	206
58.	Bukowiec	Dom murowany	Kościelna 3 (d. 1)		Wykaz	207
59.	Bukowiec	Dom murowany	Kościelna 5 (d. 3)		Wykaz	209
60.	Bukowiec	Budynek mieszkalny	Kościelna 8 (d. 18)		Dokumentacja ewidencyjna	214
61.	Bukowiec	Dom murowany	Kościelna 11		Wykaz	212
62.	Bukowiec	Dom murowany	Kościelna 15		Wykaz	tylko fiszka
63.	Bukowiec	Dom murowany	Kościelna 29		Wykaz	216
64.	Bukowiec	Dom murowany	Kościelna 31/33		Wykaz	217 218
65.	Bukowiec	Dom murowany	Kościelna 35		Wykaz	219
66.	Bukowiec	Dom murowany	Kościelna 42		Wykaz	220
67.	Bukowiec	Dom murowany	Kościelna 51/53		Wykaz	221
68.	Bukowiec	Dom murowany	Kościelna 58		Dokumentacja ewidencyjna	
69.	Bukowiec	Dom murowany	Kościelna 62		Wykaz	223
70.	Bukowiec	Dom murowany	Kościelna 71		Wykaz	224
71.	Bukowiec	Szkoła	Kościelna 75 (d. 31 lub 51)		Wykaz	201
72.	Bukowiec	Dom murowany	Św. Marcina 4		Wykaz	225
73.	Bukowiec	Dom murowany	Św. Marcina 6		Wykaz	226
74.	Bukowiec	Dom ryglowo-gliniany	Św. Marcina 36		Wykaz	228
75.	Bukowiec	Dom murowano-gliniany	Św. Marcina 38		Wykaz	229

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Informacja o wpisie do rejestru	Źródło informacji o wartościach zabytkowych	Nr w wykazie WWKZ
76.	Bukowiec	Dom murowany	Nowotomyska 7 (d. 3)		Wykaz	230
77.	Bukowiec	Dom murowany, d. przedszkole	Nowotomyska 13		Wykaz	202
78.	Bukowiec	Dom murowany	Sątopska 15 (d. 13)		Wykaz	232
79.	Bukowiec	Stodoła	Sątopska 17 (d. 8)		Wykaz	233
80.	Bukowiec	Dom murowany	Sworzycka 1		Wykaz	234
81.	Bukowiec	Dom murowany	Sworzycka 4/6		Wykaz	235
82.	Bukowiec	Cmentarz rzymsko-katolicki	Nieczynny		Wykaz	-
83.	Bukowiec	Cmentarz rzymsko-katolicki	Czynny		Wykaz	-
84.	Bukowiec	Cmentarz ewangelicki	zamknięty		Wykaz	-
85.	Cicha Góra	Dom murowany, d. szkoła	Cicha Góra		Wykaz	237
86.	Cicha Góra	Dom murowano-gliniany	Cicha Góra 16		Wykaz	238
87.	Cicha Góra	Cmentarz ewangelicki	Zamknięty		Wykaz	-
88.	Jastrzębsko Stare	Stacja Kolejowa	Dworcowa		Wykaz	242
89.	Jastrzębsko Stare	Dom drewniany	Kręta 4 (d. 1)		Wykaz	250
90.	Jastrzębsko Stare	Dom murowany	Nowotomyska 6		Wykaz	252
91.	Jastrzębsko Stare	Dom murowany	Nowotomyska 15		Wykaz	253
92.	Jastrzębsko Stare	Dom murowany	Nowotomyska 17		Wykaz	251a
93.	Jastrzębsko Stare	Chlew murowany	Nowotomyska 17		Wykaz	251b
94.	Jastrzębsko Stare	Dom murowany	Nowotomyska 31		Wykaz	254

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Informacja o wpisie do rejestru	Źródło informacji o wartościach zabytkowych	Nr w wykazie WWKZ
95.	Jastrzębsko Stare	Kościół Parafialny p. w. NMP Królowej Polski, d. kościół ewangelicki	Plac Kościelny	Nr rej. 2574/A 26.02.1996 r.	Wykaz	241
96.	Jastrzębsko Stare	Dom murowany	Plac Kościelny 3		Wykaz	248
97.	Jastrzębsko Stare	Dom murowany	Plac Kościelny 4		Wykaz	249
98.	Jastrzębsko Stare	Dom murowany	Szeroka 1		Wykaz	255
99.	Jastrzębsko Stare	Dom drewniany	Jastrzębsko Stare 20		Wykaz	245
100.	Jastrzębsko Stare	Dom drewniany	Jastrzębsko Stare 24		Wykaz	243a
101.	Jastrzębsko Stare	Stodoła drewniana	Jastrzębsko Stare 24		Wykaz	243b
102.	Jastrzębsko Stare	Dom drewniany	Jastrzębsko Stare 25		Wykaz	246
103.	Jastrzębsko Stare	Dom drewniany	Jastrzębsko Stare 26		Wykaz	-
104.	Jastrzębsko Stare	Dom drewniany	Jastrzębsko Stare 27		Wykaz	244a
105.	Jastrzębsko Stare	Stodoła drewniana	Jastrzębsko Stare 27		Wykaz	244b
106.	Jastrzębsko Stare	Dom drewniany	Jastrzębsko Stare 28		Wykaz	247
107.	Jastrzębsko Stare	Cmentarz rzymsko-katolicki	Jastrzębsko Stare		Wykaz	-
108.	Nowy Tomyśl	Układ urbanistyczny	Nowy Tomyśl		Wykaz	-
109.	Nowy Tomyśl	Kościół Parafialny p. w. NS Pana Jezusa, d. Kościół ewangelicki	Pl. F. Chopina	Nr rej. 2388/A 12.12.1932 r.	Wykaz	2
110.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Pl. F. Chopina 1		Wykaz	10
111.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Pl. F. Chopina 2		Wykaz	11
112.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Pl. F. Chopina 3		Wykaz	12

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Informacja o wpisie do rejestru	Źródło informacji o wartościach zabytkowych	Nr w wykazie WWKZ
113.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Pl. F. Chopina 4		Wykaz	13
114.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Pl. F. Chopina 5		Wykaz	14
115.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Pl. F. Chopina 7		Wykaz	15
116.	Nowy Tomyśl	Dom murowany, d. Hotel	Pl. F. Chopina 8		Wykaz	8
117.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Pl. F. Chopina 9		Wykaz	16
118.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Pl. F. Chopina 10		Wykaz	17
119.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Pl. F. Chopina 11		Wykaz	18
120.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Pl. F. Chopina 12		Wykaz	19
121.	Nowy Tomyśl	Szkoła Muzyczna, d. dom murowany	Pl. F. Chopina 14		Wykaz	20
122.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Pl. F. Chopina 15		Wykaz	21
123.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Pl. F. Chopina 16		Wykaz	22
124.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Pl. F. Chopina 17		Wykaz	23
125.	Nowy Tomyśl	Hotel Atrium, d. dom murowany	Pl. F. Chopina 18		Wykaz	24
126.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Pl. F. Chopina 20		Wykaz	26
127.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Pl. F. Chopina 21		Wykaz	27
128.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Długa 5		Wykaz	28
129.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Długa 9		Wykaz	29
130.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Długa 11		Wykaz	30
131.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Długa 13		Wykaz	31
132.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Długa 21		Wykaz	24
133.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Długa 23		Wykaz	35

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Informacja o wpisie do rejestru	Źródło informacji o wartościach zabytkowych	Nr w wykazie WWKZ
134.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Długa 25		Wykaz	37
135.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Długa 31		Wykaz	38
136.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Długa 34/36 (d. 20/22)		Wykaz	33
137.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Długa 35		Wykaz	39
138.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Długa 38 (d. 24)		Wykaz	36
139.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Długa 39		Wykaz	40
140.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Długa 41		Wykaz	41
141.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Długa 45		Wykaz	42
142.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Krótką 1		Wykaz	50
143.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Krótką 6		Wykaz	-
144.	Nowy Tomyśl	Dworzec	Pl. Dworcowy 1		Wykaz	7a
145.	Nowy Tomyśl	Magazyn kolejki wąskotorowej	Pl. Dworcowy		Wykaz	7b
146.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Pl. Dworcowy 3		Wykaz	-
147.	Nowy Tomyśl	Wieża ciśnień	Pl. Dworcowy		Wykaz	7c
148.	Nowy Tomyśl	Gazownia	Komunalna 4		Wykaz	168
149.	Nowy Tomyśl	Wieża ciśnień	Komunalna		Wykaz	167
150.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Komunalna 6		Wykaz	172
151.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Kościuszki 1		Wykaz	43
152.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Kościuszki 3		Wykaz	44
153.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Kościuszki 5		Wykaz	45
154.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Kościuszki 7		Wykaz	46
155.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Kościuszki 8		Wykaz	47

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Informacja o wpisie do rejestru	Źródło informacji o wartościach zabytkowych	Nr w wykazie WWKZ
156.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Kościuszki 12		Wykaz	48
157.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Kościuszki 50		Wykaz	-
158.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Kościuszki 102 (d. 54)		Wykaz	49
159.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Mickiewicza 1		Wykaz	51
160.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Mickiewicza 2		Wykaz	52
161.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Mickiewicza 3		Wykaz	53
162.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Mickiewicza 4		Wykaz	54
163.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Mickiewicza 5		Wykaz	55
164.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Mickiewicza 6		Wykaz	56
165.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Mickiewicza 7		Wykaz	57
166.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Mickiewicza 8		Wykaz	58
167.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Mickiewicza 9		Wykaz	59
168.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Mickiewicza 11		Wykaz	60
169.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Mickiewicza 17		Wykaz	61
170.	Nowy Tomyśl	Dom przeniesiony do Muzeum Wikliniarstwa	Olchowa 10 (przeniesiony z ul. Woj. Polskiego, obecnie ul. Poznańskiej)	Nr rej. 938/A 25.02.1970 r.	Wykaz	9
171.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Pl. Niepodległości 1/2		Wykaz	62
172.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Pl. Niepodległości 3		Wykaz	63
173.	Nowy Tomyśl	Dom murowany, Państwowa Inspekcja Sanitarna	Pl. Niepodległości 4		Wykaz	64

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Informacja o wpisie do rejestru	Źródło informacji o wartościach zabytkowych	Nr w wykazie WWKZ
174.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Pl. Niepodległości 5/6		Wykaz	65
175.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Pl. Niepodległości 7		Wykaz	66
176.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Pl. Niepodległości 8		Wykaz	67
177.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Pl. Niepodległości 10		Wykaz	68
178.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Pl. Niepodległości 11		Wykaz	69
179.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Pl. Niepodległości 12		Wykaz	70
180.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Pl. Niepodległości 13		Wykaz	71
181.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Pl. Niepodległości 14		Wykaz	72
182.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Pl. Niepodległości 15		Wykaz	73
183.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Pl. Niepodległości 16		Wykaz	tylko fiszka
184.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Pl. Niepodległości 17		Wykaz	74
185.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Pl. Niepodległości 18		Wykaz	75
186.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Pl. Niepodległości 19		Wykaz	76
187.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Pl. Niepodległości 20		Wykaz	77
188.	Nowy Tomyśl	Dom murowano-szachulcowy	Pl. Niepodległości 21	Nr rej. 935/A 25.02.1970 r.	Wykaz	78
189.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Pl. Niepodległości 24		Wykaz	79

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Informacja o wpisie do rejestru	Źródło informacji o wartościach zabytkowych	Nr w wykazie WWKZ
190.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Pl. Niepodległości 25		Wykaz	80
191.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Pl. Niepodległości 26		Wykaz	81
192.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Pl. Niepodległości 26a		Wykaz	-
193.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Pl. Niepodległości 27		Wykaz	82
194.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Pl. Niepodległości 29		Wykaz	83
195.	Nowy Tomyśl	Sąd Rejonowy, d. Ratusz	Pl. Niepodległości 31	190/Wlkp/A 28.06.2004 r.	Wykaz	4
196.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Piłsudskiego 1		Wykaz	84
197.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Piłsudskiego 2		Wykaz	85
198.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Piłsudskiego 3		Wykaz	86
199.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Piłsudskiego 4		Wykaz	87
200.	Nowy Tomyśl	Poczta	Piłsudskiego 5		Wykaz	6
201.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Piłsudskiego 6		Wykaz	88
202.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Piłsudskiego 7		Wykaz	89
203.	Nowy Tomyśl	Dom Pomocy Społecznej	Piłsudskiego 8		Wykaz	90
204.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Piłsudskiego 9		Wykaz	91
205.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Piłsudskiego 12		Wykaz	92
206.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Piłsudskiego 13		Wykaz	93
207.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Piłsudskiego 14		Wykaz	94
208.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Piłsudskiego 15		Wykaz	95

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Informacja o wpisie do rejestru	Źródło informacji o wartościach zabytkowych	Nr w wykazie WWKZ
209.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Piłsudskiego 17		Wykaz	96
210.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Piłsudskiego 18		Wykaz	97
211.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Piłsudskiego 19		Wykaz	98
212.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Piłsudskiego 20		Wykaz	99
213.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Piłsudskiego 21		Wykaz	100
214.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Piłsudskiego 22		Wykaz	101
215.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Piłsudskiego 23		Wykaz	102
216.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Piłsudskiego 24		Wykaz	103
217.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Piłsudskiego 26		Wykaz	104
218.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Piłsudskiego 27		Wykaz	105
219.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Piłsudskiego 28		Wykaz	106
220.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Piłsudskiego 29		Wykaz	107
221.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Piłsudskiego 30		Wykaz	108
222.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Piłsudskiego 31		Wykaz	109
223.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Piłsudskiego 32		Wykaz	110
224.	Nowy Tomyśl	Komenda Policji	Piłsudskiego 37 (d. 36 i 38)		Wykaz	111 112
225.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Piłsudskiego 39		Wykaz	113
226.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Piłsudskiego 40		Wykaz	114
227.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Piłsudskiego 41 (d. 10)		Wykaz	115
228.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Piłsudskiego 43		Wykaz	116
229.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Piłsudskiego 46		Wykaz	117
230.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Piłsudskiego 47		Wykaz	118

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Informacja o wpisie do rejestru	Źródło informacji o wartościach zabytkowych	Nr w wykazie WWKZ
231.	Nowy Tomyśl	Kościół Parafialny p.w. Matki Boskiej Nieustającej Pomocy	Piłsudskiego	Nr rej. 2215/A z 25.10.1991 r.	Wykaz	1a
232.	Nowy Tomyśl	Plebania	Piłsudskiego 34		Wykaz	1c
233.	Nowy Tomyśl	Kostnica przy kościele	Piłsudskiego		Wykaz	1b
234.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Poznańska 1		Wykaz	119
235.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Poznańska 2		Wykaz	120
236.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Poznańska 3		Wykaz	121
237.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Poznańska 4		Wykaz	122
238.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Poznańska 5		Wykaz	123
239.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Poznańska 6		Wykaz	124
240.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Poznańska 7		Wykaz	125
241.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Poznańska 8		Wykaz	126
242.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Poznańska 9		Wykaz	127
243.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Poznańska 11		Wykaz	128
244.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Poznańska 14		Wykaz	129
245.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Poznańska 15	Nr rej. 937/A z 23.02.1970 r.	Wykaz	130
246.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Poznańska 16		Wykaz	131
247.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Poznańska 17		Wykaz	132
248.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Poznańska 21		Wykaz	134
249.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Poznańska 24		Wykaz	135
250.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Poznańska 26		Wykaz	136

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Informacja o wpisie do rejestru	Źródło informacji o wartościach zabytkowych	Nr w wykazie WWKZ
251.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Poznańska 28		Wykaz	137
252.	Nowy Tomyśl	Starostwo	Poznańska 31/33		Wykaz	3
253.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Poznańska 35		Wykaz	138
254.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Poznańska 38		Wykaz	139
255.	Nowy Tomyśl	Szpital	Sienkiewicza 3		Wykaz	5a
256.	Nowy Tomyśl	Kaplica przy szpitalu	Sienkiewicza 3		Wykaz	5b
257.	Nowy Tomyśl	Elektrownia	Sienkiewicza 3		Wykaz	5c
258.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Sienkiewicza 4		Wykaz	140
259.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Sienkiewicza 6		Wykaz	141
260.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	3 Stycznia 1		Wykaz	143
261.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	3 Stycznia 3		Wykaz	144
262.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	3 Stycznia 4		Wykaz	145
263.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	3 Stycznia 5		Wykaz	146
264.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	3 Stycznia 7		Wykaz	147
265.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	3 Stycznia 9 (d. 8)		Wykaz	148
266.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	3 Stycznia 13		Wykaz	149
267.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	3 Stycznia 15		Wykaz	150
268.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	3 Stycznia 16		Wykaz	151
269.	Nowy Tomyśl	Dom drewniany	3 Stycznia 22		Wykaz	142a
270.	Nowy Tomyśl	Stodoła drewniana	3 Stycznia 22		Wykaz	142b
271.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	3 Stycznia 23 (d. Zbąszyńska 23)		Dokumentacja ewidencyjna	165

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Informacja o wpisie do rejestru	Źródło informacji o wartościach zabytkowych	Nr w wykazie WWKZ
272.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	3 Stycznia 25 (d. Zbąszyńska 25)		Dokumentacja ewidencyjna	166
273.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	3 Stycznia 29 (d. 26)		Wykaz	152
274.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Tysiąclecia 2		Wykaz	153
275.	Nowy Tomyśl	Spichlerz	Tysiąclecia 4		Wykaz	171a
276.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Wiatrakowa 1		Wykaz	154
277.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Wiatrakowa 3		Wykaz	155
278.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Wiatrakowa 5		Wykaz	156
279.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Wiatrakowa 7		Wykaz	157
280.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Wiatrakowa 10		Wykaz	158
281.	Nowy Tomyśl	Dom	Wiatrakowa 18		Wykaz	-
282.	Nowy Tomyśl	Budynek mieszkalny i biurowy	Zbąszyńska 1	Nr rej. 2319/A 14.10.1994 r.	Wykaz	170a
283.	Nowy Tomyśl	Młyn, d. Spichlerz I	Zbąszyńska 1	Nr rej. 2319/A 14.10.1994 r.	Wykaz	170b
284.	Nowy Tomyśl	Czyszczarnia, d. Spichlerz II	Zbąszyńska 1	Nr rej. 2319/A 14.10.1994 r.	Wykaz	170c
285.	Nowy Tomyśl	Garaż, d. Kotłownia	Zbąszyńska 1	Nr rej. 2319/A 14.10.1994 r.	Wykaz	170d
286.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Zbąszyńska 2		Wykaz	160
287.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Zbąszyńska 4		Wykaz	161
288.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Zbąszyńska 6		Wykaz	162
289.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Zbąszyńska 12		Wykaz	163
290.	Nowy Tomyśl	Dom murowany	Zbąszyńska 14		Wykaz	164
291.	Nowy Tomyśl	Cmentarz parafialny	Kolejowa		Wykaz	-

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Informacja o wpisie do rejestru	Źródło informacji o wartościach zabytkowych	Nr w wykazie WWKZ
292.	Nowy Tomyśl	Park pocmentarny, d. Cmentarz ewangelicki	Komunalna		Wykaz	-
293.	Nowy Tomyśl	Cmentarz Żołnierzy Armii Czerwonej	Glinno		Wykaz	-
294.	Nowy Tomyśl	Ogródek Jordanowski przy Przedszkolu nr 3, d. Cmentarz żydowski	Nowy Tomyśl		Wykaz	-
295.	Paproć	Dom murowany	Paproć 63 (d. 46)		Wykaz	260
296.	Paproć	Dom murowany	Paproć 65 (d. 36)		Wykaz	259
297.	Paproć	Dom murowany	Paproć 102		Wykaz	-
298.	Paproć	Park Kultury i Wypoczynku, d. Cmentarz ewangelicki	Paproć		Wykaz	-
299.	Róża	Kuźnia i stelmacharnia	Róża		Wykaz	261g
300.	Róża	Stodoła	Róża		Wykaz	261h
301.	Róża	Czworak	Róża 5 (d. 12)		Wykaz	261c
302.	Róża	Dwojak	Róża 8/10 (d. 15)		Dokumentacja ewidencyjna	261f
303.	Róża	Czworak	Róża 12/18 (d. 14)		Wykaz	261e
304.	Róża	Dwojak	Róża 23/25 (d. 10)		Dokumentacja ewidencyjna	261a
305.	Róża	Dom murowany, d. Szkoła	Róża 1		Wykaz	tylko fizyka
306.	Róża	Dom drewniany	Róża 3		Wykaz	262
307.	Róża	Dom murowany	Róża 11 (d. 5)		Wykaz	263
308.	Róża	Mauzoleum rodziny von Schwartzkopff i cmentarz ewangelicki	Róża		Wykaz	-

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Informacja o wpisie do rejestru	Źródło informacji o wartościach zabytkowych	Nr w wykazie WWKZ
309.	Sątopy	Kościół rzymsko-katolicki p.w. św. Andrzeja Boboli, d. Kościół ewangelicki	Sątopy	Nr rej. 2571/A 26.02.1996 r.	Wykaz	264
310.	Sątopy	Dom murowano-drewniany	Sątopy 1		Wykaz	-
311.	Sątopy	Dom murowany	Sątopy 4		Wykaz	306a
312.	Sątopy	Obora murowana	Sątopy 4		Dokumentacja ewidencyjna	306b
313.	Sątopy	Stodoła murowano - drewniana	Sątopy 4		Dokumentacja ewidencyjna	306c
314.	Sątopy	Stacja Kolejowa	Sątopy 5		Wykaz	267a
315.	Sątopy	Dom murowany	Sątopy 6		Wykaz	267b
316.	Sątopy	Dom drewniany	Sątopy 7 (d. Kolejowa 35)		Wykaz	276
317.	Sątopy	Dom murowany	Sątopy 9		Dokumentacja ewidencyjna	-
318.	Sątopy	Dom murowany	Sątopy 12		Wykaz	-
319.	Sątopy	Dom murowany	Dworcowa 1 (d. Kolejowa)		Wykaz	268
320.	Sątopy	Stodoła murowana	Dworcowa 2 (d. Kolejowa 2)		Dokumentacja ewidencyjna	-
321.	Sątopy	Obora murowana	Dworcowa 2 (d. Kolejowa 2)		Dokumentacja ewidencyjna	-
322.	Sątopy	Dom drewniany	Dworcowa 2 (d. Kolejowa)		Wykaz	269
323.	Sątopy	Dom murowany	Dworcowa 2A		Wykaz	270
324.	Sątopy	Dom murowany	Dworcowa 3		Wykaz	271
325.	Sątopy	Dom murowany	Dworcowa 4		Wykaz	272
326.	Sątopy	Dom murowany	Dworcowa 5		Wykaz	273
327.	Sątopy	Dom murowany	Dworcowa 11		Wykaz	274

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Informacja o wpisie do rejestru	Źródło informacji o wartościach zabytkowych	Nr w wykazie WWKZ
328.	Sątopy	Dom ryglowo-drewniany	Dworcowa 13		Wykaz	275
329.	Sątopy	Dom murowany	Kościelna 1		Wykaz	281
330.	Sątopy	Dom drewniany	Kościelna 2		Wykaz	282
331.	Sątopy	Dom drewniany	Kościelna 4		Wykaz	277a
332.	Sątopy	Stodoła drewniana	Kościelna 4		Wykaz	277b
333.	Sątopy	Dom drewniany	Kościelna 5		Wykaz	283
334.	Sątopy	Dom drewniany	Kościelna 8		Wykaz	278a
335.	Sątopy	Dom drewniany	Kościelna 9		Wykaz	284
336.	Sątopy	Dom murowany	Kościelna 11		Wykaz	285
337.	Sątopy	Dom drewniany	Kościelna 12		Wykaz	286
338.	Sątopy	Dom murowany	Kościelna 16		Wykaz	287
339.	Sątopy	Dom murowany	Kościelna 20		Wykaz	288
340.	Sątopy	Dom murowano-drewniany	Kościelna 22		Wykaz	289
341.	Sątopy	Dom murowany	Kościelna 24		Wykaz	279a
342.	Sątopy	Świniarnia murowana	Kościelna 24		Wykaz	279b
343.	Sątopy	Piec chlebowy	Kościelna 24		Wykaz	279d
344.	Sątopy	Dom murowany	Kościelna 28		Wykaz	280a
345.	Sątopy	Chata letnia	Kościelna 28		Dokumentacja ewidencyjna	280b
346.	Sątopy	Stodoła drewniana	Kościelna 28		Wykaz	280c
347.	Sątopy	Wozownia drewniana	Kościelna 28		Wykaz	280d
348.	Sątopy	Obora murowana	Kościelna 28		Dokumentacja ewidencyjna	-
349.	Sątopy	Dom murowany	Kościelna 30		Wykaz	290

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Informacja o wpisie do rejestru	Źródło informacji o wartościach zabytkowych	Nr w wykazie WWKZ
350.	Sątopy	Dom drewniano-murowany	Kościelna 32		Wykaz	291
351.	Sątopy	Dom murowano-drewniany	Leśna 2		Wykaz	294
352.	Sątopy	Dom drewniano-gliniany	Leśna 8		Wykaz	295
353.	Sątopy	Budynek mieszkalny	Nowotomyska 1		Dokumentacja ewidencyjna	298a
354.	Sątopy	Obora murowana	Nowotomyska 1		Dokumentacja ewidencyjna	298b
355.	Sątopy	Stodoła drewniana	Nowotomyska 1		Dokumentacja ewidencyjna	298d
356.	Sątopy	Obora drewniano-murowana	Nowotomyska 1		Dokumentacja ewidencyjna	298c
357.	Sątopy	Dom murowany	Nowotomyska 3		Wykaz	299
358.	Sątopy	Dom drewniany	Nowotomyska 6		Wykaz	-
359.	Sątopy	Dom drewniany	Nowotomyska 8		Wykaz	300
360.	Sątopy	Dom drewniano-gliniany	Ogrodowa 1A (d. 1)		Wykaz	301
361.	Sątopy	Dom drewniano-murowany	Ogrodowa 3 (d. 5)		Wykaz	302
362.	Sątopy	Dom murowany	Ogrodowa 5 (d. 7)		Wykaz	303
363.	Sątopy	Dom drewniany	Ogrodowa 9		Wykaz	304
364.	Sątopy	Dom drewniany	Ogrodowa 13		Wykaz	305
365.	Sątopy	Dom murowany	Szkolna 1		Wykaz	307
366.	Sątopy	Budynek mieszkalny	Szkolna 2		Dokumentacja ewidencyjna	308
367.	Sątopy	Szkoła	Szkolna 3		Wykaz	265
368.	Sątopy	Dom murowany	Szkolna 4		Wykaz	310
369.	Sątopy	Dom drewniany	Szkolna 5 (d. 3)		Wykaz	309

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Informacja o wpisie do rejestru	Źródło informacji o wartościach zabytkowych	Nr w wykazie WWKZ
370.	Sątopy	Budynek mieszkalny	Szkolna 6		Dokumentacja ewidencyjna	311
371.	Sątopy	Dom murowany	Szkolna 7 (d. Kościelna 48)		Wykaz	292
372.	Sątopy	Dom murowany	Szkolna 9		Wykaz	-
373.	Sątopy	Budynek mieszkalny	Szkolna 11 (d. 22)		Dokumentacja ewidencyjna	314
374.	Sątopy	Budynek mieszkalny	Szkolna 13 (d. 23)		Dokumentacja ewidencyjna	315
375.	Sątopy	Dom murowany, d. Przedszkole	Szkolna 14		Wykaz	266
376.	Sątopy	Dom murowany	Szkolna 15 (d. 25)		Wykaz	316
377.	Sątopy	Dom murowany	Szkolna 17		Dokumentacja ewidencyjna	
378.	Sątopy	Dom murowany	Szkolna 18		Wykaz	312
379.	Sątopy	Dom murowany	Szkolna 20		Wykaz	313
380.	Sątopy	Dom murowany	Szkolna 21 (d. 31)		Wykaz	319
381.	Sątopy	Budynek mieszkalny	Szkolna 26		Dokumentacja ewidencyjna	317
382.	Sątopy	Dom murowany	Szkolna 27/29		Wykaz	318
383.	Sątopy	Dom murowany	Szkolna 33		Wykaz	320
384.	Sątopy	Dom murowany	Szkolna 35		Wykaz	-
385.	Sątopy	Dom murowany	Szkolna 39 (d. Sątopy 63 lub Kościelna 63)		Dokumentacja ewidencyjna	295
386.	Sątopy	Dom murowany	Szkolna 41		Dokumentacja ewidencyjna	321
387.	Sątopy	Dom drewniany	Szkolna 45		Wykaz	-
388.	Sątopy	Cmentarz rzymsko-katolicki, d. Cmentarz ewangelicki	Sątopy		Wykaz	-

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Informacja o wpisie do rejestru	Źródło informacji o wartościach zabytkowych	Nr w wykazie WWKZ
389.	Sękowo	Dom drewniany	Sękowo 31 (d. 6)		Wykaz	329
390.	Sękowo	Dom drewniany	Sękowo 38 (d. 16)		Wykaz	325a
391.	Sękowo	Stodoła drewniana	Sękowo 38 (d. 16)		Wykaz	325b
392.	Sękowo	Dom murowany	Sękowo 39 (d. 15)		Wykaz	324a
393.	Sękowo	Chlew murowany	Sękowo 39 (d. 15)		Wykaz	324b
394.	Sękowo	Dom murowany	Sękowo 40 (d. 14)		Wykaz	323a
395.	Sękowo	Stodoła murowana	Sękowo 40 (d. 14)		Wykaz	323b
396.	Sękowo	Dom drewniany	Sękowo 45 (d. 11)		Wykaz	322a
397.	Sękowo	Obora ryglowa	Sękowo 45 (d. 11)		Wykaz	322b
398.	Sękowo	Chlew murowany	Sękowo 45 (d. 11)		Wykaz	322c
399.	Sękowo	Stodoła ryglowa	Sękowo 45 (d. 11)		Wykaz	322d
400.	Sękowo	Dom drewniany	Sękowo 28/29 (d. 4/5)		Wykaz	327 328
401.	Sękowo	Dom drewniany	Sękowo 48 (d. 9)		Wykaz	330
402.	Sękowo	Dom drewniano-gliniany	Sękowo 50 (d. 73)		Wykaz	326a
403.	Sękowo	Dom drewniany	Sękowo 53 (d. 72)		Wykaz	331
404.	Sękowo	Dom drewniany	Sękowo 63		Wykaz	-
405.	Sękowo	Cmentarz ewangelicki	Sękowo		Wykaz	-
406.	Stary Tomyśl	Pałac murowany	Kwiatowa		Wykaz	334a
407.	Stary Tomyśl	Dwór murowany	Stary Tomyśl	Nr rej. 1079/A 18.04.1970 r.	Wykaz	334b
408.	Stary Tomyśl	Rządcówka	Dębowa 7		Wykaz	334c

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Informacja o wpisie do rejestru	Źródło informacji o wartościach zabytkowych	Nr w wykazie WWKZ
409.	Stary Tomyśl	Dom stelmacha	Stary Tomyśl		Wykaz	334f
410.	Stary Tomyśl	Obora murowana	Stary Tomyśl		Wykaz	334g
411.	Stary Tomyśl	Gołębnik murowany	Stary Tomyśl		Wykaz	334h
412.	Stary Tomyśl	Kuźnia i stelmacharnia	Stary Tomyśl		Wykaz	334j
413.	Stary Tomyśl	Budynek gospodarczy	Stary Tomyśl		Wykaz	334k
414.	Stary Tomyśl	Park krajobrazowy	Stary Tomyśl	Nr rej. 2011/A 08.08.1985 r.	Wykaz	334l
415.	Stary Tomyśl	Stodoła murowana	Dębowa		Dokumentacja ewidencyjna	334i
416.	Stary Tomyśl	Dwojak	Dębowa 1		Wykaz	334d
417.	Stary Tomyśl	Dwojak	Dębowa 3		Dokumentacja ewidencyjna	334d
418.	Stary Tomyśl	Dwojak	Dębowa 5		Wykaz	334d
419.	Stary Tomyśl	Dwojak	Dębowa 6		Wykaz	334d
420.	Stary Tomyśl	Dwojak	Powstańców Wlkp. 17		Dokumentacja ewidencyjna	334d
421.	Stary Tomyśl	Dwojak	Wiatrakowa 1		Dokumentacja ewidencyjna	334d
422.	Stary Tomyśl	Czworak	Powstańców Wlkp. 11		Wykaz	334e
423.	Stary Tomyśl	Czworak	Wiatrakowa 2		Dokumentacja ewidencyjna	334e
424.	Stary Tomyśl	Dom murowany, d. Szkoła	Dzikowskiego 5		Wykaz	332
425.	Stary Tomyśl	Dom murowany	Kwiatowa 9		Wykaz	335
426.	Stary Tomyśl	Dom murowany	Powstańców Wlkp. 14		Wykaz	336
427.	Stary Tomyśl	Przedszkole, d. Szkoła	Powstańców Wlkp. 25 (d. 36)		Dokumentacja ewidencyjna	333
428.	Stary Tomyśl	Dom murowany	Powstańców Wlkp. 27 (d. 37)		Wykaz	337
429.	Stary Tomyśl	Dom drewniany	Powstańców Wlkp. 29 (d. 38)		Wykaz	338
430.	Stary Tomyśl	Dom murowany	Wiatrakowa 5		Wykaz	339

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Informacja o wpisie do rejestru	Źródło informacji o wartościach zabytkowych	Nr w wykazie WWKZ
431.	Stary Tomyśl	Dom murowany	Wiatrakowa 9		Wykaz	340
432.	Szarki	Dom murowano-drewniany	Szarki 29	Nr rej. 1895/A 17.02.1982 r.	Wykaz	341
433.	Szarki	Cmentarz ewangelicki I	Szarki		Wykaz	-
434.	Szarki	Cmentarz ewangelicki II	Szarki		Wykaz	-
435.	Wytomyśl	Kościół Parafialny p. w. św. Michała	Kościelna	Nr rej. 1080/A 18.04.1970 r.	Wykaz	342a
436.	Wytomyśl	Dzwonnica murowano-drewniana	Kościelna	Nr rej. 1080/A 18.04.1970 r.	Wykaz	342b
437.	Wytomyśl	Plebania	Szkolna 27		Wykaz	342c
438.	Wytomyśl	Stodoła I ryglowo-murowana	Szkolna 27		Wykaz	342d
439.	Wytomyśl	Stodoła II ryglowo-murowana	Szkolna 27		Wykaz	342e
440.	Wytomyśl	Dwór murowany	Parkowa 4A		Wykaz	344a
441.	Wytomyśl	Stajnia i wozownia murowane	Parkowa 4A		Wykaz	344c
442.	Wytomyśl	Spichlerz drewniany	Parkowa 6		Wykaz	344d
443.	Wytomyśl	Czworak	Parkowa 2		Wykaz	344b
444.	Wytomyśl	Czworak	Szkolna 2 (d. 40-lecia PRL 2)		Dokumentacja ewidencyjna	344b 351
445.	Wytomyśl	Czworak	Szkolna 3		Dokumentacja ewidencyjna	344b
446.	Wytomyśl	Czworak	Wąsowska 4		Wykaz	344b
447.	Wytomyśl	Park krajobrazowy	Parkowa	Nr rej. 1954/A 12.09.1984 r.	Wykaz	344e
448.	Wytomyśl	Dom ryglowy	Kościelna 9 (d. 8)		Wykaz	346
449.	Wytomyśl	Dom murowany	Kościelna 15		Wykaz	347
450.	Wytomyśl	Dom murowany	Kościelna 31		Wykaz	348

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Informacja o wpisie do rejestru	Źródło informacji o wartościach zabytkowych	Nr w wykazie WWKZ
451.	Wytomyśl	Dom murowany	Kościelna 33		Wykaz	349
452.	Wytomyśl	Dom, d. gospoda i sklep	Szkolna 4 (d. 40-lecia PRL 4)		Wykaz	352
453.	Wytomyśl	Dom murowany	Szkolna 9 (d. 40-lecia PRL 11)		Wykaz	353
454.	Wytomyśl	Dom murowany	Szkolna 16		Wykaz	354
455.	Wytomyśl	Szkoła	Szkolna 18		Wykaz	343
456.	Wytomyśl	Dom murowany	Szkolna 24		Wykaz	-
457.	Wytomyśl	Budynek mieszkalny	Szkolna 24A (d. 26)		Dokumentacja ewidencyjna	355
458.	Wytomyśl	Budynek mieszkalny	Szkolna 26 (d. 27)		Dokumentacja ewidencyjna	356
459.	Wytomyśl	Budynek mieszkalny	Szkolna 28		Dokumentacja ewidencyjna	-
460.	Wytomyśl	Budynek mieszkalny	Szkolna 30 (d. Wytomyśl 54)		Dokumentacja ewidencyjna	350
461.	Wytomyśl	Dom murowany	Szkolna 32		Wykaz	357
462.	Wytomyśl	Dom murowany	Szkolna 40		Wykaz	358
463.	Wytomyśl	Stodoła murowano-drewniana	Szkolna 44		Wykaz	-
464.	Wytomyśl	Cmentarz rzymsko-katolicki	Wytomyśl		Wykaz	-
465.	Wytomyśl	Cmentarz rzymsko-katolicki	Wytomyśl		Wykaz	-
466.	Wytomyśl	Cmentarz ewangelicki	Wytomyśl		Wykaz	-
467.	Chojniki	Cmentarz ewangelicki	Chojniki		Wykaz	-
468.	Grubsko	Cmentarz ewangelicki	Grubsko		Wykaz	-
469.	Glinno	Cmentarz ewangelicki	Glinno		Wykaz	-
470.	Kozie Laski	Cmentarz ewangelicki	Kozie Laski		Wykaz	-

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Informacja o wpisie do rejestru	Źródło informacji o wartościach zabytkowych	Nr w wykazie WWKZ
471.	Kozie Laski II	Cmentarz ewangelicki	Kozie Laski II		Wykaz	-
472.	Przyłęk	Cmentarz ewangelicki	Przyłęk		Wykaz	-
473.	Róża Nowa	Cmentarz ewangelicki	Róża Nowa		Wykaz	-

- *) Wykaz obiektów zabytkowych przekazany gminie Nowy Tomyśl przez poprzednich Wykonawców GEZ
 **) Dokumentacja ewidencyjna udostępniona przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu

ZAŁĄCZNIK NR 2. Wykaz stanowisk archeologicznych ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków przyjętej Zarządzeniem nr 74/20019 Burmistrza Nowego Tomyśla z dnia 2 kwietnia 2019 roku.

Uwaga: kolorem niebieskim oznaczono archiwalne stanowiska archeologiczne

Lp.	Miejscowość	Obszar AZP	Nr stanowiska na obszarze (nr stanowiska w miejscowości)	Funkcja	Chronologia	Kultura
1.	Wytomyśl	52-20	95 (17)	punkt osadniczy ślad osadnictwa	PŚR ?	
2.	Wytomyśl	52-20	96 (18)	ślad osadnictwa osada punkt osadniczy	EK PŚR NOW	
3.	Wytomyśl	52-20	97 (19)	ślad osadnictwa osada	WŚR PŚR	

Lp.	Miejscowość	Obszar AZP	Nr stanowiska na obszarze (nr stanowiska w miejscowości)	Funkcja	Chronologia	Kultura
4.	Wytomyśl	52-20	98 (20)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	EK WŚR	
5.	Wytomyśl	52-20	99 (21)	punkt osadniczy punkt osadniczy	EK NOW	
6.	Wytomyśl	52-20	100 (22)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	EK NOW ?	
7.	Wytomyśl	52-20	101 (3)	cmentarzysko		pomorska
8.	Wytomyśl	52-20	102 (24)	śląd osadnictwa punkt osadniczy	WŚR PŚR	
9.	Wytomyśl	52-20	103 (23)	śląd osadnictwa		KPL
10.	Wytomyśl	52-20	104 (26)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa osada śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	EK N/EB ? WŚR ? PŚR NOW	łużycka
11.	Wytomyśl	52-20	105 (25)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	EK N/WEB NOW	
12.	Wytomyśl	52-20	106 (27)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	EK WŚR-późne fazy NOW	
13.	Wytomyśl	52-20	107 (28)	śląd osadnictwa punkt osadniczy śląd osadnictwa	OWR WŚR DE NOW	
14.	Przyłęk	53-19	1 (4)	obozowisko	M	
15.	Przyłęk	53-19	2 (5)	obozowisko	M	
16.	Przyłęk	53-19	3 (6)	śląd osadnictwa	schyłek N/WEB	
17.	Przyłęk	53-19	4 (7)	punkt osadniczy punkt osadniczy	EB	puch. lejkowatych łużycka
18.	Przyłęk	53-19	5 (8)	śląd osadnictwa		łużycka
19.	Przyłęk	53-19	6 (9)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	NOW	łużycka
20.	Przyłęk	53-19	7 (10)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	NOW	łużycka
21.	Glinno	53-20	1 (27)	osada	NOW	
22.	Glinno	53-20	2 (28)	osada	NOW	
23.	Glinno	53-20	3 (29)	śląd osadnictwa punkt osadniczy	NOW	puch. lejkowatych

Lp.	Miejscowość	Obszar AZP	Nr stanowiska na obszarze (nr stanowiska w miejscowości)	Funkcja	Chronologia	Kultura
24.	Glinno	53-20	4 (30)	osada	NOW	
25.	Glinno	53-20	5 (31)	osada	NOW	
26.	Glinno	53-20	6 (32)	osada	NOW	
27.	Glinno	53-20	7 (33)	osada	NOW	
28.	Glinno	53-20	8 (34)	osada	NOW	
29.	Przyłęk	53-20	9 (11)	osada	NOW	
30.	Przyłęk	53-20	10 (12)	ślad osadnictwa		łużycka/pomorska
31.	Przyłęk	53-20	11 (13)	ślad osadnictwa	EK	
32.	Przyłęk	53-20	12 (14)	?	?	?
33.	Przyłęk	53-20	13 (15)	ślad osadnictwa		łużycka/pomorska
34.	Stary Tomyśl	53-20	14 (1)	ślad osadnictwa	?	?
35.	Stary Tomyśl	53-20	15 (8)	osada osada ?	WŚR-faza E ? (pradzieje)	przeworska/wielbarska ?
36.	Stary Tomyśl	53-20	16 (9)	ślad osadnictwa osada osada ślad osadnictwa	WŚR-faza E PŚR	puch. lejkowatych przeworska/wielbarska
37.	Stary Tomyśl	53-20	17 (10)	ślad osadnictwa ślad osadnictwa ?	PŚR/NOW ?	przeworska/wielbarska ?
38.	Stary Tomyśl	53-20	18 (11)	ślad osadnictwa ślad osadnictwa ?	WŚR-wczesne fazy ?	przeworska/wielbarska ?
39.	Stary Tomyśl	53-20	19 (12)	punkt osadniczy ślad osadnictwa	WŚR-późne fazy	przeworska/wielbarska
40.	Stary Tomyśl	53-20	20 (13)	punkt osadniczy punkt osadniczy ?	NOW ?	przeworska/wielbarska ?
41.	Stary Tomyśl	53-20	21 (14)	ślad osadnictwa ślad osadnictwa punkt osadniczy	WŚR ? NOW	przeworska/wielbarska
42.	Stary Tomyśl	53-20	22 (15)	punkt osadniczy ślad osadnictwa punkt osadniczy osada ?	WŚR-faza E NOW ?	łużycka/pomorska przeworska/wielbarska ?
43.	Stary Tomyśl	53-20	23 (16)	ślad osadnictwa ślad osadnictwa	WŚR-późne fazy NOW	

Lp.	Miejscowość	Obszar AZP	Nr stanowiska na obszarze (nr stanowiska w miejscowości)	Funkcja	Chronologia	Kultura
				?	?	?
44.	Stary Tomyśl	53-20	24 (17)	osada punkt osadniczy ?	WŚR-faza E-F NOW ? (pradzieje)	?
45.	Stary Tomyśl	53-20	25 (18)	punkt osadniczy osada punkt osadniczy	WŚR-faza E-F PŚR/NOW	łużycka/pomorska
46.	Stary Tomyśl	53-20	26 (19)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa osada osada punkt osadniczy ?	WŚR-faza E-F NOW ?	amfor kulistych łużycka przeworska/wielbarska ?
47.	Stary Tomyśl	53-20	27 (20)	osada punkt osadniczy osada śląd osadnictwa punkt osadniczy ?	WŚR-faza E-F schyłek N PŚR ?	łużycka przeworska/wielbarska ?
48.	Stary Tomyśl	53-20	28 (21)	osada ?	PŚR/NOW ?	?
49.	Stary Tomyśl	53-20	29 (22)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa ?	WŚR-faza E-F PŚR/NOW ?	?
50.	Stary Tomyśl	53-20	30 (23)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa osada osada ?	WŚR-faza E-F PŚR/NOW ?	amfor kulistych przeworska/wielbarska ?
51.	Stary Tomyśl	53-20	31 (24)	śląd osadnictwa punkt osadniczy punkt osadniczy ?	WŚR-faza E NOW ?	przeworska/wielbarska ?
52.	Stary Tomyśl	53-20	32 (25)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa ?	EK WŚR PŚR/NOW ?	?
53.	Stary Tomyśl	53-20	33 (26)	osada punkt osadniczy punkt osadniczy	WŚR-faza E-F PŚR NOW	

Lp.	Miejscowość	Obszar AZP	Nr stanowiska na obszarze (nr stanowiska w miejscowości)	Funkcja	Chronologia	Kultura
				?	?	?
54.	Stary Tomyśl	53-20	34 (27)	osada	PŚR/NOW	
55.	Stary Tomyśl	53-20	35 (28)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa ?	WŚR PŚR ?	?
56.	Stary Tomyśl	53-20	36 (29)	śląd osadnictwa osada osada ?	WŚR-faza E-F NOW ?	łużycka/pomorska ?
57.	Stary Tomyśl	53-20	37 (30)	punkt osadniczy śląd osadnictwa ?	NOW ?	łużycka/pomorska ?
58.	Stary Tomyśl	53-20	38 (31)	śląd osadnictwa punkt osadniczy śląd osadnictwa	WŚR-faza E-F PŚR	łużycka/pomorska
59.	Stary Tomyśl	53-20	39 (32)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	WŚR	łużycka/pomorska
60.	Stary Tomyśl	53-20	40 (33)	śląd osadnictwa punkt osadniczy śląd osadnictwa punkt osadniczy	WŚR-faza E-F NOW	puch. lejkowatych łużycka/pomorska
61.	Stary Tomyśl	53-20	41 (34)	śląd osadnictwa punkt osadniczy	NOW	łużycka/pomorska
62.	Stary Tomyśl	53-20	42 (35)	śląd osadnictwa punkt osadniczy punkt osadniczy cmentarzysko punkt osadniczy	schyłek N/WEB ? (pradzieje) PŚR/NOW	puch. lejkowatych łużycka/pomorska ?
63.	Stary Tomyśl	53-20	43 (36)	śląd osadnictwa osada	PŚR/NOW	łużycka ?
64.	Stary Tomyśl	53-20	44 (37)	śląd osadnictwa osada śląd osadnictwa punkt osadniczy śląd osadnictwa	WŚR-faza F NOW	puch. lejkowatych łużycka/pomorska przeworska/wielbarska
65.	Stary Tomyśl	53-20	45 (38)	punkt osadniczy osada	schyłek N/WEB	łużycka/pomorska
66.	Stary Tomyśl	53-20	46 (39)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	? (pradzieje) PŚR/NOW	?
67.	Stary Tomyśl	53-20	47 (40)	śląd osadnictwa	WŚR	

Lp.	Miejscowość	Obszar AZP	Nr stanowiska na obszarze (nr stanowiska w miejscowości)	Funkcja	Chronologia	Kultura
				?	? (pradzieje)	?
68.	Stary Tomyśl	53-20	48 (41)	ślad osadnictwa	WŚR	
69.	Stary Tomyśl	53-20	49 (42)	ślad osadnictwa		łużycka/pomorska
70.	Stary Tomyśl	53-20	50 (43)	punkt osadniczy ślad osadnictwa	PŚR ?	?
71.	Stary Tomyśl	53-20	51 (44)	ślad osadnictwa ślad osadnictwa	PŚR/NOW	amfor kulistych
72.	Stary Tomyśl	53-20	52 (45)	osada osada ?	WŚR-faza D-E NOW ?	?
73.	Stary Tomyśl	53-20	53 (46)	ślad osadnictwa punkt osadniczy	WŚR PŚR/NOW	
74.	Stary Tomyśl	53-20	54 (47)	ślad osadnictwa punkt osadniczy osada punkt osadniczy punkt osadniczy	WŚR-faza E-F PŚR NOW	łużycka/pomorska przeworska/wielbarska
75.	Stary Tomyśl	53-20	55 (48)	ślad osadnictwa		łużycka/pomorska
76.	Stary Tomyśl	53-20	56 (49)	ślad osadnictwa punkt osadniczy ślad osadnictwa	NOW ?	łużycka/pomorska ?
77.	Stary Tomyśl	53-20	57 (50)	ślad osadnictwa punkt osadniczy	WŚR-późne fazy PŚR/NOW	
78.	Stary Tomyśl	53-20	58 (51)	ślad osadnictwa osada ślad osadnictwa	WEB PŚR	puch. lejkowatych
79.	Stary Tomyśl	53-20	59 (52)	ślad osadnictwa punkt osadniczy ślad osadnictwa ?	PŚR/NOW ?	puch. lejkowatych łużycka/pomorska ?
80.	Stary Tomyśl	53-20	60 (53)	ślad osadnictwa	WŚR	
81.	Stary Tomyśl	53-20	61 (54)	ślad osadnictwa ślad osadnictwa ślad osadnictwa ?	WŚR NOW ?	łużycka/pomorska ?
82.	Stary Tomyśl	53-20	62 (55)	osada ślad osadnictwa ?	WŚR-późne fazy ?	łużycka/pomorska ?
83.	Stary Tomyśl	53-20	63 (56)	osada ślad osadnictwa	NOW	łużycka/pomorska

Lp.	Miejscowość	Obszar AZP	Nr stanowiska na obszarze (nr stanowiska w miejscowości)	Funkcja	Chronologia	Kultura
				?	?	?
84.	Stary Tomyśl	53-20	64 (57)	osada śląd osadnictwa	NOW	łużycka/pomorska
85.	Stary Tomyśl	53-20	65 (58)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa ?	WŚR-późne fazy NOW ?	?
86.	Stary Tomyśl	53-20	66 (59)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa punkt osadniczy punkt osadniczy ?	schyłek N/WEB ?	puch. lejkowatych pomorska wielbarska ? ?
87.	Stary Tomyśl	53-20	67 (60)	osada śląd osadnictwa	NOW	łużycka/pomorska
88.	Stary Tomyśl	53-20	68 (61)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	?(pradzieje) PŚR NOW	?
89.	Stary Tomyśl	53-20	69 (62)	śląd osadnictwa osada ?	NOW ?	łużycka ? ?
90.	Stary Tomyśl	53-20	70 (63)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa		łużycka/pomorska przeworska/wielbarska
91.	Stary Tomyśl	53-20	71 (64)	śląd osadnictwa		przeworska/wielbarska
92.	Stary Tomyśl	53-20	72 (65)	?	?(pradzieje)	?
93.	Stary Tomyśl	53-20	73 (66)	śląd osadnictwa		łużycka/pomorska
94.	Stary Tomyśl	53-20	74 (67)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa		łużycka/pomorska przeworska/wielbarska
95.	Kozie Laski	53-20	75 (5)	cmentarzysko ?	?	?
96.	Kozie Laski	53-20	76 (6)	punkt osadniczy	WEB	
97.	Kozie Laski	53-20	77 (7)	punkt osadniczy		łużycka/pomorska
98.	Kozie Laski	53-20	78 (8)	punkt osadniczy		łużycka/pomorska
99.	Kozie Laski	53-20	79 (9)	śląd osadnictwa		łużycka/pomorska
100.	Kozie Laski	53-20	80 (10)	śląd osadnictwa ?	?	łużycka/pomorska ?
101.	Kozie Laski	53-20	81 (11)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa ?	schyłek N/WEB NOW ?	?
102.	Kozie Laski	53-20	82 (12)	śląd osadnictwa ?	NOW ?	?
103.	Kozie Laski	53-20	83 (13)	?	?(pradzieje)	?
104.	Kozie Laski	53-20	84 (14)	śląd osadnictwa	WEB	

Lp.	Miejscowość	Obszar AZP	Nr stanowiska na obszarze (nr stanowiska w miejscowości)	Funkcja	Chronologia	Kultura
				ślad osadnictwa		łużycka/pomorska
105.	Kozie Laski	53-20	85 (15)	osada ?	WEB ?	?
106.	Kozie Laski	53-20	86 (16)	osada ślad osadnictwa ślad osadnictwa	WEB NOW	łużycka/pomorska
107.	Kozie Laski	53-20	87 (17)	osada	L	pomorska
108.	Kozie Laski	53-20	88 (18)	punkt osadniczy		łużycka/pomorska
109.	Kozie Laski	53-20	89 (19)	ślad osadnictwa		łużycka/pomorska
110.	Kozie Laski	53-20	90 (20)	punkt osadniczy	WEB	
111.	Kozie Laski	53-20	91 (21)	punkt osadniczy osada ślad osadnictwa ?	schyłkowy N NOW ?	łużycka ?
112.	Kozie Laski	53-20	92 (22)	ślad osadnictwa ślad osadnictwa ?	schyłek N/WEB ?	amfor kulistych ?
113.	Kozie Laski	53-20	93 (23)	ślad osadnictwa	WEB ?	
114.	Kozie Laski	53-20	94 (24)	ślad osadnictwa ?	EK ? (pradzieje)	?
115.	Kozie Laski	53-20	95 (25)	punkt osadniczy		łużycka/pomorska
116.	Kozie Laski	53-20	96 (26)	ślad osadnictwa ślad osadnictwa		łużycka/pomorska przeworska/wielbarska
117.	Kozie Laski	53-20	97 (27)	ślad osadnictwa ślad osadnictwa ?	schyłek N/WEB ?	łużycka/pomorska ?
118.	Kozie Laski	53-20	98 (28)	osada	NOW	
119.	Kozie Laski	53-20	99 (29)	ślad osadnictwa		łużycka/pomorska
120.	Kozie Laski	53-20	100 (30)	ślad osadnictwa ślad osadnictwa	WŚR	łużycka/pomorska
121.	Kozie Laski	53-20	101 (31)	ślad osadnictwa ślad osadnictwa punkt osadniczy punkt osadniczy	WŚR PŚR NOW	łużycka/pomorska
122.	Kozie Laski	53-20	102 (32)	ślad osadnictwa punkt osadniczy	WŚR NOW	
123.	Wytomyśl	53-20	103 (1)	osada	M	
124.	Wytomyśl	53-20	104 (2)	punkt osadniczy ślad osadnictwa ślad osadnictwa	EK WEB	łużycka/pomorska

Lp.	Miejscowość	Obszar AZP	Nr stanowiska na obszarze (nr stanowiska w miejscowości)	Funkcja	Chronologia	Kultura
				punkt osadniczy osada osada ?	WŚR-faza C-E NOW ?	przeworska/wielbarska ?
125.	Wytomyśl	53-20	105 (4)	śląd osadnictwa	?	?
126.	Wytomyśl	53-20	106 (5)	śląd osadnictwa	?	?
127.	Wytomyśl	53-20	107 (6)	śląd osadnictwa	WŚR	
128.	Wytomyśl	53-20	108 (29)	śląd osadnictwa ?	PŚR/NOW ? (pradzieje)	?
129.	Wytomyśl	53-20	109 (30)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa ?	EK PŚR/NOW ?	?
130.	Wytomyśl	53-20	110 (32)	śląd osadnictwa	EK	
131.	Wytomyśl	53-20	111 (33)	punkt osadniczy śląd osadnictwa punkt osadniczy ?	PŚR NOW ?	łużycka/pomorska ?
132.	Wytomyśl	53-20	112 (34)	osada śląd osadnictwa ?	NOW ?	łużycka/pomorska ?
133.	Wytomyśl	53-20	113 (35)	śląd osadnictwa punkt osadniczy ?	WŚR ? NOW ?	?
134.	Wytomyśl	53-20	114 (36)	osada śląd osadnictwa	NOW	łużycka
135.	Wytomyśl	53-20	115 (37)	śląd osadnictwa		łużycka/pomorska
136.	Wytomyśl	53-20	116 (38)	śląd osadnictwa		łużycka/pomorska
137.	Wytomyśl	53-20	117 (39)	śląd osadnictwa		łużycka/pomorska
138.	Wytomyśl	53-20	118 (40)	śląd osadnictwa		łużycka/pomorska
139.	Wytomyśl	53-20	119 (41)	osada punkt osadniczy ?	NOW ?	łużycka/pomorska ?
140.	Wytomyśl	53-20	120 (42)	punkt osadniczy punkt osadniczy punkt osadniczy ?	NOW ?	łużycka/pomorska przeworska/wielbarska ?
141.	Wytomyśl	53-20	121 (43)	punkt osadniczy osada śląd osadnictwa osada	schyłek N/WEB WŚR ? NOW	łużycka/pomorska

Lp.	Miejscowość	Obszar AZP	Nr stanowiska na obszarze (nr stanowiska w miejscowości)	Funkcja	Chronologia	Kultura
				?	?	?
142.	Wytomyśl	53-20	122 (44)	osada punkt osadniczy punkt osadniczy ?	WŚR NOW ?	łużycka/pomorska ?
143.	Wytomyśl	53-20	123 (45)	osada śląd osadnictwa ?	?	przeworska/wielbarska łużycka ? ?
144.	Wytomyśl	53-20	124 (46)	punkt osadniczy osada	NOW	przeworska/wielbarska
145.	Wytomyśl	53-20	125 (48)	punkt osadniczy ?	NOW ? (pradzieje)	?
146.	Wytomyśl	53-20	126 (49)	osada	NOW	
147.	Wytomyśl	53-20	127 (50)	śląd osadnictwa		łużycka ?
148.	Wytomyśl	53-20	128 (51)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa		łużycka przeworska/wielbarska
149.	Wytomyśl	53-20	129 (52)	osada	NOW	
150.	Wytomyśl	53-20	130 (53)	śląd osadnictwa ?	WŚR ?	?
151.	Wytomyśl	53-20	131 (54)	punkt osadniczy punkt osadniczy	WŚR-faza E-F NOW	
152.	Wytomyśl	53-20	132 (55)	osada	NOW (XVIII-XIXw.)	
153.	Wytomyśl	53-20	133 (56)	śląd osadnictwa osada	NOW	łużycka/pomorska
154.	Wytomyśl	53-20	134 (57)	śląd osadnictwa osada	PŚR NOW	
155.	Wytomyśl	53-20	135 (58)	śląd osadnictwa punkt osadniczy	WŚR-faza E NOW	
156.	Wytomyśl	53-20	136 (59)	śląd osadnictwa punkt osadniczy	NOW	puch. lejkowatych
157.	Wytomyśl	53-20	137 (47)	punkt osadniczy osada	NOW	przeworska/wielbarska
158.	Wytomyśl	53-20	138 (60)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa osada ?	WŚR ? NOW ?	łużycka/pomorska ?
159.	Wytomyśl	53-20	139 (62)	śląd osadnictwa punkt osadniczy	WŚR-faza E NOW	
160.	Wytomyśl	53-20	140 (63)	osada	NOW	
161.	Wytomyśl	53-20	141 (64)	osada	NOW	

Lp.	Miejscowość	Obszar AZP	Nr stanowiska na obszarze (nr stanowiska w miejscowości)	Funkcja	Chronologia	Kultura
162.	Wytomyśl	53-20	142 (65)	osada ?	NOW ? (pradzieje)	?
163.	Wytomyśl	53-20	143 (66)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa osada	WŚR ? NOW	łużycka ?
164.	Wytomyśl	53-20	144 (67)	osada	NOW	
165.	Wytomyśl	53-20	145 (68)	śląd osadnictwa punkt osadniczy	PŚR NOW	
166.	Wytomyśl	53-20	146 (69)	osada ?	NOW ? (pradzieje)	?
167.	Wytomyśl	53-20	147 (70)	śląd osadnictwa		przeworska/wielbarska
168.	Wytomyśl	53-20	148 (71)	osada ?	NOW ? (pradzieje)	?
169.	Wytomyśl	53-20	149 (72)	śląd osadnictwa punkt osadniczy	NOW	łużycka/pomorska
170.	Wytomyśl	53-20	150 (31)	punkt osadniczy śląd osadnictwa śląd osadnictwa punkt osadniczy	schyłek N/WEB WŚR-późne fazy NOW	łużycka/pomorska
171.	Wytomyśl	53-20	151 (61)	osada	NOW	
172.	Wytomyśl	53-21	1 (7)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa punkt osadniczy	N NOW	przeworska
173.	Wytomyśl	53-21	2 (8)	cmentarzysko śląd osadnictwa śląd osadnictwa	 NOW	przeworska łużycka
174.	Wytomyśl	53-21	3 (9)	punkt osadniczy osada	PŚR NOW	
175.	Wytomyśl	53-21	4 (10)	punkt osadniczy punkt osadniczy		łużycka przeworska
176.	Wytomyśl	53-21	5 (11)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	N/WEB WŚR ? PŚR	łużycka przeworska
177.	Wytomyśl	53-21	6 (12)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa punkt osadniczy śląd osadnictwa	N/WEB WŚR-faza D-E PŚR	łużycka przeworska ?

Lp.	Miejscowość	Obszar AZP	Nr stanowiska na obszarze (nr stanowiska w miejscowości)	Funkcja	Chronologia	Kultura
178.	Wytomyśl	53-21	7 (13)	osada	PL	przeworska
179.	Wytomyśl	53-21	8 (14)	ślad osadnictwa		przeworska
180.	Wytomyśl	53-21	9 (15)	ślad osadnictwa ślad osadnictwa	EK NOW	
181.	Wytomyśl	53-21	10 (16)	ślad osadnictwa ślad osadnictwa	PŚR	łużycka
182.	Róża	53-21	52 (1)	ślad osadnictwa osada	PŚR NOW	
183.	Róża	53-21	53 (2)	osada	NOW	
184.	Róża	53-21	54 (3)	ślad osadnictwa osada	PŚR NOW	
185.	Róża	53-21	55 (4)	ślad osadnictwa punkt osadniczy	PŚR NOW	
186.	Kozie Laski	53-21	56 (3)	ślad osadnictwa punkt osadniczy	PŚR NOW	
187.	Kozie Laski	53-21	57 (4)	ślad osadnictwa	OR	przeworska
188.	Kozie Laski	53-21	58 (1)	ślad osadnictwa	N	
189.	Kozie Laski	53-21	59 (2)	ślad osadnictwa	V EB	
190.	Stary Tomyśl	54-20	1 (2)	punkt osadniczy	PŚR	
191.	Stary Tomyśl	54-20	2 (3)	ślad osadnictwa punkt osadniczy	NOW	przeworska
192.	Stary Tomyśl	54-20	3 (4)	ślad osadnictwa ślad osadnictwa	?	przeworska ?
193.	Stary Tomyśl	54-20	4 (5)	ślad osadnictwa		łużycka
194.	Stary Tomyśl	54-20	5 (6)	ślad osadnictwa ślad osadnictwa	PŚR	łużycka
195.	Stary Tomyśl	54-20	6 (7)	ślad osadnictwa ślad osadnictwa	EK	łużycka
196.	Nowa Róża	54-20	7 (1)	ślad osadnictwa		łużycka
197.	Sątopy	54-20	8 (2)	ślad osadnictwa ślad osadnictwa	WŚR	przeworska
198.	Sątopy	54-20	9 (3)	ślad osadnictwa ślad osadnictwa		łużycka przeworska
199.	Sątopy	54-20	10 (4)	ślad osadnictwa	N	
200.	Sątopy	54-20	11 (5)	osada	N	
201.	Sątopy	54-20	12 (6)	punkt osadniczy		KPL
202.	Sątopy	54-20	13 (7)	ślad osadnictwa ślad osadnictwa ślad osadnictwa ślad osadnictwa	pradzieje NOW	KPL KAK

Lp.	Miejscowość	Obszar AZP	Nr stanowiska na obszarze (nr stanowiska w miejscowości)	Funkcja	Chronologia	Kultura
203.	Sątopy	54-20	14 (8)	śląd osadnictwa osada	EK NOW	
204.	Sątopy	54-20	15 (9)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	EK PL	przeworska
205.	Sątopy	54-20	16 (10)	śląd osadnictwa osada	PŚR NOW	
206.	Sątopy	54-20	17 (11)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	EK	łużycka
207.	Sątopy	54-20	18 (12)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	NOW	łużycka
208.	Cicha Góra	54-20	19 (4)	cmentarz	IV EB	
209.	Cicha Góra	54-20	20 (5)	śląd osadnictwa ?	EK ?	
210.	Cicha Góra	54-20	21 (6)	śląd osadnictwa	?	?
211.	Cicha Góra	54-20	22 (7)	śląd osadnictwa	EK	
212.	Cicha Góra	54-20	23 (8)	?	pradzieje	
213.	Cicha Góra	54-20	24 (9)	śląd osadnictwa punkt osadniczy	NOW	łużycka
214.	Paproć	54-20	25 (1)	cmentarzysko	?	?
215.	Paproć	54-20	26 (2)	punkt osadniczy		KPL
216.	Paproć	54-20	27 (3)	cmentarzysko		pomorska
217.	Paproć	54-20	28 (4)	śląd osadnictwa	EK	
218.	Paproć	54-20	29 (5)	punkt osadniczy	?	?
219.	Paproć	54-20	30 (6)	punkt osadniczy	EK ?	
220.	Paproć	54-20	31 (7)	cmentarzysko	?	?
221.	Paproć	54-20	32 (8)	śląd osadnictwa	N	
222.	Paproć	54-20	33 (9)	śląd osadnictwa punkt osadniczy	PŚR NOW	
223.	Paproć	54-20	34 (10)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa punkt osadniczy	PŚR NOW	przeworska
224.	Paproć	54-20	35 (11)	śląd osadnictwa osada	WŚR-faza D NOW	
225.	Paproć	54-20	36 (12)	śląd osadnictwa punkt osadniczy	PŚR NOW	
226.	Paproć	54-20	37 (13)	śląd osadnictwa punkt osadniczy punkt osadniczy	WŚR PŚR NOW	
227.	Paproć	54-20	38 (14)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa punkt osadniczy	PŚR NOW	przeworska

Lp.	Miejscowość	Obszar AZP	Nr stanowiska na obszarze (nr stanowiska w miejscowości)	Funkcja	Chronologia	Kultura
228.	Paproć	54-20	39 (15)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa punkt osadniczy	PŚR NOW	przeworska
229.	Paproć	54-20	40 (16)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	PŚR NOW	
230.	Paproć	54-20	41 (17)	śląd osadnictwa punkt osadniczy	PŚR NOW	
231.	Paproć	54-20	42 (18)	śląd osadnictwa punkt osadniczy punkt osadniczy	PŚR NOW	przeworska
232.	Paproć	54-20	43 (19)	śląd osadnictwa punkt osadniczy	PŚR NOW	
233.	Paproć	54-20	44 (20)	śląd osadnictwa osada	EK NOW	
234.	Paproć	54-20	45 (21)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	EK PŚR NOW	
235.	Paproć	54-20	46 (22)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	WŚR-faza F PŚR	
236.	Paproć	54-20	47 (23)	śląd osadnictwa		przeworska
237.	Paproć	54-20	48 (24)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	EK WŚR NOW	
238.	Paproć	54-20	49 (25)	śląd osadnictwa osada	NOW	KPL
239.	Paproć	54-20	50 (26)	śląd osadnictwa osada	NOW	łużycka
240.	Nowy Tomyśl	54-20	51 (1)	osada	N	
241.	Nowy Tomyśl	54-20	52 (2)	punkt osadniczy punkt osadniczy	M ?	?
242.	Nowy Tomyśl	54-20	53 (3)	śląd osadnictwa	EK	
243.	Nowy Tomyśl	54-20	54 (4)	osada	EK	
244.	Nowy Tomyśl	54-20	55 (5)	punkt osadniczy	N ?	
245.	Nowy Tomyśl	54-20	56 (6)	śląd osadnictwa	?	?
246.	Nowy Tomyśl	54-20	57 (7)	śląd osadnictwa	WŚR	
247.	Nowy Tomyśl	54-20	58 (8)	punkt osadniczy	EK	
248.	Nowy Tomyśl	54-20	59 (9)	śląd osadnictwa	OWR	
249.	Nowy Tomyśl	54-20	60 (10)	śląd osadnictwa	EK	
250.	Nowy Tomyśl	54-20	61 (11)	śląd osadnictwa	?	?
251.	Nowy Tomyśl	54-20	62 (12)	śląd osadnictwa		przeworska

Lp.	Miejscowość	Obszar AZP	Nr stanowiska na obszarze (nr stanowiska w miejscowości)	Funkcja	Chronologia	Kultura
252.	Nowy Tomyśl	54-20	63 (13)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	WŚR	przeworska
253.	Nowy Tomyśl	54-20	64 (14)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	EK	przeworska
254.	Nowy Tomyśl	54-20	65 (15)	punkt osadniczy śląd osadnictwa		KPL łużycka
255.	Nowy Tomyśl	54-20	66 (16)	śląd osadnictwa	WŚR	
256.	Nowy Tomyśl	54-20	67 (17)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	WEB NOW	
257.	Sękowo	54-20	68 (3)	punkt osadniczy		łużycka
258.	Sękowo	54-20	69 (4)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa		łużycka przeworska
259.	Sękowo	54-20	70 (5)	punkt osadniczy śląd osadnictwa punkt osadniczy	PŚR	KPL łużycka
260.	Sękowo	54-20	71 (6)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa		łużycka przeworska
261.	Sękowo	54-20	72 (7)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa punkt osadniczy	WŚR PŚR NOW	
262.	Sękowo	54-20	73 (8)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	PŚR NOW	KAK
263.	Sękowo	54-20	74 (9)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	N WŚR NOW	
264.	Sękowo	54-20	75 (10)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	N NOW	
265.	Sękowo	54-20	76 (11)	śląd osadnictwa		KAK
266.	Sękowo	54-20	77 (12)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	PŚR	łużycka
267.	Sękowo	54-20	78 (13)	śląd osadnictwa		KPL
268.	Sękowo	54-20	79 (2)	śląd osadnictwa		łużycka
269.	Glinno	54-20	80 (1)	punkt osadniczy śląd osadnictwa śląd osadnictwa cmentarzysko ?	EK OWR ?	KPL KCSz
270.	Glinno	54-20	81 (2)	punkt osadniczy	N	
271.	Glinno	54-20	82 (3)	osada punkt osadniczy	N ?	?

Lp.	Miejscowość	Obszar AZP	Nr stanowiska na obszarze (nr stanowiska w miejscowości)	Funkcja	Chronologia	Kultura
272.	Glinno	54-20	83 (4)	punkt osadniczy punkt osadniczy	EK OWR ?	
273.	Glinno	54-20	84 (5)	osada	N	
274.	Glinno	54-20	85 (6)	śląd osadnictwa	EK	
275.	Glinno	54-20	86 (7)	punkt osadniczy	N ?	
276.	Glinno	54-20	87 (8)	osada cmentarzysko	EK	łużycka
277.	Glinno	54-20	88 (9)	śląd osadnictwa	EK ?	
278.	Glinno	54-20	89 (10)	śląd osadnictwa punkt osadniczy	N NOW	
279.	Glinno	54-20	90 (11)	śląd osadnictwa		łużycka
280.	Glinno	54-20	91 (12)	śląd osadnictwa		łużycka
281.	Glinno	54-20	92 (13)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa punkt osadniczy	schyłek N	łużycka przeworska
282.	Glinno	54-20	93 (14)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa		KPL łużycka
283.	Glinno	54-20	94 (15)	śląd osadnictwa punkt osadniczy śląd osadnictwa	PŚR	łużycka przeworska
284.	Glinno	54-20	95 (16)	śląd osadnictwa		łużycka
285.	Glinno	54-20	96 (17)	śląd osadnictwa punkt osadniczy	EK	łużycka
286.	Glinno	54-20	97 (18)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	EK WŚR	
287.	Glinno	54-20	98 (19)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	EK WŚR	
288.	Glinno	54-20	99 (20)	śląd osadnictwa osada	EK NOW	
289.	Glinno	54-20	100 (21)	punkt osadniczy		łużycka
290.	Glinno	54-20	101 (22)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	N	łużycka
291.	Glinno	54-20	102 (23)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	N	łużycka
292.	Glinno	54-20	103 (24)	śląd osadnictwa punkt osadniczy śląd osadnictwa punkt osadniczy	EK NOW	łużycka przeworska
293.	Glinno	54-20	104 (25)	śląd osadnictwa	N	
294.	Glinno	54-20	105 (26)	śląd osadnictwa		łużycka

Lp.	Miejscowość	Obszar AZP	Nr stanowiska na obszarze (nr stanowiska w miejscowości)	Funkcja	Chronologia	Kultura
295.	Przyłęk	54-20	106 (1)	?	?	?
296.	Przyłęk	54-20	107 (2)	?	?	?
297.	Przyłęk	54-20	108 (3)	śląd osadnictwa		KPL
298.	Nowa Róża	54-21	1 (2)	śląd osadnictwa	WEB	łużycka
299.	Nowa Róża	54-21	2 (3)	śląd osadnictwa		łużycka
300.	Nowa Róża	54-21	3 (4)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa punkt osadniczy	N PŚR	KPL łużycka
301.	Nowa Róża	54-21	4 (5)	śląd osadnictwa	EK	
302.	Nowa Róża	54-21	5 (6)	śląd osadnictwa		KAK
303.	Bukowiec	54-21	13 (12)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	EK NOW	
304.	Bukowiec	54-21	14 (13)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa punkt osadniczy	? PŚR NOW	?
305.	Bukowiec	54-21	15 (14)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa punkt osadniczy	EK PŚR NOW	
306.	Bukowiec	54-21	16 (15)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa punkt osadniczy	EK PŚR NOW	
307.	Bukowiec	54-21	17 (16)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	EK PŚR NOW	
308.	Bukowiec	54-21	18 (18)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	PŚR NOW	
309.	Bukowiec	54-21	19 (19)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	EK PŚR NOW	
310.	Bukowiec	54-21	20 (22)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	? NOW	?
311.	Bukowiec	54-21	21 (23)	huta szkła	XVII w.	
312.	Bukowiec	54-21	22 (24)	huta szkła	XVII w.	
313.	Bukowiec	54-21	23 (25)	huta szkła	XVII w.	
314.	Bukowiec	54-21	24 (26)	huta szkła	XVII w.	
315.	Bukowiec	54-21	25 (17)	śl. huty szkła	XVII w.	
316.	Bukowiec	54-21	26 (27)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa punkt osadniczy śląd osadnictwa	PŚR NOW ?	KPL ?

Lp.	Miejscowość	Obszar AZP	Nr stanowiska na obszarze (nr stanowiska w miejscowości)	Funkcja	Chronologia	Kultura
317.	Cicha Góra	54-21	27 (10)	śląd osadnictwa punkt osadniczy	NOW	KAK
318.	Cicha Góra	54-21	28 (11)	śląd osadnictwa		KPL
319.	Cicha Góra	54-21	29 (12)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	NOW	łużycka
320.	Cicha Góra	54-21	30 (13)	śląd osadnictwa	L	celtycka ?
321.	Cicha Góra	54-21	31 (14)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	N ? NOW	
322.	Sątopy	54-21	32 (1)	śląd osadnictwa	EK	
323.	Sątopy	54-21	33 (13)	huta szkła	XVII w.	
324.	Sątopy	54-21	34 (14)	śląd osadnictwa	WŚR	
325.	Sątopy	54-21	35 (15)	punkt osadniczy punkt osadniczy śląd osadnictwa	PŚR NOW	przeworska
326.	Sątopy	54-21	36 (16)	śląd osadnictwa huta szkła ?	? NOW	?
327.	Sątopy	54-21	37 (21)	śląd osadnictwa punkt osadniczy	WEB PŚR	
328.	Sątopy	54-21	38 (22)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	EK NOW	
329.	Sątopy	54-21	39 (23)	śląd osadnictwa śl. huty szkła	PŚR NOW	
330.	Sątopy	54-21	40 (24)	śląd osadnictwa punkt osadniczy punkt osadniczy śląd osadnictwa osada	N OWR PŚR	KPL łużycka przeworska łużycka
331.	Sątopy	54-21	41 (25)	śląd osadnictwa punkt osadniczy śląd osadnictwa punkt osadniczy	EK WEB PŚR NOW	łużycka
332.	Sątopy	54-21	42 (26)	śląd osadnictwa punkt osadniczy śląd osadnictwa punkt osadniczy	WEB WŚR PŚR	łużycka
333.	Sątopy	54-21	43 (27)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	PŚR	łużycka
334.	Sątopy	54-21	44 (28)	punkt osadniczy	PŚR	
335.	Sątopy	54-21	45 (29)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	WEB ?	?

Lp.	Miejscowość	Obszar AZP	Nr stanowiska na obszarze (nr stanowiska w miejscowości)	Funkcja	Chronologia	Kultura
				punkt osadniczy ślad osadnictwa	PŚR NOW	
336.	Sątopy	54-21	46 (30)	ślad osadnictwa punkt osadniczy	PŚR	łużycka
337.	Sątopy	54-21	47 (31)	ślad osadnictwa punkt osadniczy	EK PŚR	
338.	Sątopy	54-21	48 (32)	punkt osadniczy	PŚR	
339.	Sątopy	54-21	49 (33)	ślad osadnictwa	EK	
340.	Sątopy	54-21	50 (17)	ślad osadnictwa	PŚR	
341.	Sątopy	54-21	51 (18)	punkt osadniczy ślad osadnictwa	PŚR NOW	
342.	Sątopy	54-21	52 (19)	punkt osadniczy	PŚR	
343.	Sątopy	54-21	53 (38)	ślad osadnictwa ślad osadnictwa	EK PŚR	
344.	Sątopy	54-21	54 (37)	ślad osadnictwa ślad osadnictwa	PŚR NOW	
345.	Sątopy	54-21	55 (36)	punkt osadniczy	PŚR	
346.	Sątopy	54-21	56 (20)	ślad osadnictwa fragment wsi	M/N XIX/XX w.	
347.	Sątopy	54-21	57 (34)	ślad osadnictwa	EK	
348.	Sątopy	54-21	58 (35)	huta szkła	XVII w.	
349.	Jastrzębsko Stare	55-19	10 (1)	cment. pop. ?	EB	łużycka
350.	Jastrzębsko Stare	55-19	11 (2)	osada ?	NOW	
351.	Jastrzębsko Stare	55-19	12 (3)	osada ?	NOW	
352.	Jastrzębsko Stare	55-19	13 (4)	ślad osadnictwa punkt osadniczy	PŚR NOW	
353.	Jastrzębsko Stare	55-19	14 (5)	ślad osadnictwa ślad osadnictwa	PŚR/NOW	łużycka
354.	Jastrzębsko Stare	55-19	15 (6)	ślad osadnictwa punkt osadniczy	PŚR NOW	
355.	Jastrzębsko Stare	55-19	16 (7)	osada ?	NOW	
356.	Jastrzębsko Stare	55-19	17 (8)	ślad osadnictwa	EK	
357.	Jastrzębsko Stare	55-19	18 (9)	osada ?	NOW	

Lp.	Miejscowość	Obszar AZP	Nr stanowiska na obszarze (nr stanowiska w miejscowości)	Funkcja	Chronologia	Kultura
358.	Jastrzębsko Stare	55-19	19 (10)	śląd osadnictwa	EK	
359.	Jastrzębsko Stare	55-19	20 (11)	punkt osadniczy punkt osadniczy	PŚR NOW	
360.	Jastrzębsko Stare	55-19	21 (12)	osada	NOW	
361.	Jastrzębsko Stare	55-19	22 (13)	osada ?	NOW	
362.	Jastrzębsko Stare	55-19	23 (14)	osada ?	NOW	
363.	Jastrzębsko Stare	55-19	24 (15)	śląd osadnictwa punkt osadniczy	PŚR NOW	
364.	Jastrzębsko Stare	55-19	25 (16)	osada	NOW	
365.	Jastrzębsko Stare	55-19	26 (17)	śląd osadnictwa osada ?	PŚR NOW	
366.	Jastrzębsko Stare	55-19	27 (18)	osada ?	NOW	
367.	Jastrzębsko Stare	55-19	28 (19)	osada ?	NOW	
368.	Jastrzębsko Stare	55-19	29 (20)	śląd osadnictwa	EK	
369.	Jastrzębsko Stare	55-19	30 (21)	punkt osadniczy ? śląd osadnictwa ?	N WEB ?	ceramiki sznurowej
370.	Grubsko	55-19	31 (1)	osada	NOW	
371.	Grubsko	55-19	32 (2)	osada	NOW	
372.	Grubsko	55-19	33 (3)	osada ?	NOW	
373.	Grubsko	55-19	34 (4)	śląd osadnictwa	EK	
374.	Grubsko	55-19	35 (5)	osada	NOW	
375.	Grubsko	55-19	36 (6)	śląd osadnictwa osada ?	PŚR NOW	
376.	Grubsko	55-19	37 (7)	śląd osadnictwa	EK	
377.	Grubsko	55-19	38 (8)	osada ?	NOW	
378.	Grubsko	55-19	39 (9)	osada ?	NOW	
379.	Grubsko	55-19	40 (10)	osada	NOW	
380.	Grubsko	55-19	41 (11)	śląd osadnictwa	EK	
381.	Grubsko	55-19	42 (12)	osada ?	NOW	
382.	Grubsko	55-19	43 (13)	śląd osadnictwa	EK	
383.	Grubsko	55-19	44 (14)	osada	NOW	
384.	Grubsko	55-19	45 (15)	śląd osadnictwa	N ?	

Lp.	Miejscowość	Obszar AZP	Nr stanowiska na obszarze (nr stanowiska w miejscowości)	Funkcja	Chronologia	Kultura
385.	Grubsko	55-19	46 (16)	śląd osadnictwa	NOW	
386.	Grubsko	55-19	47 (17)	osada ?	NOW	
387.	Grubsko	55-19	48 (18)	osada ?	NOW	
388.	Grubsko	55-19	49 (19)	osada ?	NOW	
389.	Grubsko	55-19	50 (20)	osada ?	NOW	
390.	Grubsko	55-19	51 (21)	osada ?	NOW	
391.	Grubsk	55-19	52 (22)	osada ?	NOW	
392.	Grubsko	55-19	53 (23)	punkt osadniczy	NOW	
393.	Grubsko	55-19	54 (24)	śląd osadnictwa osada ?	PŚR ? NOW	
394.	Grubsko	55-19	55 (25)	śląd osadnictwa osada ?	PŚR NOW	
395.	Grubsko	55-19	56 (26)	punkt osadniczy punkt osadniczy	PŚR NOW	
396.	Grubsko	55-19	57 (27)	śląd osadnictwa osada	PŚR NOW	
397.	Grubsko	55-19	58 (28)	śląd osadnictwa punkt osadniczy	PŚR NOW	
398.	Grubsko	55-19	59 (29)	śląd osadnictwa	EK	
399.	Grubsko	55-19	60 (30)	śląd osadnictwa	EK	
400.	Grubsko	55-19	61 (31)	osada ?	NOW	
401.	Grubsko	55-19	62 (32)	osada ?	NOW	
402.	Grubsko	55-19	63 (33)	śląd osadnictwa	WŚR	
403.	Grubsko	55-19	64 (34)	śląd osadnictwa	N	KPL
404.	Grubsko	55-19	65 (35)	śląd osadnictwa punkt osadniczy	EK NOW	
405.	Grubsko	55-19	66 (36)	osada ?	NOW	
406.	Grubsko	55-19	67 (37)	osada ?	NOW	
407.	Grubsko	55-19	68 (38)	osada ?	NOW	
408.	Grubsko	55-19	69 (39)	śląd osadnictwa punkt osadniczy	PŚR NOW	
409.	Szaraki	55-19	70 (5)	śląd osadnictwa	EK	
410.	Szaraki	55-19	71 (6)	śląd osadnictwa osada ?	PŚR NOW	
411.	Szaraki	55-19	72 (7)	śląd osadnictwa	WEB	
412.	Szaraki	55-19	73 (8)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	 NOW	łużycka
413.	Szaraki	55-19	74 (9)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	 PŚR/NOW	łużycka
414.	Szaraki	55-19	75 (10)	śląd osadnictwa	WŚR	

Lp.	Miejscowość	Obszar AZP	Nr stanowiska na obszarze (nr stanowiska w miejscowości)	Funkcja	Chronologia	Kultura
				śląd osadnictwa	PŚR/NOW	
415.	Szaraki	55-19	76 (11)	śląd osadnictwa punkt osadniczy	PŚR NOW	
416.	Szaraki	55-19	77 (12)	śląd osadnictwa punkt osadniczy	WŚR NOW	
417.	Paproć	55-20	23 (28)	punkt osadniczy	XIX-XX w.	
418.	Cicha Góra	55-21	42 (1)	śląd osadnictwa	WŚR	
419.	Cicha Góra	55-21	43 (2)	punkt osadniczy		przeworska
420.	Cicha Góra	55-21	44 (3)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	WŚR-faza D-E	łużycka
421.	Bukowiec	55-21	66 (1)	śląd osadnictwa	NOW	
422.	Bukowiec	55-21	67 (2)	śląd osadnictwa	WŚR	
423.	Bukowiec	55-21	68 (3)	punkt osadniczy	NOW	
424.	Bukowiec	55-21	69 (4)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	PŚR NOW	
425.	Bukowiec	55-21	70 (5)	punkt osadniczy	NOW	
426.	Bukowiec	55-21	71 (6)	punkt osadniczy	NOW	
427.	Bukowiec	55-21	72 (7)	punkt osadniczy	NOW	
428.	Bukowiec	55-21	73 (8)	punkt osadniczy	NOW	
429.	Bukowiec	55-21	74 (9)	śląd osadnictwa osada	NOW	łużycka
430.	Bukowiec	55-21	75 (10)	śląd osadnictwa punkt osadniczy	PŚR NOW	
431.	Bukowiec	55-21	76 (11)	śląd osadnictwa	NOW	
432.	Bukowiec	55-21	77 (20)	śląd osadnictwa punkt osadniczy punkt osadniczy	WŚR ? PŚR NOW	
433.	Bukowiec	55-21	78 (21)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa punkt osadniczy	PŚR NOW	przeworska

EK	epoka kamienia
P/M	przełom paleolitu i mezolitu
N	neolit
WEB	wczesna epoka brązu
EB	epoka brązu
WEŻ	wczesna epoka żelaza
H	okres halsztacki
H/L	przełom okresu halsztackiego i lateńskiego
L	okres lateński
PL	późny okres lateński
OWR	okres wpływów rzymskich
OR	okres rzymski
WŚR	wczesne średniowiecze

ŚR	średniowiecze
PŚR	późne średniowiecze
NOW	okres nowożytny
STAR	stanowisko nieokreślone – „starożytne”

Uzasadnienie
DO UCHWAŁY NR XXVIII/342/2020
RADY MIEJSKIEJ W NOWYM TOMYŚLU
z dnia 25 listopada 2020 r.

w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta i Gminy Nowy Tomyśl 2020 - 2023”

Gmina, zgodnie z ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, w zakresie zadań własnych realizuje sprawy dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Obowiązek sporządzania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami oraz składanie sprawozdania z realizacji powyższego programu raz na 2 lata wynika z art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami uzyskało pozytywną opinię Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Z powyższych względów przyjęcie przedmiotowej uchwały uważa się za zasadne.